

**T.C.
RİZE VALİLİĞİ
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İL MÜDÜRLÜĞÜ**

RİZE İLİ 2023 YILI ÇEVRE DURUM RAPORU

**HAZIRLAYAN:
RİZE ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İL MÜDÜRLÜĞÜ**

RİZE - 2023

İÇİNDEKİLER

Sayfa

GİRİŞ	1
A. HAVA	4
A.1. HAVA KALİTESİ	4
A.2. HAVA KALİTESİ ÜZERİNE ETKİ EDEN KİRLİTİCİLER	9
A.3. HAVA KALİTESİNİN KONTROLÜ KONUSUNDAKİ ÇALIŞMALAR	12
A.3.1. Temiz Hava Eylem Planları	12
A.4. ÖLÇÜM İSTASYONLARI	12
A.5. ÇEVRESEL GÜRÜLTÜ	19
A.6. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ EYLEM PLANI ÇERÇEVESİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR	22
A.7. ULAŞIM VE HAREKETLİLİK	23
A.8 SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	23
B. SU VE SU KAYNAKLARI	24
B.1. İLİN SU KAYNAKLARI VE POTANSİYELİ	24
B.1.1. Yüzeysel Sular	24
B.1.1.1. Akarsular	24
B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar	24
B.1.2. Yeraltı Suları	25
B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri	25
B.2. SU KAYNAKLARININ KALİTESİ	26
B.3. SU KAYNAKLARININ KİRLİLİK DURUMU	27
B.3.1. Noktasal kaynaklar	27
B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar	27
B.3.1.2. Evsel Kaynaklar	27
B.3.2. Yayılı Kaynaklar	27
B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar	27
B.3.2.2. Diğer	28
B.4. DENİZLER	28
B.4.1. Deniz Kıyı Sularının Kirlilik Durumu	28
B.4.2. Plajların Su Kalitesi ve Mavi Bayrak Durumu	29
B.4.3. Acil Müdahale Planları	29
B.4.4. Atık Kabul Tesisleri ve Atık Alma Gemileri	29
B.4.5. Denizdeki Balık Çiftlikleri	30
B.4.6. Deniz Çöpleri	30
B.5. SEKTÖREL SU KULLANIMLARI VE YAPILAN SU TAHSİSLERİ	30
B.5.1. İçme ve Kullanma Suyu	30
B.5.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti	30
B.5.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti	31
B.5.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.	31
B.5.2. Sulama.....	35
B.5.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı	35
B.5.2.2. Damla, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı	35
B.5.3. Endüstriyel Su Temini	36
B.5.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı	36
B.5.5. Rekreatiyonel Su Kullanımı	37
B.6. ÇEVRESEL ALTYAPI	37
B.6.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisleri Hizmetleri.....	37
B.6.2. Organize Sanayi Bölgeleri ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri.....	39
B.6.3. Düzenli Depolama Tesislerinde Oluşan Sızıntı Sularının Yönetimi	39

<i>B.6.4. Arıtılmış Atıksuların Yeniden Kullanılması veya Bertarafı</i>	39
B.7. TOPRAK KİRLİLİĞİ VE KONTROLÜ	40
<i>B.7.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar</i>	40
<i>B.7.2. Arıtma Çamurlarının Bertaraf Yöntemi</i>	40
<i>B.7.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar</i>	40
<i>B.7.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği</i>	40
B.8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	41
C. ATIK	42
C.1. BELEDİYE ATIKLARI.....	42
C.2. HAFRİYAT TOPRAĞI, İNŞAAT VE YIKINTI ATIKLARI	44
C.3. SIFIR ATIK YÖNETİMİ.....	44
C.3.1. Eğitimler.....	44
C.3.2. Atık Getirme Merkezleri	45
C.3.3. Temel seviye Sıfır Atık Belgesi Alan Bina/Yerleşke Sayısı.....	46
C.4. AMBALAJ ATIKLARI.....	47
C.5. TEHLİKELİ ATIKLAR.....	49
C.6. ATIK YAĞLAR.....	50
C.7. ATIK PİL VE AKÜMÜLATÖRLER	50
C.8. BİTKİSEL ATIK YAĞLAR	51
C.9. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER.....	51
C.10. ATIK ELEKTRİKLİ VE ELEKTRONİK EŞYALAR	52
C.11. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ ARAÇLAR	53
C.12. TEHLİKESİZ ATIKLAR.....	54
C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları.....	54
C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül	55
C.12.3 Atıksu Arıtma Çamurları.....	55
C.13. TIBBİ ATIKLAR.....	55
C.14. MADEN ATIKLARI	56
C.15. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	57
Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI	58
Ç.1. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALAR.....	58
Ç.2. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	58
D. PİYASA GÖZETİMİ VE DENETİMİ ÇALIŞMALARI	59
D.1. PİYASA GÖZETİMİ VE DENETİMİ (PGD)	59
D.2. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	59
E. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK	60
E.1. FLORA	60
E.2. FAUNA	60
E.3. ORMANLAR, MİLLİ PARKLAR VE TABİAT PARKLARI	60
E.3.1. Ormanlar.....	61
E.3.2. Milli Parklar.....	61
E.3.3. Tabiat Parkları.....	64
E.4. ÇAYIR VE MERA	70
E.5. SULAK ALANLAR.....	72
E.6. TABİAT VARLIKLARINI KORUMA ÇALIŞMALARI	72
E.6.1. Tabiat Anıtları.....	72
E.6.3. Anıt Ağaçlar	76

<i>E.6.4. Özel Çevre Koruma Bilgileri</i>	76
<i>E.6.5. Doğal Sıt Alanları</i>	77
<i>E.6.6. Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları</i>	86
E.7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	87
F. ARAZİ KULLANIMI	88
F.1. ARAZİ KULLANIM VERİLERİ	88
E.2. MEKÂNSAL PLANLAMA	90
<i>E.2.1. Çevre Düzeni Planı</i>	<i>90</i>
E.3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	91
G. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ	92
G.1. ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ İŞLEMLERİ	92
G.2. ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ	93
G.3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	94
H. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI	95
H.1. ÇEVRE DENETİMLERİ	95
H.2. ŞİKÂyetLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	95
H.3. İDARİ YAPTIRIMLAR	96
H.4. ÇEVRE KANUNU UYARINCA DURDURMA CEZASI UYGULAMALARI	97
H.5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	97
I. ÇEVRE EĞİTİMLERİ	98

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa

Çizelge 1 – Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği limit değerleri ve uyarı eşikleri ...	7
Çizelge 2 - Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları.....	8
Çizelge 3 - Ulusal hava kalitesi indeksi	8
Çizelge 4 –2023 yılı itibariyle sürekli emisyon ölçüm sistemleri	9
Çizelge 5 – 2023 yılında kullanılan yakıt türleri ve miktarları.....	11
Çizelge 6 – 2023 yılında hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler.....	13
Çizelge 7 - 2023 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerin aşıldığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO : mg/m^3).....	16
Çizelge 8 - 2023 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerin aşıldığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO : mg/m^3).....	19
Çizelge 9 – Tamamlanan Gürültü Bariyerleri	22
Çizelge 10- 2023 yılındaki araç sayısı ve egzoz ölçümü yaptıran araç sayısı.....	23
Çizelge 11– Tamamlanan Bisiklet Yolları	23
Çizelge 12– Tamamlanan Yeşil Yürüyüş Yolları	23
Çizelge 13– Tamamlanan Çevre Dostu Sokak.....	23
Çizelge 14 –İlin akarsuları	24
Çizelge 15 - Mevcut göl, gölet ve rezervuarlar	24
Çizelge 16 – Yeraltı suyu potansiyeli.....	25
Çizelge 17 - 2023 yılı yüzey ve yeraltı sularında tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat kirliliği ile ilgili analiz sonuçları	26
Çizelge 18 – 2023 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları	27
Çizelge 19 – 2023 yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeleri (tarımsal ilaçlar vb)	28
Çizelge 20 – Kıyı su kütlelerinin ekolojik kalite değerlendirmesi	28
Çizelge 21 – 2023 yılı itibariyle acil müdahale planı hazırlaması gereken ve onaylı plana sahip kıyı tesisi sayısı.....	29
Çizelge 22 – DSİ 22. Bölge Müdürlüğü Tarafından Tahsis Edilen İçme Suyu Kaynakları.....	31
Çizelge 23 – Rize İlindeki İşletmedeki Hidroelektrik Santral Projeleri	36
Çizelge 24 –2023 yılı itibariyle kentsel atıksu arıtma tesislerinin durumu	38
Çizelge 25 – 2023 yılı OSB, Serbest Bölgeler ve Sanayi Sitelerinde atıksu arıtma tesislerinin (AAT) durumu	39
Çizelge 26 –2023 yılı itibariyle münferit sanayiye ait atıksu arıtma tesisi (AAT) sayısı.....	39
Çizelge 27 –2023 yılı itibariyle yeniden kullanılan veya bertaraf edilen arıtılmış atıksu durumu.....	40
Çizelge 28 – 2023 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları	40
Çizelge 29 - 2023 yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeleri (tarımsal ilaçlar vb)	41
Çizelge 30 - 2023 yılında topraktaki pestisit vb tarım ilacı birikimini tespit etmek amacıyla yapılmış analizin sonuçları.....	41
Çizelge 31 2023 yılı için il/ilçe belediyelerince toplanan ve yerel yönetimlerce (büyükşehir belediyesi/ belediye/ birliklerce) yönetilen belediye atığı miktarı ve toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri ...	43
Çizelge 32–2023 yılı itibariyle hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları yönetimi	44

Çizelge 33–2023 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri/ Mobil Atık Getirme Merkezleri	45
Çizelge 34 –2023 yılı itibariyle temel seviye sıfır atık belgesini alan il genelindeki bina/yerleşkelerin sayısı.....	46
Çizelge 35 – 2023 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları	47
Çizelge 36 - 2023 yılında (RİZE) ilinde kayıtlı ekonomik işletme sayısı	47
Çizelge 37 – 2023 yılında kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı.....	48
Çizelge 38 - 2023 yılında ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı.....	48
Çizelge 39 – 2021 yılında atık işleme yöntemine göre atık miktarları*	49
Çizelge 40 –2021 yılı için atık madeni yağ geri kazanım ve bertaraf miktarları	50
Çizelge 41 – Yıllar itibariyle atık akü ve pil miktarı (kg)*	50
Çizelge 42 –2023 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler	51
Çizelge 43 –2023 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler.....	51
Çizelge 44 – Yıllar itibariyle beyan edilen ÖTL miktarları (ton/yıl)	51
Çizelge 45– 2023 yılı AEEE toplanan ve işlenen miktarlar	53
Çizelge 46 –2023 İlde yer alan ÖTA Tesis sayısı (Adet).....	53
Çizelge 47– Yıllar itibariyle teslim alınan ÖTA miktarı (adet).....	53
Çizelge 48 –2021 yılı tehlikesiz atıkların miktarı ve bertaraf edilmesi ile ilgili verileri.....	54
Çizelge 49 –2023 yılı için ildeki demir ve çelik üreticileri, cüruf ve bertaraf yöntemi	55
Çizelge 50- 2023 yılı termik santrallerde kullanılan kömür, oluşan cüruf ve uçucu kül miktarı	55
Çizelge 51 –2023 yılında il sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı.....	55
Çizelge 52 - Yıllara göre tıbbi atık miktarı	56
Çizelge 53 2023 yılında maden zenginleştirme tesislerinden kaynaklanan atık miktarı.....	56
Çizelge 54 –2023 yılı itibariyle bulunan atık işleme tesisi sayısı*	57
Çizelge 55 –2023 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı.....	58
Çizelge 56 –2023 yılında BEKRA denetimi yapılan kuruluş sayısı	58
Çizelge 57–2023 yılında Katı Yakıtlara Ait Piyasa Gözetimi ve Denetimi	59
Çizelge 58 – Arazi kullanım sınıflandırması.....	89
Çizelge 59 – Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2023 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımı*	92
Çizelge 60 – Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2014-2024 yılları arasında verilen muafiyet kararlarının sektörel dağılımı	93
Çizelge 61 – 2014-2023 yılları arasında verilen iade/iptal kararlarının sektörel dağılımı	93
Çizelge 62–2023 yılında Bakanlık Merkez teşkilatı ve ÇŞİDİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi sayıları.....	93
Çizelge 63 - 2023 yılında ÇŞİDİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı	95
Çizelge 64 –2023 yılında ÇŞİDİM’e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları	96
Çizelge 65 –2023 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı	96

GRAFİKLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Grafik 1- 2023 yılında (Rize) istasyonu PM ₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği*	13
Grafik 2- 2023 yılında (Rize) istasyonu SO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği*	14
Grafik 3- 2023 yılında (Rize) istasyonu NO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği*	14
Grafik 4- 2023 yılında (Rize) istasyonu NO _x parametresi günlük ortalama değer grafiği*	14
Grafik 5- 2023 yılında (Rize) istasyonu NO parametresi günlük ortalama değer grafiği*	15
Grafik 6- 2023 yılında (Rize) istasyonu O ₃ parametresi günlük ortalama değer grafiği*	15
Grafik 7- 2023 yılında (Ardeşen) istasyonu PM ₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği*	16
Grafik 8- 2023 yılında (Ardeşen) istasyonu SO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği*	17
Grafik 9- 2023 yılında (Ardeşen) istasyonu NO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği*	17
Grafik 10- 2023 yılında (Ardeşen) istasyonu NO _x parametresi günlük ortalama değer grafiği*	18
Grafik 11- 2023 yılında (Ardeşen) istasyonu NO parametresi günlük ortalama değer grafiği*	18
Grafik 12- 2023 yılında (Ardeşen) istasyonu O ₃ parametresi günlük ortalama değer grafiği*	19
Grafik 13 – 2023 yılında gürültü konusunda yapılan şikayetlerin dağılımı	22
Grafik 14 – Yıllar itibariyle plajların durumu, mavi bayrak almış plaj ve marinaların sayısı	29
Grafik 15 - 2023 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı	30
Grafik 16 – Yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı	37
Grafik 17 – Yıllar bazında atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı	37
Grafik 18 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitime katılan kişi sayısı	44
Grafik 19 – Yıllar itibariyle temel seviye sıfır atık belgesini alan bina/yerleşke sayısı	47
Grafik 20 – Yıl bazında kayıtlı ekonomik işletme sayısı	48
Grafik 21 – Yıl bazında bulunan ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı	48
Grafik 22 – Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi*	49
Grafik 23 – Yıllar itibariyle (RİZE) ilinde atık madeni yağ miktarları &	50
Grafik 24 – Yıllar itibariyle beyan edilen ÖTL miktarları (ton/yıl)	52
Grafik 25 - Yıllar itibariyle beyan edilen atık elektrikli ve elektronik eşya miktarları (ton)	53
Grafik 27 – Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikesiz atık yönetimi	54
Grafik 28 – 2023 yılında madencilikte proses atıklarının bertarafı	56
Grafik 29 – Arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması	88
Grafik 30–2023 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı	92
Grafik 31 –2023 yılında verilen Çevre İzin/ Çevre İzin ve Lisans Belgelerinin konularına göre dağılımı	93
Grafik 32 – ÇŞİDİM tarafından 2023 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı	95
Grafik 33 –2023 yılında ÇŞİDİM gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı	96
Grafik 34 –2023 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları miktarının konulara göre dağılımı	97
Grafik 35 - 2023 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları sayısının konulara göre dağılımı	97

HARİTALAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Harita 1-Rize İli Siyasi Haritası [Rize Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü	3
Harita 2 - HEY Portalı Ulusal PM Emisyonları Dağılım Haritası; (ton/yıl)	5
Harita 3 - NEFES Yazılımı İstanbul İli Kağıthane İlçesi Görseli	6
Harita 4 - (Rize) ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri	12
Harita 5 - 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu ve 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanununa göre Rize İlinin Korunan Alanlar Haritası	60
Harita 6 - Rize Çamlıhemşin Kaçkar Yaban Hayatı Geliştirme Sahası Meşcere Haritası	86
Harita 7 - (Rize) ilinin Çevre Düzeni Planı	91

RESİMLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Resim 1- Çat (Çılanç) Köprüsü	62
Resim 2- Zil Kale (Kale-i Zir)	62
Resim 3- Palovit Şelalesi.....	63
Resim 4- Kaçkar Dağları Milli Parkı alanından bir kesit	63
Resim 5- Tunca Vadisi Tabiat Parkı alanından bir kesit	64
Resim 6- Tunca Vadisi Tabiat Parkı	65
Resim 7- Tunca Vadisi Tabiat Parkı alanından bir kesit	65
Resim 8- Tunca Vadisi Tabiat Parkı alanından bir kesit	65
Resim 9- Tunca Vadisi Tabiat Parkı alanından bir kesit	66
Resim 10- Tunca Vadisi Tabiat Parkı alanından bir kesit	67
Resim 11- Handüzü Tabiat Parkı	67
Resim 12- Handüzü Tabiat Parkı	67
Resim 13- Isırlık Tabiat Parkı	68
Resim 14- Hemşin Şelaleleri Tabiat Parkı alanından bir kesit	68
Resim 15- Hemşin Şelaleleri Tabiat Parkı alanından bir kesit	69
Resim 16- Tar Deresi Şelalesi (Bulut Şelalesi)‘ne uzaktan bakış	73
Resim 17- Tar Deresi Şelalesi (Bulut Şelalesi)‘ne yakın bakış.....	73
Resim 18- Tar Deresi Şelalesi (Bulut Şelalesi)‘ne uzaktan bakış	74
Resim 19- İkizdere Manle Şelalesi Tabiat Anıtı	74
Resim 20- İkizdere Manle Şelalesi Tabiat Anıtı	75
Resim 21- Gindeş Şelalesi Tabiat Anıtı	75
Resim 22- İkizdere Vadisinden Kesitler.....	77
Resim 23- Fırtına ve Hala Derelerinden Kesitler	78
Resim 24- Kaplıca Köyü Ayder Mevkiinden Kesitler	80
Resim 25- Abuçağlayan Vadisinden Kesitler.....	82
Resim 26- Ayane Tepesi	83
Resim 27- Fırtına Deresi 1. Etap Doğal Sit Alanı	84
Resim 28- İspir Verçenek Dağı Yaban Hayatı Geliştirme Sahası	87

GİRİŞ

Her mevsim, her santimetrekare ayrı bir doğal güzellikle bezenir Rize. Dünya'nın ender bulunan çiçekleri mevsimine göre her zaman Rize'de sizinle beraberdir. Baharın erken günlerinde sıklameler (tavşan kulağı) ve kardelenlerle başlar, sonbaharda da çiğdem türleri ile noktalanır. Çiçeklerin çoğu erken ilkbaharda alçalarda, yaz başlangıcında da yüksek dağ eteklerinde boy verirler. Yaz başlangıcında yolunuz Rize'nin orta seviye ormanlarına düşerse, bu yolunuz bir de kestane ormanlarının içinden geçerse; kestane çiçeği kokusundan baygınlık geçirebilirsiniz. Bir de çiçekler balözü salgılamaya durmuş iseler; arıların uğultusu ve bu uğultuyu zaman zaman kesen dağ kuşlarının ötüşleri sizi baygınlıktan uyandırabilir. Rize'nin değişken havası kimi zaman meyve ağaçlarını şaşırtıp, kış ortasında çiçeğe döndürür. İki bin metre yükseltilerde ormanın yerini otlaklar alır. Doruklara doğru sarp kayalar çoğu zaman sislerle kaplı gizemli yaşamlarını devam ettirirler. Bu sarp kayalar bile yer yer türlü çiçeklerle bezenmiştir. Erken bahardan itibaren yaz bitimine kadar Güney yarımküreden gelen birçok kuşları kucaklar. Sonbaharda da kuzeyden gelen birçok göçmen kuşlarına da konukseverliğini gösterir. Rize'de doğa; insanların yaptıkları konakları, köprüleri bile en güzel yeşillikleriyle dört mevsim süsler. Bu görüntüler size; insanın yaptıklarıyla, Tanrının onlara taktığı en olağan üstü güzelliği tanımlayan tabiat ananın değerli tacını düşündürebilir.

Rize; Doğu Karadeniz kıyı şeridinin doğusunda, 40°-22' ve 41°-28' doğu meridyenleri ile 40°-20' ve 41°-20' kuzey paralelleri arasında yer alır. Batıdan Trabzon'un Of, güneyden Erzurum'un İspir, güneybatıda Bayburt, Doğudan Artvin'in Yusufeli ve Arhavi ilçeleri ile Kuzeyden Karadeniz tarafından çevrili olan Rize'nin göller hariç yüzölçümü 3.922 km²'dir.

2018 yılı Adrese Dayalı Nüfus verilerine göre İlimizin Nüfusu 348.608'dir. Bunun 206.088'lik kısmı il merkezi ve ilçelerde 142.520 kişisi de belde ve köylerde yaşamaktadır.

İlimizin topografik yapısı çok engebeli olmakla beraber subtropikal iklim özelliklerine havidir. Bu sebeple monokültür özellik arz eden çay hakim bitkidir. İlimizin toprakları çay ziraatından dolayı asidik karakterdedir. Ancak çay üretimine müsaittir. İlimiz nüfus yoğunluğu bakımından Türkiye'nin yoğun illeri arasında yer almasına rağmen, tarıma elverişli alanlar bölgenin coğrafi yapısı nedeniyle kısıtlı olup, bu miktar 54293 hektardır. Mevcut arazinin % 92'sin de çay tarımı yapılmaktadır. Çay bahçelerinin dağılımına baktığımızda üreticilerimizin % 90'na, kişi başına 3000 m²'den az çay bahçesi düşmektedir. Bu ise üretici ailelerini geçimini sağlamaktan uzaktır. İlimizde ekonomik olarak geçinemeyen aileler geçimlerini sağlayabilmek için göç etmektedirler. Özellikle sahilinden 1000 metre şeridine kadar olan arazilerimizin uygun kısımlarında kivi yetiştiriciliğinin iyi sonuç vermiştir. Belli rakımlara kadar kokulu üzüm (izabella), böğürtlen, ahududu, Bodur elma, çilek vs., ayrıca belli rakımın üzerinde de yaban mersini (likapa) çeşitleri yetiştirilebilmektedir.

Rize ilinin tarım arazilerinin büyük bir kısmı (%85) çay ve fındık tarımı için ayrılmış durumdadır. Bu sebeple, çay ilin en önemli tarımsal ürünü olup ülke üretiminin %60'ı Rize'den karşılanmaktadır. İlimizin arazi yapısı engebeli olduğundan Sanayiye uygun alanlar kısıtlıdır. Çay bitkisi yetiştirilmesine uygun iklim koşullarına sahip ilimizde kuru çay üretimi ile ilgili Sanayii ağırlıktadır. Diğer sanayi dallarındaki ilerleme, arsa ve altyapı giderlerinin fazla olması nedeni ile gelişmemiştir. Rize'de yazları serin, kışları ılıman ve her mevsimi yağışlı bir iklim görülür. Elli yıl boyunca yapılan rasat sonuçlarına göre Rize'nin yıllık sıcaklık ortalaması 14,1 C°'dir. Bu süre içerisinde kaydedilen en düşük sıcaklık -7°C olup 23 Mart 1962'de, en yüksek sıcaklık ise 38,2 C° olup 21 Mayıs 1980'de kaydedilmiştir. En soğuk ay olan Ocak ayının sıcaklık ortalaması 6,7 C°; en sıcak ay olan Temmuz ayının sıcaklık ortalaması ise 22,2 C°'dir. Ocak minimumun -5,6 C°, Temmuz maksimumun 32,5 C°

olduğu Rize’de yıllık sıcaklık salınımı 25,8 C°’dir. Bu haliyle Rize, denizsel iklimlerin karakteristik özelliğini taşır.

Yurdumuzun eşsiz güzellikler ile donanmış, Doğu Karadeniz Bölgesinde yer alan, yeşil ile mavinin kucaklaştığı güzel ilimiz Rize, tarihi ve arkeolojik değeri yanısıra doğal ve turistik yönden de kıyaslanamayacak kadar zengin bir yapıya sahiptir. Gür ormanları, bulutlu dağları, coşkun akan dereleri, yemyeşil yaylaları, çay bahçeleri, termal kaynakları, kültürel ve folklorik değeri ile her mevsim turizmin hizmetindedir. Doğal kaynakların her geçen gün daha büyük bir hızla tüketildiği günümüzde Rize, dünyanın belli başlı turistik merkezlerinden olabilecek niteliktedir. Tabii güzellikler yönünden çok zengin olan il ve ilçelerin her kesiminde doğal mesire alanlarına rastlamak mümkündür.

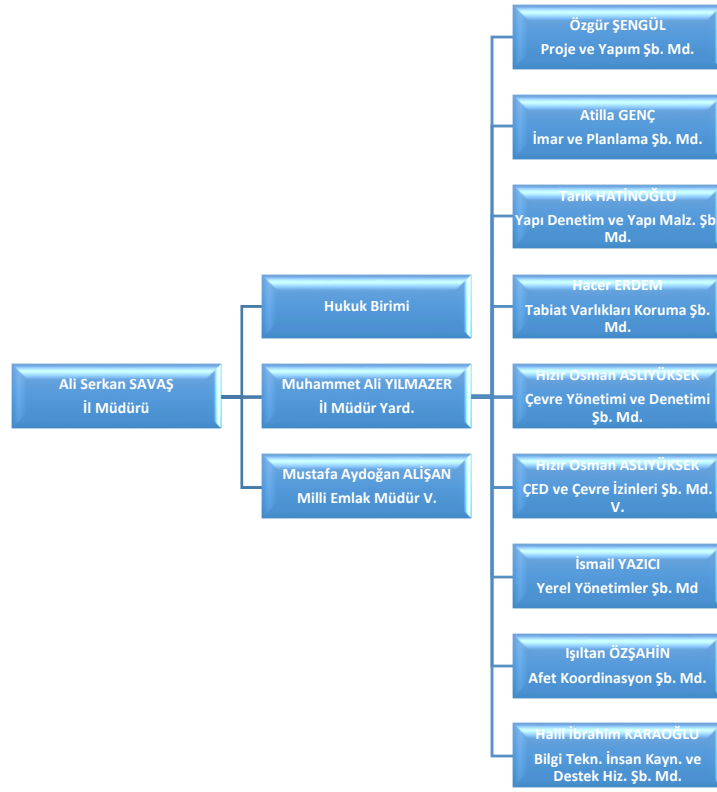
Rize jeopolitik yönden de çok önemli bir konuma sahiptir Orta Asya’yı Avrupa’ya bağlayan karayolu ağının bir kolunun ilden geçmesi ve Sarp sınır kapısının açılması sonrasında oluşan çok yönlü hareketlilik sebebiyle "Rize Turizm Ve Ticaret Merkezi" olma niteliği taşımaktadır.

Bol yağış alan Kaçkar Dağlarının eteklerinde kurulmuş il sıkı bir akarsu ağı ile örülmüştür. Yükseklerde yer alan buzul gölleri ve düzenli düşen yağışla ile her mevsim yeşil bir hazine gibidir. Bu doğal ortamın sunduğu flora ve fauna zenginliğine paralel olarak bölgede trekking (doğa yürüyüşü), dağ tırmanışları, kanoculuk, rafting ve yamaç paraşütü gibi doğa sporları yapılabilir. İlin güney sınırını oluşturan dağların denize bakan eteklerinde çok sayıda yayla mevcuttur. Bu yaylalar daha çok Hemşin, Çamlıhemşin, İkizdere gibi yerleşmeler etrafında yoğunlaşmıştır. Dağlarda karların erimesi ile birlikte hayvanları ile birlikte yaylalara çıkan yöre insanı sıcak yaz günlerini yaylada geçirdikten sonra soğukların başlaması ile sonbahar mevsiminin sonunda tekrar köylerine dönerler: İşte bu yaylalar, doğal güzellikleri, yöreye has sivil mimarisi ve kendine özgü yayla yaşantıları ile yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir. Aralarında patika yol ağı bulunan bu yaylalar ve civarlarında birçok yürüyüş parkuru oluşmuştur.

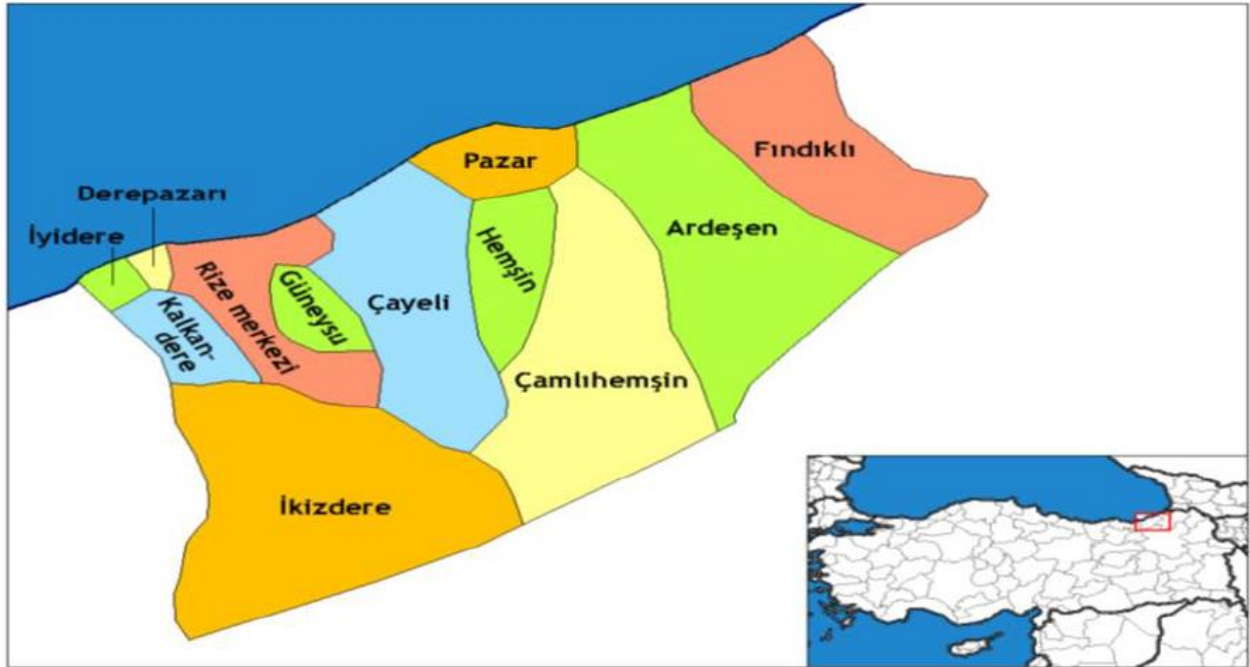
Müdürlüğümüz

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı 04/07/2011 tarih ve 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile kurulmuş ve 06/07/2011 tarihinde yapılan Bakan atamasıyla birlikte faaliyetlerine başlamıştır. 29 Ekim 2021 tarihli ve 31643 sayılı Resmî Gazete ’de yayımlanan 85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Bakanlığımızın ismi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı olarak değiştirilmiştir. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığını İl seviyesinde Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü temsil eder. Bu kapsamda Rize Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, yapımı 2019 yılı içerisinde tamamlanan yeni binasında hizmet vermekte olup, yönetim şeması aşağıda yer almaktadır.

İl Müdürlüğümüzün Çevre Birimleri, ÇED ve Çevre İzinleri Şube Müdürlüğü ve Çevre Yönetimi ve Denetimi Şube Müdürlüğü olmak üzere iki şubeden oluşmaktadır. ÇED ve Çevre izinleri Şube Müdürlüğünde 5 Çevre Mühendisi, Çevre Yönetimi ve Denetimi Şube Müdürlüğünde 5 çevre mühendisi ve 1 Su Ürünleri Mühendisi görev almaktadır.

Harita 1-Rize İli Siyasi Haritası [Rize Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü (RÇŞİDİM), 2023]

A. HAVA

A.1. Hava Kalitesi

Modern yaşamın getirdiği şehirleşmenin bir sonucu olan hava kirliliği, yerel ve bölgesel olduğu kadar küresel ölçekte de etki alanına sahiptir. Hava kirliliğinin insan sağlığına önemli etkileri olması sebebiyle, hava kalitesi konusuna tüm dünyada büyük önem verilmektedir. Hava kirliliği problemlerini çözmek ve strateji belirlemek için, bilimsel topluluk ve ilgili otoritenin her ikisi de atmosferik kirlenici konsantrasyonlarını izlemek ve analiz etmek konusuna odaklanmışlardır (Kyrkilis vd, 2007). Otoritelerin hava kalitesinin korunması ve iyileştirilmesi konusunda sorumluluklarının yanı sıra, halk sağlığını doğrudan etki eden bir konu olması sebebiyle, kamuoyuna iletişim araçları vasıtasıyla hava kirliliği güncel bilgilerini sunması da sorumlulukları arasındadır.

Ülkemizde dış ortam hava kalitesine ilişkin parametrelerin yönetimi Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği gereğince gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, 2022 yılı itibarıyla geçerli olan hava kalitesi limit değerlerine ilişkin bilgi Çizelge A.1'te verilmektedir.

Hava kalitesi limit değerlerinin sağlanması amacıyla hava kalitesi yönetiminin bileşenleri; emisyon envanteri, hava kalitesi modelleme ve hava kalitesi ölçümleri olarak çalışılmaktadır. Son yıllarda gelişen bilgi teknolojileri hava yönetimi alanında kullanılmaya başlanmış web tabanlı coğrafi bilgi teknolojilerini kullanan "Hava Emisyon Yönetim (HEY) Portalı" Bakanlığımız sunucularında devreye alınmıştır. Bu portalda tüm kirlenici kaynakların coğrafi lokasyonları ve bilgileri kayıt altına alınmakta ve hava kirliliğine katkıları ortaya konulmaktadır. Meteorolojik/topoğrafik etmenler ve sınır ötesi kirlilik taşınımı, şehirlerimizin kirliliğe katkıları bütüncül olarak değerlendirilmekte ve hava kalitesi haritaları hazırlanmaktadır. HEY Portalı aracılığıyla hava kalitesini iyileştirmek üzere Bakanlığımız önderliğinde yerel politikalar geliştirilmektedir.

Ancak farklı kirlenicilere ait ölçümleri anlamak bu konuda çalışan bir bilim insanı için mümkün olsa bile genel halk ve yerel otoriteler için oldukça zor olmaktadır. Bu sebeple, hava kirliliğinin/hava kalitesinin durumunu kamuoyuna açıklarken halkın kolayca anlayabileceği bir sınıflama sistemi kullanılmaktadır. Tüm dünyada yaygın olarak kullanılan, Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) denilen bu sınıflama sistemi ile havadaki kirlenicilerin konsantrasyonlarına göre hava kalitesi için iyi, orta, kötü, tehlikeli vb şeklinde derecelendirme yapılmaktadır. Dünyanın pek çok ülkesinde indeks hesaplanmasında kullanılan yöntem ve kriterler, kendi ülkelerinde uygulanan hava kalitesi standartlarına uygun şekilde oluşturulmuştur.

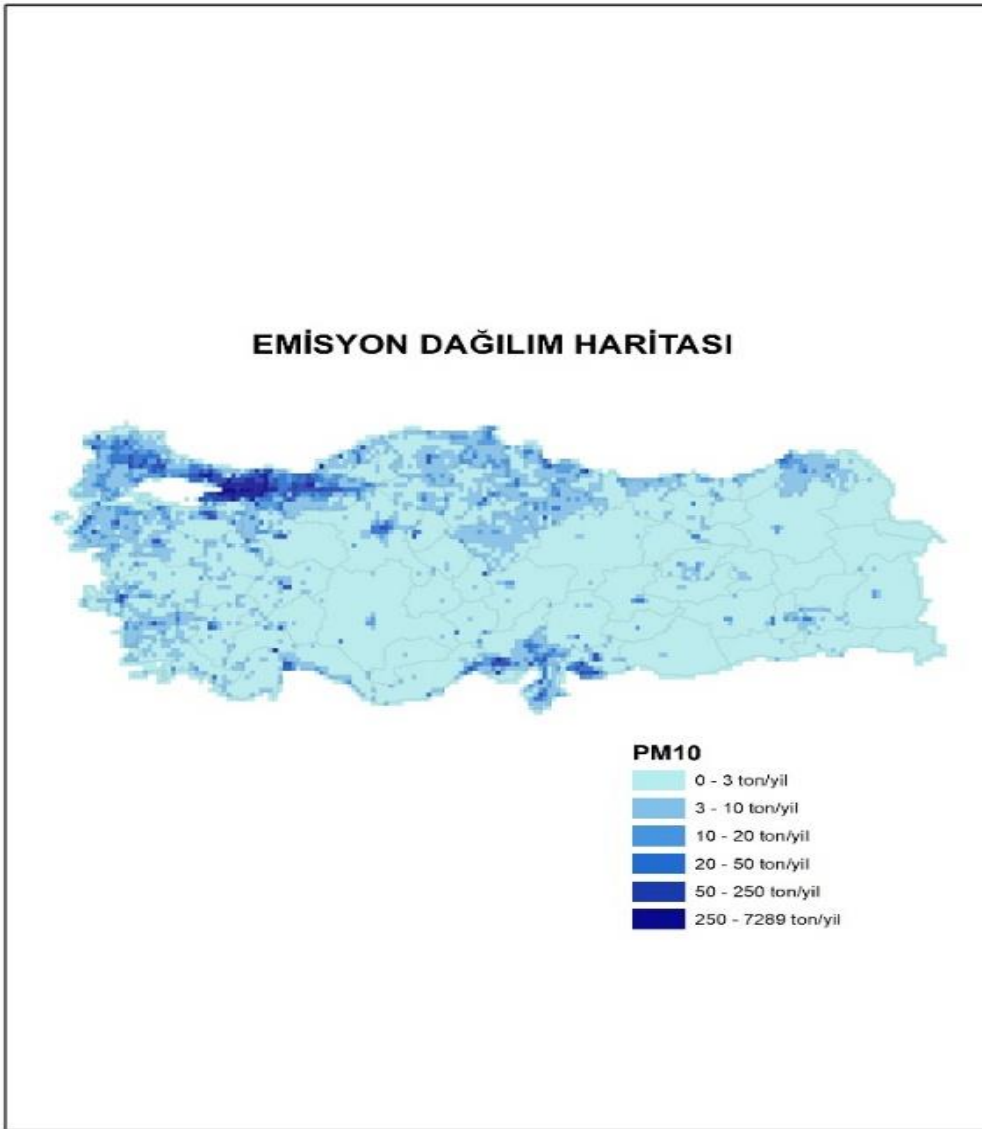
Bir ulusun hava kalitesinin iyileştirilmesi konusundaki başarısı, yerel ve ulusal hava kirliliği sorunları ve kirlilik azaltmadaki gelişmeler konusunda doğru ve iyi bilgilendirilmiş vatandaşların desteğine bağlıdır (Sharma vd, 2003a). Bir bölgedeki kirlenici seviyelerini anlamak için uygun bir aracın geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu araç, vatandaşın hava kirliliği seviyesi hakkında doğru ve anlaşılabilir şekilde bilgi sağlarken, aynı zamanda ilgili otoritelerin toplum sağlığını korumak için önlem almaları konusunda kullanılabilir olmalıdır (Kyrkilis vd, 2007).

Bu amaçla, geliştirilen standart değerler, gerek uyarıcı ve anlaşılabilir olması gerekse de kullanımı açısından yaygın olarak bir indekse çevrilerek sunulabilmektedir. Belli bir bölgedeki hava kalitesinin karakterize edilmesi için ülkelerin kendi sınır değerlerine göre dönüştürdükleri ve kirlilik sınıflandırılmasının yapıldığı bu indekse Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) (Air Quality Index/AQI) adı

verilmektedir. İndeks belirli kategorilerde farklı tanım ve renkler kullanılarak ifade edilmekte ve ölçümü yapılan her kirletici için ayrı ayrı düzenlenmektedir (Yavuz, 2010).

Ulusal Hava Kalitesi İndeksi, ulusal mevzuatımız ve sınır değerlerimize uygun olarak oluşturulmuştur. 5 temel kirletici için hava kalitesi indeksi hesaplanmaktadır. Bunlar; partikül maddeler (PM₁₀), karbon monoksit (CO), kükürt dioksit (SO₂), azot dioksit (NO₂) ve ozon (O₃) dur.

Hava kalitesi yönetimine esas değerlendirme ve politika üretme amaçlı çalışmalar için sadece ölçüm sonuçları yeterli olmamaktadır. Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği çerçevesinde hava kalitesi modelleme araçları ile ulusal ölçekli bütüncül değerlendirmeye altlık oluşturacak hava kalitesi haritaları elde edilmektedir. HEY Portalı aracılığıyla hava yönetimi alanında bilgi işlem teknolojilerinin etkin olarak kullanımıyla, vatandaşlarımızın soludukları ve yarın soluyacakları hava kalitesi hakkında yüksek çözünürlüklü harita bilgisi edinebilmeleri amaçlanmaktadır.

Harita 2 - HEY Portalı Ulusal PM Emisyonları Dağılım Haritası; (ton/yıl)

Hava kalitesi yönetimi bileşeni olan modelleme çalışmaları Bakanlığımızca hem ulusal/bölgesel /yerel ölçekte yürütülmekte; hem de geliştirilen yerli ve milli NEFES yazılımıyla sokak seviyesinde hava kalitesi değerlerinin 3 Boyutlu ortamda tespit edilmesi için kullanılmaktadır.

Harita 3 - NEFES Yazılımı İstanbul İli Kağıthane İlçesi Görseli

Bakanlığımızca, 5 metreye kadar kısa mesafeleri dahi modelleyebilen 3 boyutlu NEFES yazılımıyla hava kirliliğine neden olan noktalar ve kirlilik kaynağı tespit edilebilmektedir. Geliştirilen yerli ve milli yazılım NEFES ile stratejik hava kalitesi haritaları, 3 boyutlu bina modeli, kent atlası, topoğrafya, trafik yoğunluğu, kavşaklar, binaların yakıt tipi gibi çok sayıda etmen ele alınarak 3 boyutlu ortamda hava kalitesi değerleri halihazırda 59 ilimiz için ortaya konulmaktadır. Şehirlerimizde politikalar için uygulama sürecinin bu yöntemle etkinleştirilmesi planlanmış olup, kalan 22 il için çalışmalar sürdürülmektedir.

NEFES yazılımıyla evsel ısınma, sanayi, kara, deniz, hava ve demiryolu ulaşımına bağlı hava kirliliği kaynak noktaları tespit edilip, kaynağa özgü önlemler geliştirilebilmektedir.

Hava kalitesi tahminlerinin Bakanlık kaynakları ve altyapısıyla gerçekleştirilmesine 2021 yılı itibarıyla başlanmış olup, çalışmaların 81 ilimizde yaygınlaştırılması planlanmaktadır. Bu amaçla hava yönetimine esas faaliyette olan Operasyonel Merkez günlük olarak hava kalitesi tahmin sonuçlarını üretmektedir.

Çizelge 1 – Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği limit değerleri ve uyarı eşikleri

KİRLLETİCİ	ORTALAMA SÜRE	LİMİT DEĞER	UYARI EŞİĞİ
		($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	
SO ₂	saatlik -insan sağlığının korunması için-	350	500 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km ² ’de –hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	125	
	yıllık ve kış dönemi (Ekosistemin korunması) -insan sağlığının korunması için-	20	
NO ₂	aatlik-insan sağlığının korunması için- (2024 yılı itibarıyla hedeflenen sınır değer mevcuttur)	220	400 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km ² ’de –hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	yıllık -insan sağlığının korunması için-(2024 yılı itibarıyla hedeflenen sınır değer mevcuttur)	40	
NO _x	yıllık -vejetasyonun korunması için-	30	----
PM ₁₀	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	50	----
	yıllık -insan sağlığının korunması için-	40	
Pb	yıllık -insan sağlığının korunması için-	0,5	----
Benzen	yıllık -insan sağlığının korunması için-	5	----
CO	maksimum günlük 8 saatlik ortalama (mg/m^3)- insan sağlığının korunması için-	10	----

Çizelge 2 - Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları

İndeks	HKİ	SO ₂ [µg/m ³]	NO ₂ [µg/m ³]	CO [µg/m ³]	O ₃ [µg/m ³]	PM10 [µg/m ³]
		1 Sa. Ort.	1 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	24 Sa. Ort.
İyi	0 – 50	0-100	0-100	0-5.500	0-120 ^L	0-50
Orta	51 – 100	101-250	101-200	5.501-10.000	121-160	51-100
Hassas	101 – 150	251-500	201-500	10.001-16.000 ^L	161-180 ^B	101-260
Sağlıksız	151 – 200	501-850	501-1.000	16.001-24.000	181-240 ^U	261-400
Kötü	201 – 300	851-1.100	1.001-2.000	24.001-32.000	241-700	401-520
Tehlikeli	301 – 500	>1.101	>2.001	>32.001	>701	>521

L: Limit Değer

B: Bilgi Eşiği

U: Uyarı Eşiği

Çizelge 3 - Ulusal hava kalitesi indeksi

Hava Kalitesi İndeksi (AQI) Değerler	Sağlık Endişe Seviyeleri	Renkler	Anlamı
<i>Hava Kalitesi İndeksi bu aralıkta olduğunda..</i>	<i>..hava kalitesi koşulları..</i>	<i>..bu renkler ile sembolize edilir..</i>	<i>..ve renkler bu anlama gelir.</i>
0 - 50	İyi	Yeşil	Hava kalitesi iyi seviyededir.
51 - 100	Orta	Sarı	Hava kalitesi uygun olup, hava kirliliğine hassas gruplar orta düzeyde etkilenebilir.
101- 150	Hassas	Turuncu	Hassas gruplar için sağlık etkileri oluşabilir. Genel halkın etkilenmesi beklenmemektedir.
151 - 200	Sağlıksız	Kırmızı	Hassas gruplar ciddi sağlık sorunları yaşayabilir. Genel halkın bazı sağlık etkileri yaşaması muhtemeldir.
201 - 300	Kötü	Mor	Nüfusun tamamının hava kirliliğinden etkilenme olasılığı yüksek olup, hassas gruplar açık hava etkinliklerini kısıtlamalıdır.
301 - 500	Tehlikeli	Kahverengi	Herkes, ciddi sağlık etkileri yaşayabilir. Açık hava etkinliklerinden kaçınılmalıdır.

Çizelge 4 –2023 yılı itibariyle sürekli emisyon ölçüm sistemleri
(RÇŞİDİM, 2024)

SEKTÖR	TESİS SAYISI	BACA SAYISI
Ağaç İşleme	0	0
Atık Yakma	0	0
Cam	0	0
Çimento	0	0
Enerji	0	0
Gıda	0	0
Gübre	0	0
Kağıt	0	0
Kimya	0	0
Kireç	0	0
Lastik	0	0
Maden	0	0
Metalurji	0	0
Otomotiv	0	0
Rafineri	0	0
Şeker	0	0
Tekstil	0	0
Jeotermal Enerji (JES)	0	0
TOPLAM	0	0

Bu bilgiler Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüklerimiz tarafından ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü Laboratuvar, Ölçüm ve İzleme Dairesi Başkanlığı'nca oluşturulan Sürekli İzleme Merkezinden – (<https://sim.csb.gov.tr/>) elde edilebilir.

A.2. Hava Kalitesi Üzerine Etki Eden Kirleticiler

Hava kirliliği, doğrudan veya dolaylı olarak insan sağlığını etkileyerek yaşam kalitesini düşürmektedir. Günümüzde hava kirliliği nedeniyle yerel, bölgesel ve küresel sorunlar yaygın olarak yaşanmaktadır.

Yoğun şehirleşme, şehirlerin yanlış yerleşmesi, motorlu taşıt sayısının artması, düzensiz sanayileşme, kalitesiz yakıt kullanımı, topoğrafik ve meteorolojik şartlar gibi nedenlerden dolayı büyük şehirlerimizde özellikle kış mevsiminde hava kirliliği yaşanabilmektedir.

Bir bölgede hava kalitesini ölçmek, o bölgede yaşayan insanların nasıl bir hava teneffüs ettiğinin bilinmesi açısından çok büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, önemli bir nokta da, bir bölgede meydana

gelen hava kirliliğinin sadece o bölgede görülmeyip meteorolojik olaylara bağlı olarak yayılım göstermesi ve küresel problemlere de (küresel ısınma, asit yağmurları, vb) sebep olmasıdır.

Renksiz bir gaz olan kükürtdioksit (SO₂), atmosfere ulaştıktan sonra sülfat ve sülfürik asit olarak oksitlenir. Diğer kirleticiler ile birlikte büyük mesafeler üzerinden taşınabilecek damlalar veya katı partiküller oluşturur. SO₂ ve oksidasyon ürünleri kuru ve nemli depozisyonlar (asitli yağmur) sayesinde atmosferden uzaklaştırılır.

Azot Oksitler (NOX), Azot monoksit (NO) ve azot dioksit (NO₂), toplamı azot oksitleri (NOX) oluşturur. Azot oksitler genellikle (%90 durumda) NO olarak dışarı verilir. NO ve NO₂' nin ozon veya radikallerle (OH veya HO₂ gibi) reaksiyonu sonucunda oluşur. İnsan sağlığını en çok etkileyen azot oksit türü olması itibari ile NO₂ kentsel bölgelerdeki en önemli hava kirleticilerinden biridir. Azot oksit (NOX) emisyonları insanların yarattığı kaynaklardan oluşmaktadır. Ana kaynakların başında kara, hava ve deniz trafiğindeki araçlar ve endüstriyel tesislerdeki yakma kazanları gelmektedir.

İnsan sağlığına etkileri açısından, sağlıklı insanların çok yüksek NO₂ derişimlerine kısa süre dahi maruz kalmaları, şiddetli akciğer tahribatlarına yol açabilir. Kronik akciğer rahatsızlığı olan kişilerin ise bu derişimlere maruz kalmaları, akciğerde kısa vadede fonksiyon bozukluklarına yol açabilir. NO₂ derişimine uzun süre maruz kalınması durumunda ise buna bağlı olarak solunum yolu rahatsızlıklarının ciddi oranda arttığı gözlenmektedir.

Toz Partikül Madde (PM₁₀), partikül madde terimi, havada bulunan katı partikülleri ifade eder. Bu partiküllerin tek tip bir kimyasal bileşimi yoktur. Katı partiküller insan faaliyetleri sonucu ve doğal kaynaklardan, doğrudan atmosfere karışırlar. Atmosferde diğer kirleticiler ile reaksiyona girerek PM'yi oluştururlar ve atmosfere verilirler. (PM₁₀ -10 µm'nin altında bir aerodinamik çapa sahiptir) 2,5 µm'ye kadar olan partikülleri kapsayacak yasal düzenlemeler konusunda çalışmalar devam etmektedir. PM₁₀ için gösterilebilecek en büyük doğal kaynak yollardan kalkan tozlardır. Diğer önemli kaynaklar ise trafik, kömür ve maden ocakları, inşaat alanları ve taş ocaklarıdır. Sağlık etkileri açısından, PM₁₀ solunum sisteminde birikebilir ve çeşitli sağlık etkilerine sebep olabilir. Astım gibi solunum rahatsızlıklarını kötüleştirir, erken ölümü de içeren çeşitli ciddi sağlık etkilerine sebep olur. Astım, kronik tıkalı akciğer ve kalp hastalığı gibi kalp veya akciğer hastalığı olan kişiler PM₁₀'a maruz kaldığında sağlık durumları kötüleşebilir. Yaşlılar ve çocuklar, PM₁₀ maruziyetine karşı hassastır. PM₁₀ yardımıyla toz içerisindeki mevcut diğer kirleticiler akciğerlerin derinlerine kadar inebilir. İnce partiküllerin büyük bir kısmı akciğerlerdeki alveollere kadar ulaşabilir. Buradan da kurşun gibi zehirli maddeler %100 olarak kana geçebilir.

Karbonmonoksit (CO), kokusuz ve renksiz bir gazdır. Yakıtların yapısındaki karbonun tam yanmaması sonucu oluşur. CO derişimleri, tipik olarak soğuk mevsimlerde en yüksek değere ulaşır. Soğuk mevsimlerde çok yüksek değerlere ulaşılmasının bir sebebi de enverziyon durumudur. CO'nin global arka plan konsantrasyonu 0.06 ve 0.17 mg/m³ arasında bulunur. 2000/69/EC sayılı AB direktifinde CO ile ilgili sınır değerler tespit edilmiştir.

Enverziyon, sıcak havanın soğuk havanın üzerinde bulunarak, havanın dikey olarak birbiriyle karışmasının engellenmesi durumudur. Kirlilik böylece yer seviyesine yakın soğuk hava tabakasının içerisinde toplanır.

CO'nin ana kaynağı trafik ve trafikteki sıkışıklıktır. Sağlık etkileri, akciğer yolu ile kan dolaşımına girerek, kimyasal olarak hemoglobinle bağlanır. Kandaki bu madde, oksijeni hücrelere taşır. Bu yolla,

CO organ ve dokulara ulaşan oksijen miktarını azaltır. Sağlıklı kişilerde, daha yüksek seviyelerdeki CO'e maruz kalmak, algılama ve gözün görme gücünü etkileyebilir. Hafif ve daha ağır kalp ve solunum sistemi hastalığı olan kişiler ve henüz doğmamış ve yeni doğmuş bebekler, CO kirliliğine karşı en riskli grubu oluşturur.

Kurşun (Pb), doğada metal olarak bulunmaz. Kurşun gürültü, ışın ve vibrasyonlara karşı iyi bir koruyucudur ve hava yoluyla taşınır. Kurşun, maden ocakları ve bakır ve tunç (Cu+Sn) alaşımı işlenmesi, kurşun içeren ürünlerin geriye dönüştürülmesi ve kurşunlu petrolün yakılmasıyla çevreye yayılır. Kurşun içeren benzin ilavesi ürünlerinin de kullanılması, atmosferdeki kurşun oranını yükseltir.

Ozon (O₃), kokusuz renksiz ve 3 oksijen atomundan oluşan bir gazdır. Ozon kirliliği, özellikle yaz mevsiminde güneşli havalarda ve yüksek sıcaklıkta oluşur (NO₂+ güneş ışınları = NO+ O => O+ O₂ = O₃). Ozon üretimi uçucu organik bileşikler (VOC) ve karbon monoksit sayesinde hızlandırılır veya güçlendirilir. Ozonun oluşması için en önemli öncü bileşimler NOX (Azot oksitler) ve VOC'dır. Yüksek güneş ışınlarının etkisiyle ozon derişimi Akdeniz ülkelerinde Kuzey-Avrupa ülkelerinden daha yüksektir. Sebebi ise güneş ışınlarının ozon'un fotokimyasal oluşumundaki fonksiyonundan kaynaklanmasıdır.

Diğer kirleticilere kıyasla ozon doğrudan ortam havasına karışmaz. Yeryüzüne yakın seviyede ozon karmaşık kimyasal reaksiyonlar yoluyla oluşur. Bu reaksiyonlara NOX, metan, CO ve VOC'ler (etan (C₂H₆), etilen (C₂H₄), propan (C₃H₈), benzen (C₆H₆), toluen (C₆H₅), xilen (C₆H₄) gibi kimyasal maddelerde eklenir. Ozon çok güçlü bir oksidasyon maddesidir. Birçok biyolojik madde ile etkileşimde bulunur. Tüm solunum sistemine zarar verebilir. Ozonun zararlı etkisi derişim oranına ve ozona maruziyet süresine bağlıdır. Çocuklar büyük bir risk grubunu oluşturur. Diğer gruplar arasında öğlen saatlerinde dışarıda fiziksel aktivitede bulunanlar, astım hastaları, akciğer hastaları ve yaşlılar bulunur.

Çizelge 5 – 2023 yılında kullanılan yakıt türleri ve miktarları
(RÇŞİDİM, AKSA, 2024)

		Katı Yakıt			Doğalgaz		Fuel Oil	
		Kullanım Yeri	Cinsi	Tüketim Miktarı (ton)	Kullanım Yeri	Tüketim Miktarı (sm ³)	Kullanım Yeri	Tüketim Miktarı (kg)
Sanayi		Sanayi	İthal	59.494,46	Çay Üretim Fabrikaları	14.262.146,75		
		Tüketim Miktarı (ton)			Tüketim Miktarı (sm ³)		Tüketim Miktarı (m ³)	
Konut	İthal	85.969,840			53.780.812,11			
	Yerli (Sosyal Yardımlaşma Vakfı Kömürü)	993						

A.3. Hava Kalitesinin Kontrolü Konusundaki Çalışmalar

İlimizde ısınma, sanayi ve trafikten kaynaklanan kirletici emisyonların ölçülmesi amacıyla 1 adet hava kalitesi ölçüm istasyonu Şehit Onur KILIÇ Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi bahçesinde kurulmuştur. Ayrıca Ardeşen İlçesi Yeniköy Köyü İlkokulunun bahçesine 1 adet daha hava kalitesi istasyonu kurulma işlemi tamamlanmış ve ölçüme başlanmıştır.

Müdürlüğümüz teknik personeline hava kalitesi istasyonunun kontrolleri yapılmakta, ölçüm istasyonundan elde edilen veriler sürekli takip edilmektedir.

Hava Kalitesi ölçüm sonuçları anlık, günlük veriler www.havaizleme.gov.tr internet adresinden online olarak izlenebilmektedir.

A.3.1. Temiz Hava Eylem Planları

Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Genelgesi (2013/37) kapsamında İlimiz Düşük Kirlilik Potansiyeli bulunan iller arasında yer almaktadır. Bu nedenle İlimizdeki hava kalitesi iyi olduğundan Temiz Hava Eylem Planı Hazırlama yükümlüğümüz bulunmamaktadır

A.4. Ölçüm İstasyonları

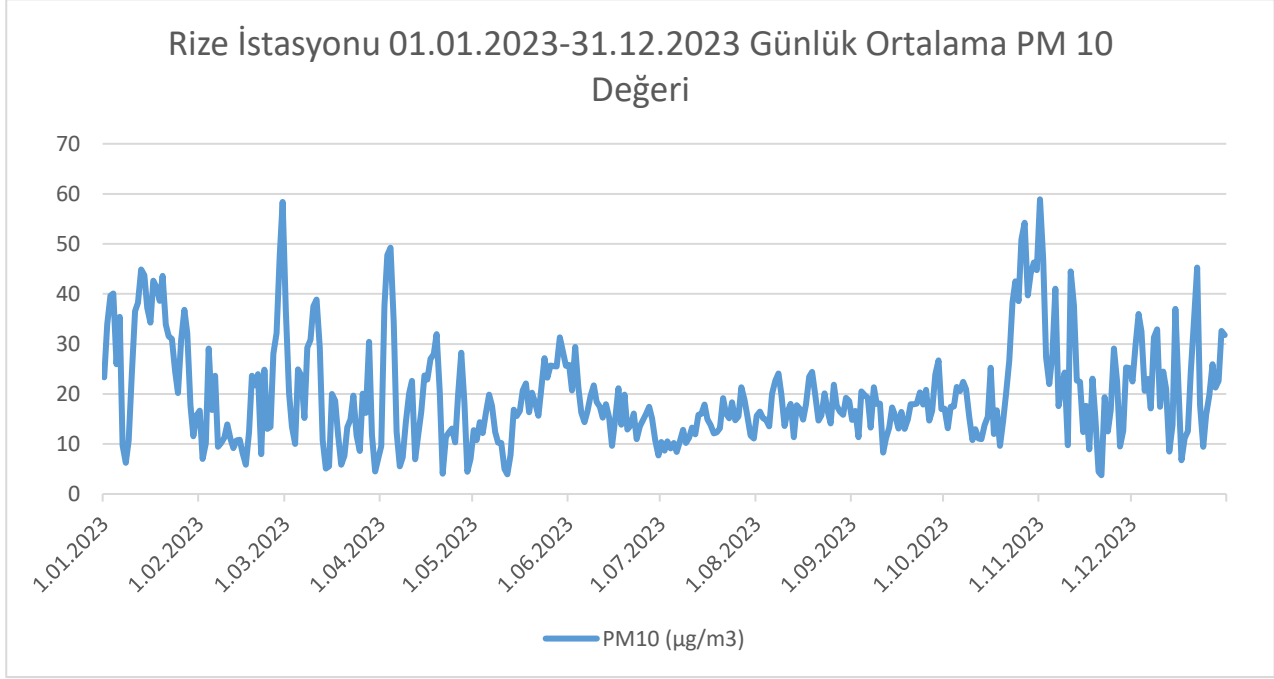
Harita 4 - (Rize) ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri

İlimiz Merkez mevkii Paşa Kuyu Mahallesi Atatürk Caddesi Lise Sokak adresinde bulunan Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat fakültesinde konumlandırılmış 1 adet Hava Kirliliği Ölçüm İstasyonu bulunmakta olup; istasyonda PM10, SO₂, NO, O₃, NO₂, NO_x, hava sıcaklığı, rüzgar yönü, rüzgar hızı, bağıl nem ve hava basıncı parametrelerinin ölçümleri yapılmaktadır. NO ve O₃ parametreleri 2016 yılı Şubat ayı itibariyle ölçülmeye başlanmıştır.

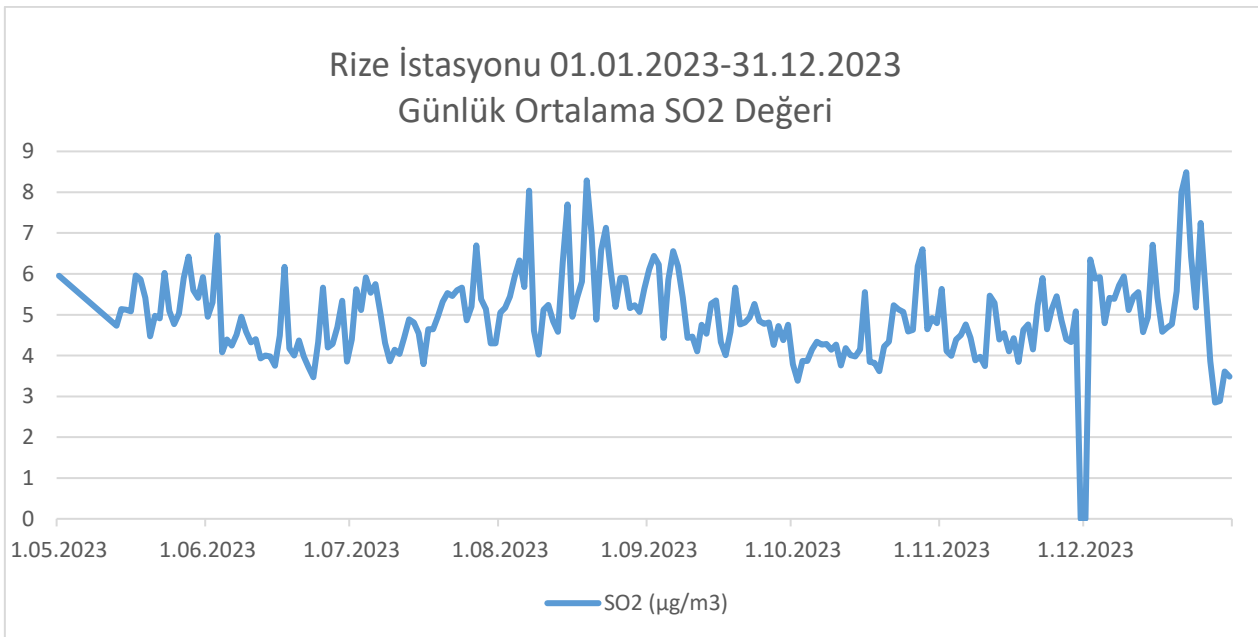
Ayrıca 2016 yılında İlimiz Ardeşen İlçesinde de bir adet istasyon kurulmuş olup, veri alınmaya başlanmıştır. PM25 ölçümü de yapılmaktadır.

Çizelge 6 – 2023 yılında hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler
(havaizleme.gov.tr, 2024)

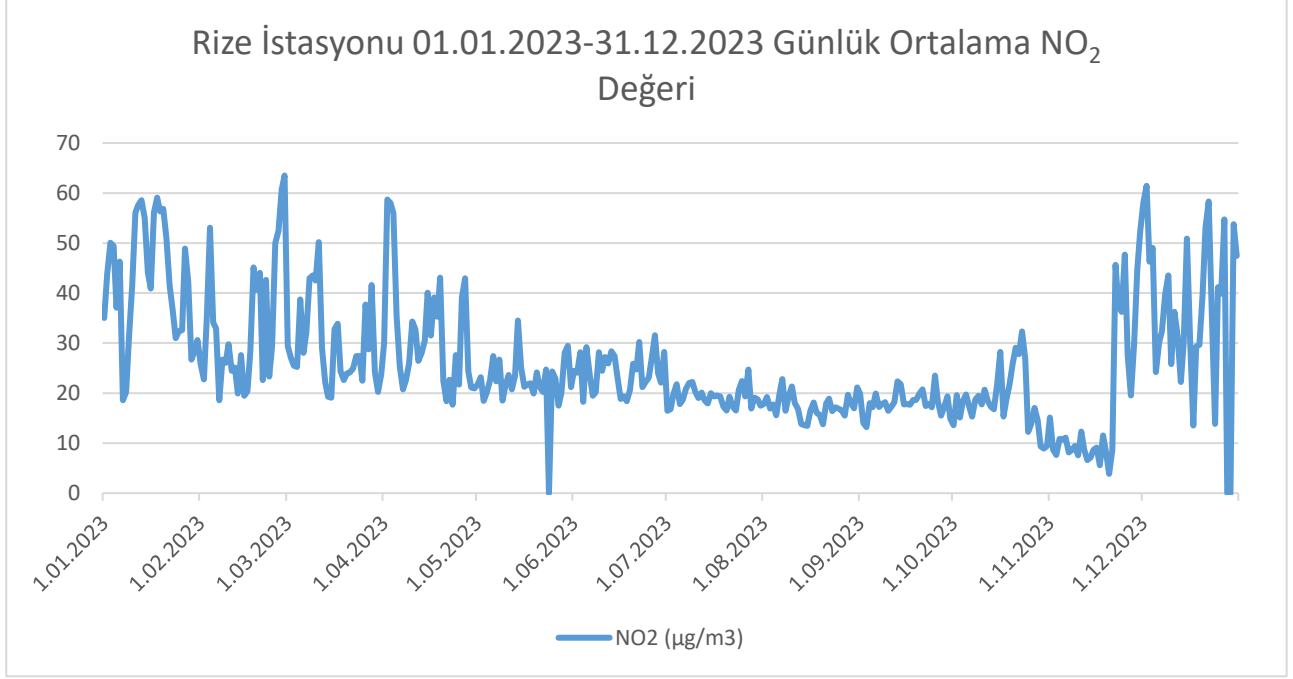
İSTASYON YERLERİ	KOORDİNATLARI (Enlem, Boylam)	HAVA KİRLİTİCİLERİ					
		SO ₂	NO ₂	NO _x	NO	O ₃	PM ₁₀
MERKEZ	41.021712 K 40.532853 D	X	X	X	X	X	X
ARDEŞEN	41.191752 K 40.989813 D	X	X	X	X	X	X

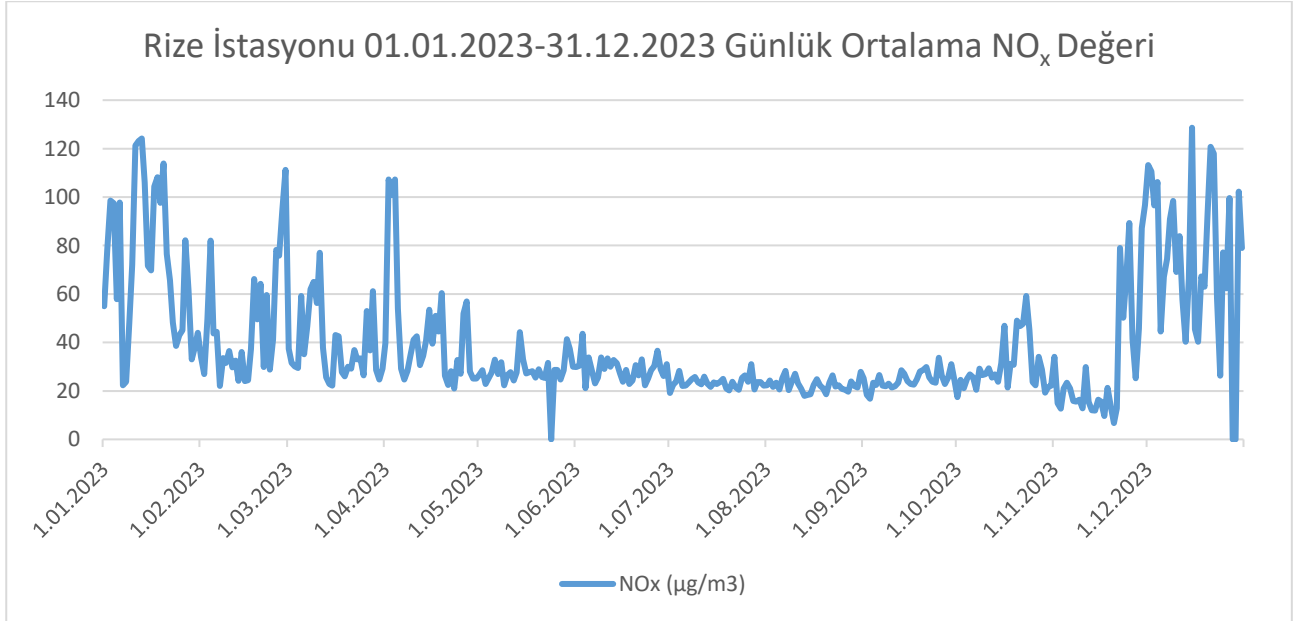
Grafik 1- 2023 yılında (Rize) istasyonu PM₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(havaizleme.gov.tr, 2023)

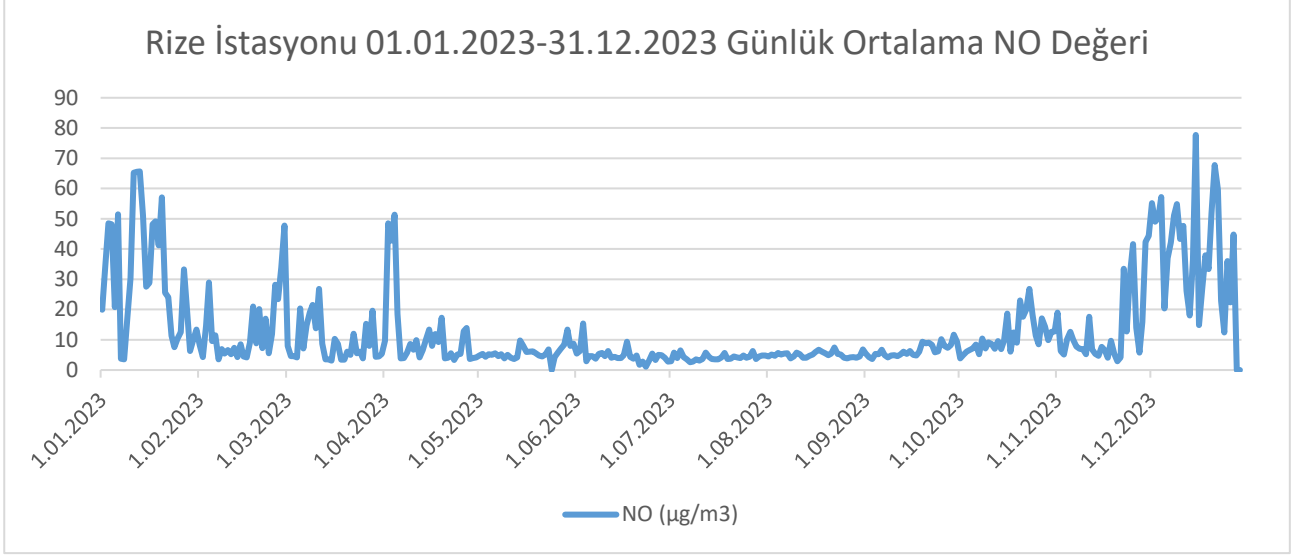
Grafik 2- 2023 yılında (Rize) istasyonu SO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(havaizleme.gov.tr, 2024)

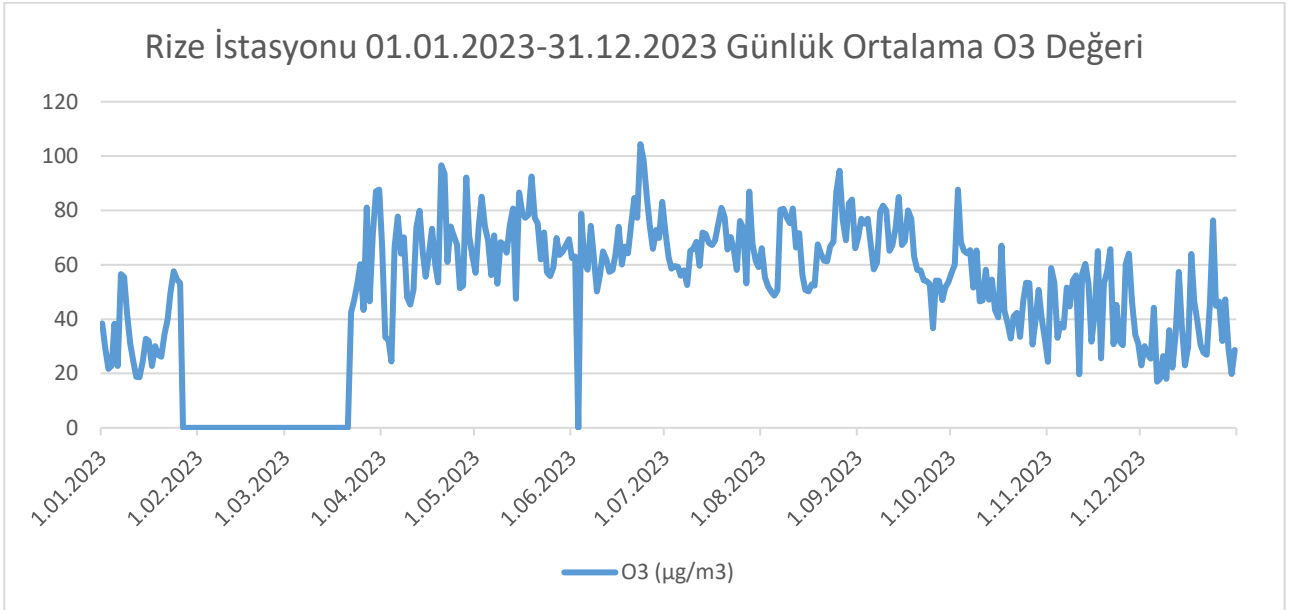
Grafik 3- 2023 yılında (Rize) istasyonu NO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(havaizleme.gov.tr, 2024)

Grafik 4- 2023 yılında (Rize) istasyonu NO_x parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(havaizleme.gov.tr, 2024)

Grafik 5- 2023 yılında (Rize) istasyonu NO parametresi günlük ortalama değer grafiği* (havaizleme.gov.tr, 2024)

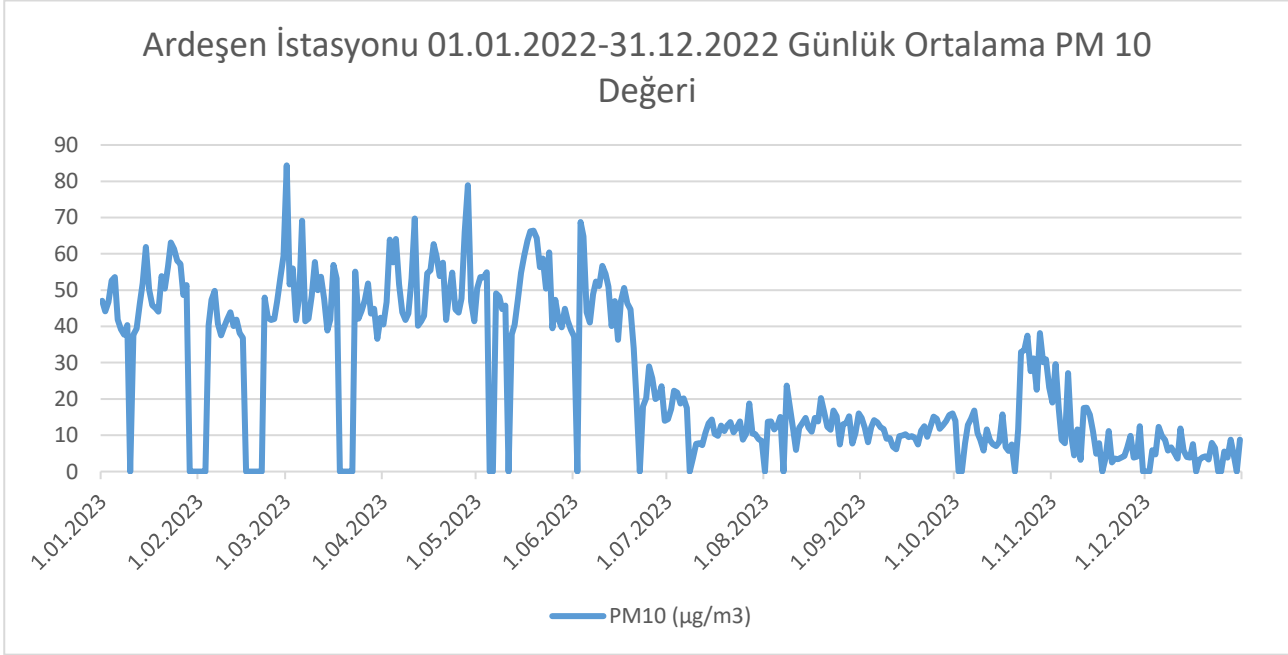

Grafik 6- 2023 yılında (Rize) istasyonu O3 parametresi günlük ortalama değer grafiği* (havaizleme.gov.tr, 2024)

Çizelge 7 - 2023 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerini aştığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO: mg/m^3)
(havaizleme.gov.tr, 2024)

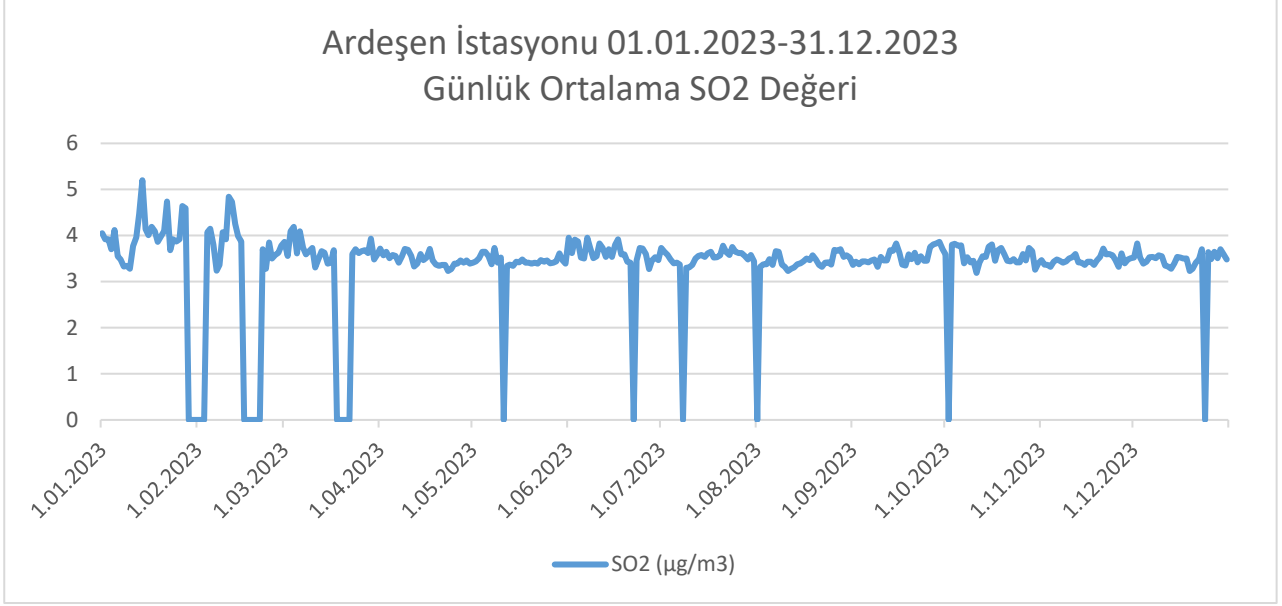
İSTASYON ADI	SO ₂	AGS*	PM10	AGS*	CO	AGS*	NO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	OZON	AGS*
Rize														
Ocak	0	0	30,19	0	-	-	30,67	-	42,44	-	73,11	-	34,80	-
Şubat	0	0	18,25	1	-	-	13,12	-	33,72	-	46,84	-	0	-
Mart	0	0	17,84	0	-	-	9,19	-	29,50	-	38,69	-	62,00	-
Nisan	0	0	19,27	0	-	-	11,87	-	31,74	-	43,61	-	63,22	-
Mayıs	5,38	0	17,72	0	-	-	5,98	-	22,95	-	28,93	-	69,35	-
Haziran	4,50	0	16,59	0	-	-	4,75	-	24,31	-	29,07	-	69,98	-
Temmuz	4,96	0	13,57	0	-	-	4,22	-	19,25	-	23,46	-	66,31	-
Ağustos	5,74	0	17,65	0	-	-	5,08	-	17,35	-	22,43	-	66,65	-
Eylül	5,03	0	16,92	0	-	-	6,51	-	18,12	-	24,64	-	64,95	-
Ekim	4,43	0	24,67	2	-	-	11,28	-	18,74	-	30,02	-	50,58	-
Kasım	4,62	0	22,74	1	-	-	13,55	-	17,63	-	31,18	-	45,18	-
Aralık	5,34	0	23,21	0	-	-	40,58	-	38,69	-	79,27	-	34,66	-

*AGS: Sınır değeri aştığı gün sayısı

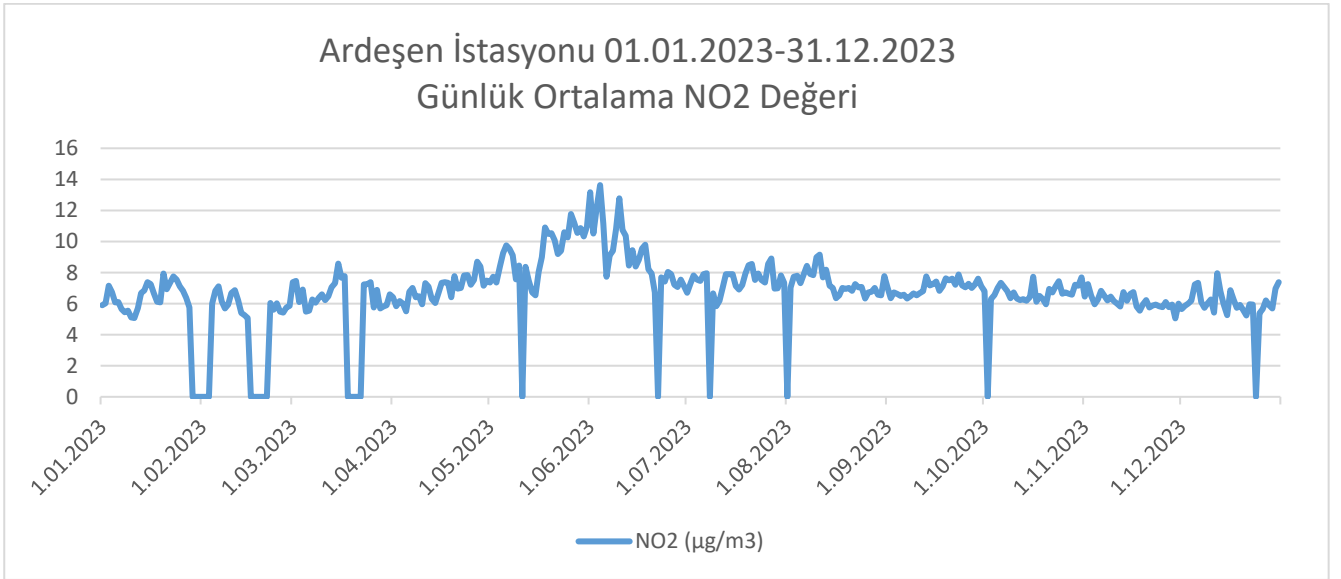

Grafik 7- 2023 yılında (Ardeşen) istasyonu PM₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(havaizleme.gov.tr, 2024)

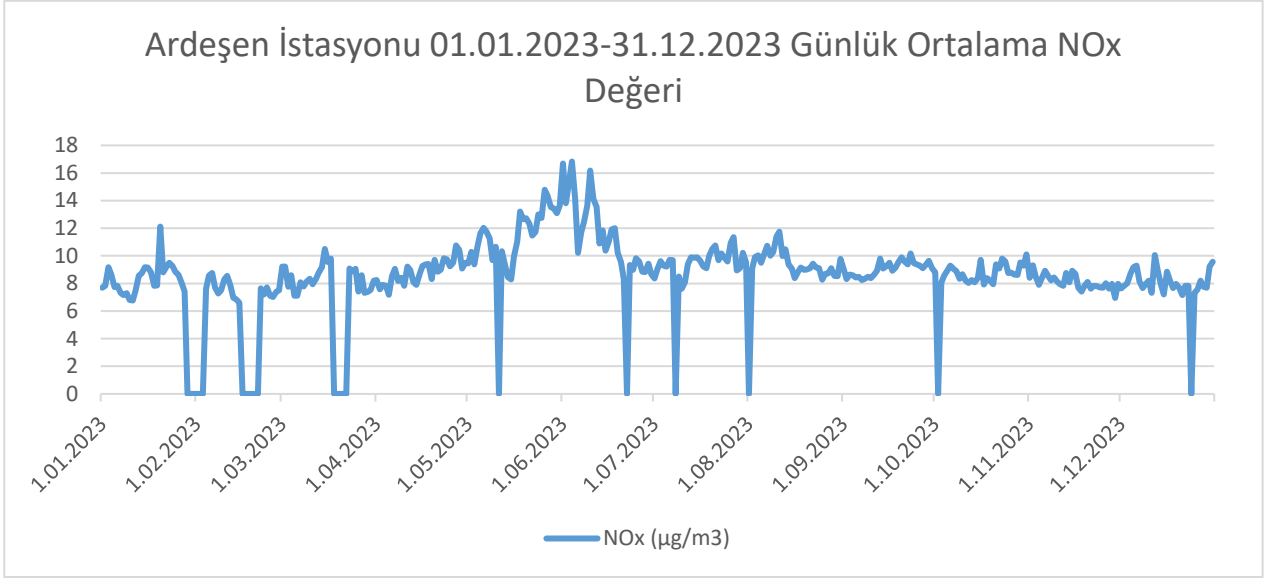

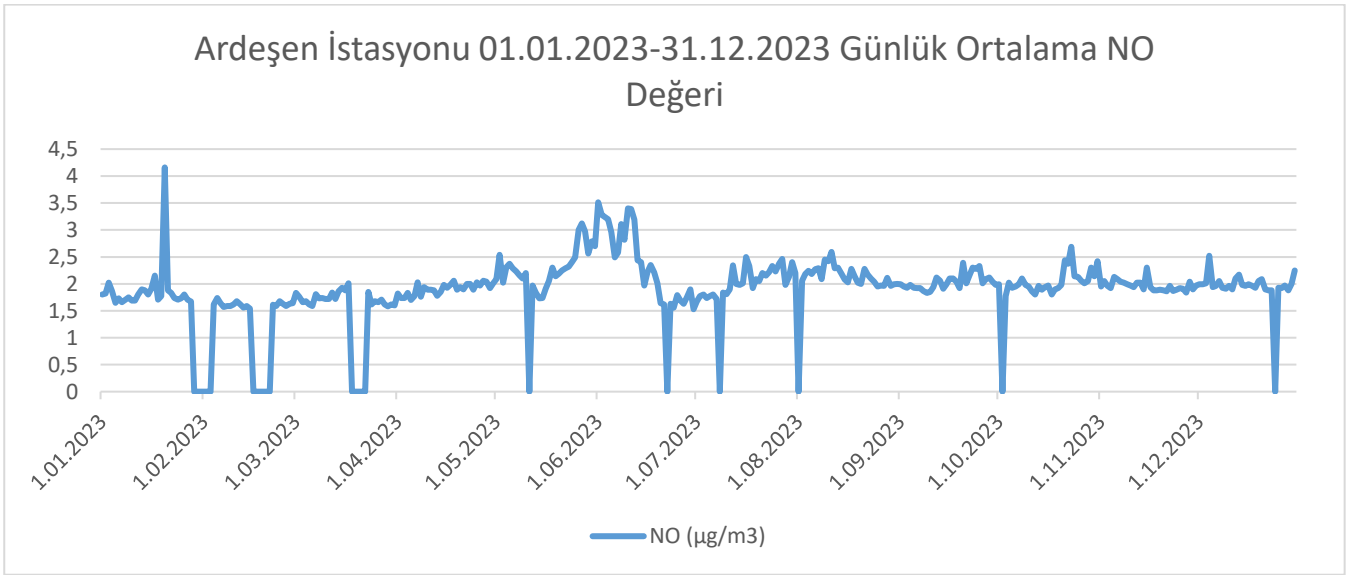
Grafik 8- 2023 yılında (Ardeşen) istasyonu SO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği* (havaizleme.gov.tr, 2024)

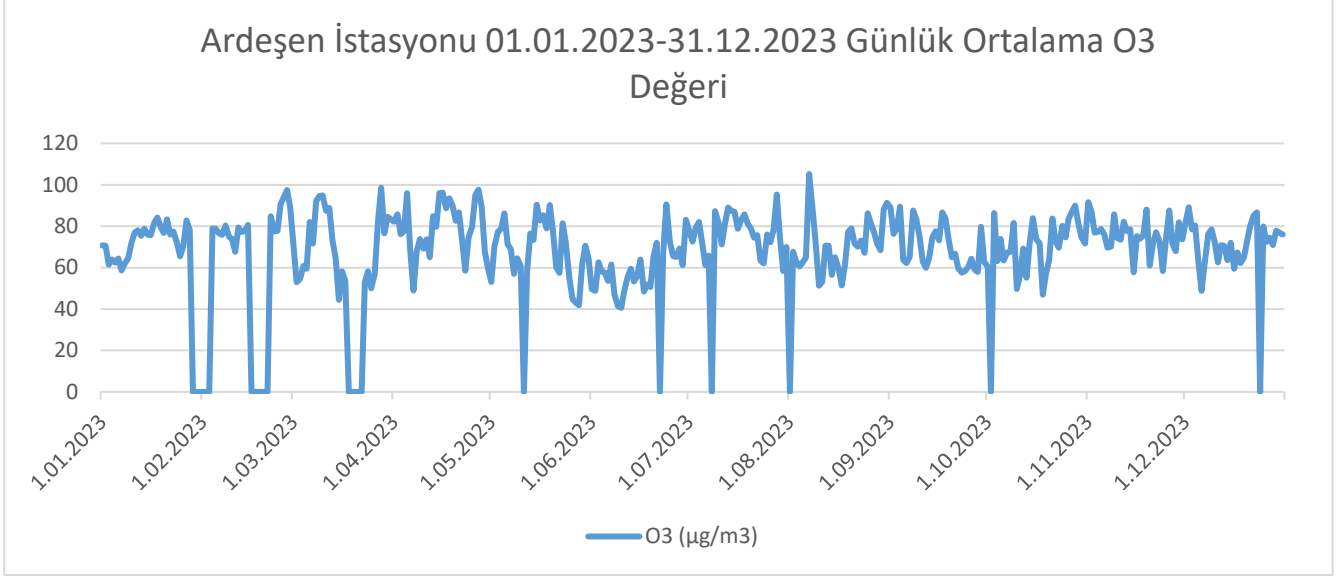
Grafik 9- 2023 yılında (Ardeşen) istasyonu NO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği* (havaizleme.gov.tr, 2024)

Grafik 10- 2023 yılında (Ardeşen) istasyonu NOx parametresi günlük ortalama değer grafiği* (havaizleme.gov.tr, 2024)

Grafik 11- 2023 yılında (Ardeşen) istasyonu NO parametresi günlük ortalama değer grafiği* (havaizleme.gov.tr, 2024)

Grafik 12- 2023 yılında (Ardeşen) istasyonu O3 parametresi günlük ortalama değeri grafiği*
(havaizleme.gov.tr, 2024)

Çizelge 8 - 2023 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerin aşıldığı gün sayıları (µg/m³; CO: mg/m³)
(havaizleme.gov.tr, 2024)

İSTASYON ADI Ardeşen	SO ₂	AGS*	PM10	AGS*	CO	AGS*	NO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	OZON	AGS*
Ocak	3,99	0	49,12	13	-	-	1,87	-	6,47	-	8,34	-	72,83	-
Şubat	3,87	0	43,79	2	-	-	1,61	-	5,97	-	7,58	-	80,70	-
Mart	3,67	0	49,63	11	-	-	1,73	-	6,68	-	8,41	-	71,06	-
Nisan	3,48	0	51,99	15	-	-	1,90	-	6,94	-	8,85	-	79,21	-
Mayıs	3,45	0	50,72	14	-	-	2,30	-	9,25	-	11,56	-	68,44	-
Haziran	3,63	0	39,51	8	-	-	2,39	-	9,27	-	11,66	-	59,31	-
Temmuz	3,54	0	12,66	0	-	-	2,05	-	7,50	-	9,56	-	76,79	-
Ağustos	3,45	0	13,59	0	-	-	2,15	-	7,32	-	9,48	-	70,84	-
Eylül	3,54	0	11,38	0	-	-	2,03	-	7,03	-	9,07	-	70,62	-
Ekim	3,55	0	17,45	0	-	-	2,04	-	6,72	-	8,77	-	71,10	-
Kasım	3,46	0	10,08	0	-	-	1,96	-	6,14	-	8,10	-	75,57	-
Aralık	3,49	0	6,26	0	-	-	2,00	-	6,14	-	8,15	-	72,57	-

A.5. Çevresel Gürültü

Teknolojinin ilerlemesiyle ortaya çıkan çevre sorunlarından biri de gürültü kirliliğidir. Gürültü; kişilerin huzur ve sükunu bozan, beden ve ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyen seslerdir. Ses basınç biriminin düzeyi desibel (dB)'dir. Frekans ise, ses dalgasının birim zamanındaki titreşim sayısıdır, birimi hertzdir. (Hz). İnsan kulağı 20–20.000 Hz. Frekans sahip sesleri algılayabilmektedir. Ancak, insan kulağı orta frekanstaki sesi, yani 1.000–4.000 Hz. Arasındaki sesleri en iyi algılamaktadır. Bu algılamaları ölçmek için bir çan eğrisi geliştirilmiştir. Ses basınç seviyesinin ölçümüne yardımcı olan eğri, uluslararası düzende 'A' harfi ile belirtildiği için, gürültü birimi olarak da dBA kullanılır.

Ülkemiz genelinde uygulanmakta olan imar planının gerek hazırlanmasına dönük etüd çalışmalarında gerekse de imar planının uygulanmaya dönük çalışmalarında Gürültü kontrol Yönetmeliği esasları içerisinde gerekli tedbirlerin alınmadığı görülmektedir. Rize İlnde

uygulanmakta olan imar planında gürültüye dönük yaptırımlar bulunmadığı dikkati çekmektedir. Gürültü kirliliğinin en belirgin şekli trafik gürültüsüdür. Gürültüyü arttırıcı etkenler şöyle sıralanabilir:

- Nüfus yoğunluğunun artması
- Teknolojik gelişme ve endüstrileşme sürecinde makineleşme
- Ulaşım ağının genişlemesi
- Yerleşim ağının genişlemesi
- Plansız kentleşme
- Kent halkının eğitimsizliği
- Gürültü kaynaklarının bilinçsiz kullanılması

Gürültü zararları ile canlılar arasındaki ekolojik ilişkilerini açıklayabilmek için gürültü basamakları sınıfları oluşturulmuştur. Ses basamakları şu şekilde sınıflandırılabilir:

1-Duyum eşiği	70-Yüksek sesle Konuşma
10-Sükunet hissi	80-cadde Gürültüsü
20-Fısıltı	90-Komproser Sesi
30-sakin Apartman	100-Tren geçişi
40-Tenha Sokak	110-Klakson Sesi
50-Sakin Konuşma	120-Yakın Bir uçak motoru
60-Rolanti motor sesi	130-Ağrı Eşiği

Gürültünün Sosyal Çevreye Etkisi:

Rize ili ilçesinde yer alan ekonomik bağımlı gürültülü kaynakları sırasıyla yolcu ve Taşıt araçları küçük sanayiler büyük sanayi kuruluşları park bahçe gibi ekonomik uğraş veren birimlerden teşkil bulunmakla beraber bu birimlerin alıcı ortama verdikleri gürültü çevre etkilerinin yok edilmesi veya en aza indirilmesine ait tedbirlerin alınmasına gerekli olan kontrol ve denetimler il bazında imkanlar ölçüsünde sürekli olarak sürdürülmektedir.

Gürültünün İnsan Üzerindeki Etkisi:

• FİZİKSEL ETKİLERİ

Kent yaşamındaki gürültü tipleri sürekli geniş bant gürültüsü ile sürekli dar bant gürültüsünün bileşimi biçiminde seyretmektedir. İşitme sistemi öğelerinin hasar görmesi olarak ortaya çıkan etkiler fiziksel etkilerdir. İşitme duyusunun kaybolmasına veya bozulması işitme sisteminin bir bölümünde meydana gelen hasar sebebiyle olur.

Etkileşimin çok fazla olduğu ve işitme sisteminin eski özelliklerine kavuşmadan tekrar gürültüden etkilendiği durumlarda işitme kaybı olmaktadır.

• FİZYOLOJİK ETKİLERİ

Fizyolojik etkilerinin başlıcaları; kas gerilmeleri, stres, kan basıncı artış, kalp atışlarının ve kan dolaşımının değişmesi ve uykusuzluktur.

• PSİKOLOJİK ETKİLERİ

Gürültünün psikolojik etkilerinin başında ise; sinir bozukluğu, korku, rahatsızlık, tedirginlik, yorgunluk gibi etkiler gelir.

• PERFORMANS ÜZERİNE ETKİLERİ

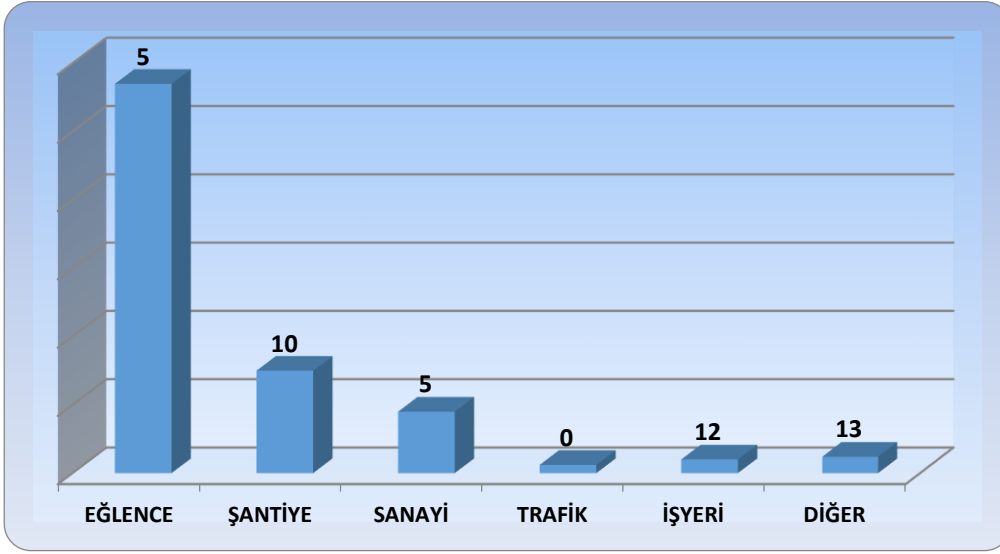
Gürültünün iş veriminin azalması ve işitilen seslerin anlaşılabilmesi gibi görülen etkilerdir. Çalışmaya karşı isteksizlik, konsantrasyon bozukluğu, okuduğunu anlamama, konuşulanı anlayamama vb. insan sağlığını etkileyen, performansı düşüren gürültüye bağlıdır. Gürültünün çok çabuk ve akut tesirleri işitmenin sekteye uğramasıdır. İşitme duygusunun kaybolması veya bozulması işitme sisteminin bir bölümünde meydana gelen hasar sebebi ile olur. Ses dalgalarının insan beynine ulaşması bilindiği gibi orta kulaktaki örs ve çekiç kemikleri, kulak zarı ve çok ince tüy hücreleri yardımıyla olur. İnce tüycük halindeki hücrelerin mekanik hareketleri bioelektrik sinyallere dönüştürülür ve ses sinirleri yardımı ile beyne ulaştırır. Akut şeklindeki tesisler kulak zarında çok yüksek ve ani gürültüler neticesinde meydana gelir. Gürültünün sebep olduğu diğer rahatsızlıklar kalp ile ilgilidir. Araştırmalar gürültünün kalp atışlarını değiştirdiğini, kanı koyulaştırdığını ve kan damarlarını genişlettiğini göstermiştir. Gürültünün, baş ağrısı yaptığı ve insanı daha alıngan ve öfkeli yaptığı da kabul etmektedir.

GÜRÜLTÜYE KARŞI ALINABİLECEK ÖNLEMLER

- 1-Ağaçlandırma ve yeşillendirme
- 2-Trafik akışının devamlılığı
- 3-Egzosların kontrolü
- 4-Taşıtların hız kontrolü
- 5-Gürültü perdeleri
- 6-Korna yasağı
- 7-Konut-sanayi yerleşim yerlerinin ayrımı
- 8-Eğlence ve reklam amaçlı gürültü kontrolü
- 9-Binalarda ses yalıtımı
- 10-Eğitim
- 11-Gürültüsüz toplu taşıma araçlarına öncelik verilmeli
- 12-Yapı ve malzemenin akustik açıdan standardizasyonu sağlamak gerekir.

İlimizde yetki devri yapılmış belediye bulunmamaktadır. İlimizde gürültü şikayetleri genel olarak sanayi (çay fabrikaları, kırma-eleme tesisleri vb.) kaynaklı olmaktadır. Genel şikayetler ile ilgili denetim gerçekleştirilmekte, şikayet durumuna göre önlem alınması istenmekte, önlem alınmasına rağmen şikayetin devam etmesi durumunda akustik rapor hazırlatılarak şikayet değerlendirilmektedir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğüne ulaşan gürültü şikâyetlerinin konu bazında dağılımı aşağıdaki grafikte verilmektedir.

Grafik 13 – 2023 yılında gürültü konusunda yapılan şikayetlerin dağılımı (RÇŞİDİM, 2024)

Çizelge 9 – Tamamlanan Gürültü Bariyerleri

İlimizde tamamlanan gürültü bariyeri bulunmamaktadır.

İli/İlçesi	Konumu	Tamamlandığı Yıl	Bariyer Alanı (m ²)	Bariyer Tipi
-	-	-	-	-

A.6. İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlükleri tarafından elde edilecek bilgilerin kapsamı; Bakanlığımızın Stratejik Planıyla ve Planda belirtilen iklim değişikliği ile ilişkili Üst politika belgeleriyle uyumlu olma bazında değerlendirilerek; Eksen 1: Çevre başlığı altındaki “Hedef 1.2. Hava Kalitesi ve Gürültü Kontrolü, İklim Değişikliği ve Ozon Tabakasının Korunması”na paralel unsurlar içermelidir.

Bakanlığımız 2019-2023 Stratejik Planı kapsamında, 30 Büyükşehir Belediyesinde Yerel İklim Değişikliği Eylem Planının (YİDEP) hazırlanabilmesi için mevzuat çalışmaları yapılacağı belirtilmiştir.

Bu doğrultuda; yerel yönetimlerce Yerel İklim Değişikliği eylem planlarının hazırlanmasına dönük mevzuat ve Teknik Kılavuz hazırlama çalışmaları başlatılmıştır. Son yıllarda ülkemizde yaşanan iklim ile ilişkili afetlerin sayısı, sıklık ve şiddetindeki artışa koşut olarak bölgesel düzeyde de iklim değişikliğine karşı direncin artırılması amacıyla bölge ve şehir ölçeğinde ele alınması gereken eylem ihtiyaçlarının tespit edilerek çözüm önerilerinin belirlenmesi doğrultusunda Bölgesel İklim Değişikliği Eylem Planlarının hazırlanması çalışmaları da devam etmektedir.

A.7. Ulaşım ve Hareketlilik

İlde Egzoz Gazı Emisyon Ölçüm Yetki Belgesi Düzenlenen Firma Sayısı, toplam araç sayısı, 2023 yılı içerisinde egzoz gazı emisyon ölçümü yaptıran araçlar ile 2023 yılı içerisinde tamamlanan bisiklet yollarına ilişkin bilgiler aşağıda verilmektedir.

Çizelge 10- 2023 yılındaki araç sayısı ve egzoz ölçümü yaptıran araç sayısı
(RÇŞİDİM, İl Emniyet Müd., 2024)

Egzoz Gazı Emisyon Ölçüm Yetki Belgesi Düzenlenen Firma Sayısı	İldeki Toplam Araç Sayısı	Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı
11	94.488	54.113

Çizelge 11– Tamamlanan Bisiklet Yolları
(Belediyeler, 2024)

İli	Güzergâhı	Mesafe (km)
Rize-Ardeşen	Fırtına Mah. Fırtına Deresi	2,5
Pazar	Sahil	2,482

Çizelge 12– Tamamlanan Yeşil Yürüyüş Yolları
(Belediyeler, 2024)

İli	Güzergâhı	Mesafe (km)
Rize-Ardeşen	Fırtına Mah. Fırtına Deresi	2,5

Çizelge 13– Tamamlanan Çevre Dostu Sokak
(Belediyeler, 2024)

İli	Güzergâhı	Mesafe (km)
-	-	-

A.8 Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde bulunan Hava Kalitesi İzleme İstasyonunda kükürtdioksit (SO₂) ve Partikül Madde (PM10) gibi hava kirleticilerinin ölçümü yapılmakta olup kirlilik takip edilmektedir. Trafikten kaynaklı hava kirliliğinin en aza indirilmesi için yetki verilen istasyonlarca araçların egzoz emisyonlarının ölçümleri esnasında ölçüm sonuçları standartların üzerinde çıkan araçlara egzoz pulu verilmemekte, araç sahiplerinden araçlarının gereken bakımı yaptırmaları istenmektedir. İl Müdürlüğümüzce de denetimler yapılmaktadır.

Kaynaklar

havaizleme.gov.tr
Rize Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
İl Emniyet Müdürlüğü
Aksa Doğalgaz Dağıtım A.Ş.

B. SU VE SU KAYNAKLARI

B.1. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli

B.1.1. Yüzeysel Sular

B.1.1.1. Akarsular

Rize ilinin başlıca akarsuları; İyidere, Taşlıdere, Büyükdere, Yeşildere, Fırtına Deresi, Çağlayan Deresi ve Ortaköy Deresi'dir. Yerüstü suyunu oluşturan bu akarsular ve diğer küçük akarsuların il çıkışı toplam ortalama akımları 5 310,0 hm³/yıl'dır.

Çizelge 14 –İlin akarsuları
(DSİ, 2024)

AKARSU İSMİ	Toplam Uzunluğu (km)	İl Sınırları İçindeki Uzunluğu (km)	Yüzey Alanı (ha)	Debisi (hm ³ /yıl)	Kolu Olduğu Akarsu	Kullanım Amacı
İyidere			160	1.124		
Taşlıdere			100	700		
Büyükdere			50	450		
Yeşildere			70	369		
Fırtına Deresi			275	1.460		
Çağlayan Deresi			100	323		
Ortaköy Deresi			75	227		
Diğerleri			150	657		
Toplam			980	5.310		

İlimizde dereler üzerinde su ürünleri yetiştiriciliği tesisleri Merkez, Derepazarı, Güneysu, Çayeli, Pazar, Hemşin, Ardeşen, Çamlıhemşin, Fındıklı, Kalkandere ilçelerinde yer almaktadır.

B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar

Rize ilinin başlıca gölleri; Büyükdeniz Gölü, Göleteği Gölü, Sarıncaf Gölü, Balıklı Gölü, Çınacarcı Gölleri, Sefkar Gölleri, Kapılı Gölleri, Suluk Gölü, Anbar Gölü'dür. Diğer küçük göllerle birlikte bu göllerin toplam yüzeyleri 224 ha'dır.

Çizelge 15 - Mevcut göl, gölet ve rezervuarlar
(DSİ, 2024)

Göletin Adı	Yüzey alanı (ha)	Tipi	Göl hacmi, m ³	Sulama Alanı (net), ha	Çekilen Su Miktarı, (m ³)	Kullanım Amacı
Büyükdeniz Gölü	7					
Göleteği Gölü	7					
Sarıncaf Gölü	6					
Balıklı Gölü	7					
Çınacarcı Gölleri	11					

Sefkar Gölleri	8					
Kapılı Gölleri	13					
Suluk Gölü	7					
Anbar Gölü	8					
Diğerleri	150					
Toplam	224					

Rize ilinde gölet ve baraj (rezervuar) bulunmamaktadır.

B.1.2. Yeraltı Suları

Rize ilinde yer altı suyu hemen hemen bütün önemli akarsuların ve derelerin mansap kesimindeki alüvyon sahalarda meydana gelmektedir. Yer altı suyu temin edilen bazı önemli akarsuların akiferlerinde D.S.İ'ce yapılan çalışma sonuçları aşağıda verilmiştir.

Çizelge 16 – Yeraltı suyu potansiyeli
(DSİ, 2024)

Kaynağın İsmi	hm ³ /yıl
İldeki Toplam Emniyetli Rezerv (hm ³ /yıl)	65,61
Fiili tüketilen su	27,35

B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri

Yeraltısuyu Taşıyan Formasyonların Yayılım ve Kalınlıkları

İyidere Çayı Akiferi: İyidere kasabasının batısından denize dökülen İyidere çayının mansap bölümünde oluşan kil, silt, kum, çakıl, blok karmaşığında oluşan alüvyon akifer özelliğindedir. Akiferin uzunluğu; karayolu köprüsünden menbaya doğru 9000 m, genişliği; 500 – 800 m kalınlığı; akarsuya paralel bir hat boyunca 7 noktada yapılan jeofizik çalışmalara göre 24 – 44 m, akifer alanda DSİ ve İB sı tarafından açılan su sondaj kuyularında 35 – 45 m olarak ölçülmüştür.

Taşlıdere Çayı Akiferi: Rize ilinin doğusundan denize dökülen Taşlıdere çayının mansap bölümünde oluşan kil, silt, kum, çakıl, blok karmaşığında oluşan alüvyon akifer özelliğindedir. Akifer alanının uzunluğu; karayolu köprüsünden mansaba doğru 8000 m, genişliği; 250 – 750 m kalınlığı; jeofizik ve su sondaj çalışmalarına göre 24 – 22 m dir.

Büyükdere Çayı Akiferi: Çayeli ilçesinin batısından denize dökülen Büyükdere çayının mansap bölümünde oluşmuş olan silt, kil, kum, çakıl, blok karmaşığında oluşan alüvyon yeraltı suyu işletmesine elverişli akifer özelliğindedir. Akiferin uzunluğu, karayolu köprüsünden menbaya doğru 6 000 m, genişliği: 150-300 m, kalınlığı, akifer alanda akarsuya paralel iki hat boyunca 5 noktada yapılan jeofizik çalışmalara göre 12 – 28 m, akifer alanda iller bankası tarafından Çayeli kasabasının su ihtiyacını karşılamak için açılan 6 adet su sondaj kuyusunda 22 - 34 m olarak ölçülmüştür.

Hemşin Deresi Akiferi: Pazar ilçesinin doğusundan denize dökülen Hemşin deresinin mansap bölümünde oluşmuş olan silt, kil, kum, çakıl, blok karmaşığından oluşan alüvyon yeraltı suyu işletmesine elverişli akifer özelliğindedir. Akifer alanın uzunluğu; karayolu köprüsünden menbaya doğru 5000 m, genişliği; 200 – 1500 m, kalınlığı; akarsuya paralel bir hat boyunca 5 noktada yapılan jeofizik çalışmalara göre 12 – 24 m kadardır.

Fırtına Çayı Akiferi: Ardeşen ilçesinin batısından denize dökülen Fırtına çayının mansap bölümünde oluşmuş olan silt, kil, kum, çakıl, blok karmaşığından oluşan alüvyon yeraltı suyu işletmesine elverişli akifer özelliğindedir. Akifer alanın uzunluğu; kara yolu köprüsünden menbaya doğru 6 000 m, genişliği; 300 – 1500 m, kalınlığı; akarsuyun mansap bölümünde 3 hat boyunca 8 noktada yapılan jeofizik rezistivite ve su sondaj kuyusu açım çalışmalarına göre 22 – 34 m kadardır.

Abuçağlayan Deresi Akiferi: Fındıklı ilçesinin doğusundan denize dökülen Abuçağlayan deresinin mansap bölümünde oluşmuş olan silt, kil, kum, çakıl, blok karmaşığından oluşan alüvyon yeraltı suyu işletmesine elverişli akifer özelliğindedir. Akifer alanın uzunluğu; karayolu köprüsünden menbaya doğru, 6 000 m, genişliği; 300 – 400 m, kalınlığı; akifer alanda yapılan jeofizik rezistivite çalışmalarına göre 15 – 20 m kadardır.

Yukarıda tanımlanan akifer alanları ve bu alanlara 50 m mesafedeki koruma alanı sınırları 1/ 25000 ölçekli haritalara işlenmiş olup, 167 sayılı Yeraltı Suları Kanunu kapsamında korunması gerekmektedir.

B.2. Su Kaynaklarının Kalitesi

Yüzey ve yeraltı suları için değerlendirme 7 Nisan 2012 tarih ve 28257 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Yeraltı Sularının Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Korunması Hakkında Yönetmelik” ve 10.08.2016 tarih ve 29797 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Yerüstü Su Kalitesi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” e göre İl Tarım ve Orman Müdürlüğü tarafından analizler yapılmış olup parametre değerleri aşağıda verilmiştir.

Çizelge 17 - 2023 yılı yüzey ve yeraltı sularında tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat kirliliği ile ilgili analiz sonuçları

(İl Tarım ve Orman Müd., 2024)

Su Kaynağının Cinsi (Yüzey/ Yeraltı)	Adı	Kullanım amacı ve kullanılan miktar				Analiz Yapılan İstasyonun				
		İçme ve kullanma suyu	Enerji üretimi	Sulama suyu	Endüstriyel su temini	Akım gözlem istasyonu kodu	Analiz sonuçları YSKY (Tablo-5)	Yeri (İlçe, Köy, Mevkii)	Koordinatları	Yıllık Ortalama Nitrat Değeri (mg/L)
Yüzey suyu	İyidere	Akarsu	-	-	-	-	-	İyidere		13,20
Yüzey suyu	İyidere2	Akarsu	-	-	-	-	-	İyidere		8,00
Yüzey suyu	Kalkandere	Akarsu	-	-	-	-	-	Kalkandere	-	18,00
		İçme suyu	-	-	-	-	-			23,40
Yüzey suyu	Zincirli	İçme suyu	-	-	-	-	-	Merkez	-	
Yüzey suyu	Güneysu	Akarsu	-	-	-	-	-	Güneysu	-	5,40
Yüzey suyu	Andon Üst	Akarsu	-	-	-	-	-	Merkez	-	1,60
Yüzey suyu	Andon Alt	Akarsu						Merkez		6,20
Yüzey suyu	Seslidere	Akarsu						Çayeli		4,00

Yüzey suyu	Aşıklar	Akarsu	-	-	-	-	-	Çayeli	-	10,20
Yüzey suyu	Melyat	Akarsu	-	-	-	-	-	Pazar	-	6,00
Yüzey suyu	Hemşin	Akarsu	-	-	-	-	-	Pazar	-	2,80
Yüzey suyu	Fırtına 1	Akarsu	-	-	-	-	-	Ardeşen	-	2,60
Yüzey suyu	Fırtına 2	Akarsu	-	-	-	-	-	Ardeşen	-	2,60
Yüzey suyu	Tunca 1	Akarsu	-	-	-	-	-	Ardeşen	-	4,80
Yüzey suyu	Tunca 2	Akarsu	-	-	-	-	-	Ardeşen	-	3,40
Yüzey suyu	Skortol	İçme suyu	-	-	-	-	-	Fındıklı	-	16,60
Yüzey suyu	Çağlayan	Akarsu	-	-	-	-	-	Fındıklı	-	4,00
Yüzey suyu	Çağlayan 2	Akarsu	-	-	-	-	-	Fındıklı	-	2,40
Yüzey suyu	Sümer	Akarsu	-	-	-	-	-	Fındıklı	-	6,80
Yeraltı suyu	Çelikler	Yeraltı Suyu	-	-	-	-	-	İyidere	X40.387778 Y40.979167	60

B.3. Su Kaynaklarının Kirlilik Durumu

B.3.1. Noktasal kaynaklar

B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar

İlimizde endüstriyel atıksu oluşturan tesisler su kaynaklarına yakın vadilerde yer almakta olup genellikle yüzeysel su kaynağı kullanmaktadır. Bu tesislerde oluşan endüstriyel atıksular, bazı tesislerde fiziksel arıtma gerçekleştirilerek tesiste tekrar kullanılmakta, bazı tesislerde ise fiziksel veya kimyasal arıtmadan geçirilerek alıcı ortama deşarj edilmektedir.

B.3.1.2. Evsel Kaynaklar

İlimizde, atıksu alt yapısı olmayan yerleşkelerde oluşan evsel nitelikli atıksular ferdi fosseptiklerle bertaraf edilmektedir. Atıksu altyapı sistemi olmayan alanlardaki işletmelerde oluşan evsel nitelikli atıksular fosseptikte biriktirilmekte veya arıtma tesisinde arıtılarak alıcı ortama deşarj edilmektedir.

B.3.2. Yayılı Kaynaklar

B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar

İlimizde kuru tarım yapılmaktadır.

Çizelge 18 – 2023 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları

(İl Tarım ve Orman Müd., 2024)

Bitki Besin Maddesi	Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar (ton)	İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
Azot	10.963 Ton	50.000
Fosfor	1.561 Ton	
Potas	3.108 Ton	
TOPLAM	15.632 Ton	

Çizelge 19 – 2023 yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeleri (tarımsal ilaçlar vb)

(İl Tarım ve Orman Müd., 2024)

Kimyasal Maddenin Adı	Kullanım Amacı	Miktarı (ton)	İlde Tarımsal İlaç Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
İnsektisitler	Turunçgil Uzun Antenli Böceği, Yaprak biti , Patates Böceği	0,276 Ton	-
Herbisitler	Yabancı Ot İlacı	2 Ton	-
Fungisitler	Fungus ve Fungus benzeri organizmalar	0,014 Ton	-
Rodentisitler	-	-	-
Nematositler	-	-	-
Akarisitler	Akar	0,01 Ton	-
Kışlık ve Yazlık Yağlar	Pas Böcüsü vb	0,015 Ton	-
Diğer	BGD Hormon	0,007 Ton	-
TOPLAM		2,322 Ton	-

B.3.2.2. Diğer

İlimizde mevcut katı atık düzenli depolama tesisi bulunmamaktadır. Ancak İlimiz Trabzonda bulunan TRABRİKAB'a (Trabzon ve Rize İli Yerel Yönetimleri Katı Atık Tesisleri Yapma ve İşletme Birliği) üyedir. Bir kısım Belediye atıklarını TRABRİKAB'a verirken bir kısım Belediye atıklarını vahşi olarak depolamaktadır.

B.4. Denizler

B.4.1. Deniz Kıyı Sularının Kirlilik Durumu

Ulusal deniz izleme programımız ile tüm denizlerimizde meydana gelen kirlilik ve etkileri ile kimyasal ve ekolojik kalite durumunun izlenerek ve insan faaliyetlerinden kaynaklı baskı ve etkiler değerlendirilerek ulusal deniz ve kıyı yönetimi politikalarının ve stratejilerinin belirlenmesi/gözden geçirilmesi ve alınan önlemlerin etkilerinin takibine altlık oluşturulması amaçlanmaktadır. Denizlerde kirlilik ve kalite değerlendirmeleri su yönetimi birimi bazlı üç yılda bir yapılmaktadır. Ekolojik kalite durumu ise 3 Biyolojik Kalite Elemanı (fitoplankton, makro alg ve bentik omurgasızlar) ile diğer destekleyici parametrelerin (besin elementleri; toplam fosfor, nitrat+nitrit, seki disk derinliği) ortak değerlendirmesi yapılarak ortaya konulmaktadır. 2018-2023 izleme programı ekolojik kalite durumu aşağıdaki çizelgede yer almaktadır.

Çizelge 20 – Kıyı su kütlelerinin ekolojik kalite değerlendirmesi

(RÇŞİDİM, 2024)

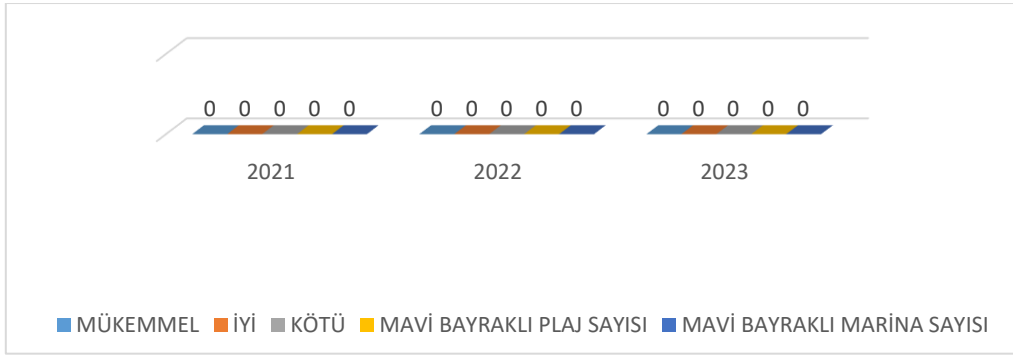
Su Yönetim Birimi Kodu	Su Yönetim Birimi Kapsadığı Alan	Ekolojik Kalite Durumu		
		2018	2019	2021
KRD_15	Doğu Karadeniz Havzası	Orta Kalite	Orta Kalite	Zayıf Kalite

Ekolojik Kalite Renk Kodlaması

Çok İyi
İyi
Orta
Zayıf
Kötü

B.4.2. Plajların Su Kalitesi ve Mavi Bayrak Durumu

Mavi Bayrak almaya hak kazanan plaj ve marinalar bulunmamaktadır. Rize İl sınırları içerisinde 11 adet plaj bulunmaktadır.

Grafik 14 – Yıllar itibariyle plajların durumu, mavi bayrak almış plaj ve marinaların sayısı (mavibayrak.org.tr, 2024)

B.4.3. Acil Müdahale Planları

İlde mevcut acil müdahale planı hazırlaması gereken kıyı tesisi sayısı ve onaylı plana sahip kıyı tesisi sayısı aşağıdaki çizelgede yer almaktadır.

Çizelge 21 – 2023 yılı itibariyle acil müdahale planı hazırlaması gereken ve onaylı plana sahip kıyı tesisi sayısı (RÇŞİDİM, 2024)

Şehir	Acil Müdahale Planı Hazırlaması Gereken Kıyı Tesis Adedi	Onaylı Plana Sahip Kıyı Tesis Adedi
Rize	2	2

B.4.4. Atık Kabul Tesisleri ve Atık Alma Gemileri

İlimizde atık alma gemisi bulunmamaktadır. Rize Liman İşletmesi Yatırım A.Ş.'ye ait bir adet atık kabul tesisi mevcut olup MARPOL Ek-I, MARPOL Ek-IV, MARPOL Ek-V kapsamındaki gemi atıklarına hizmet vermektedir. Ayrıca bir balıkçı barınağında atık kabul tesisi mevcut olup balıkçı barınağına kayıtlı teknelere hizmet vermektedir.

B.4.5. Denizdeki Balık Çiftlikleri

İlimiz Merkez Hamidiye Mahallesi açıklarında 950 ton/yıl kapasiteli, Merkez Dağınksu Mahallesi açıklarında 950 ton/yıl kapasiteli ve Merkez Dağınksu Mahallesi açıklarında 950 ton/yıl kapasiteli 3 adet denizde ağ kafes su ürünleri yetiştiricilik tesisleri bulunmaktadır. Ayrıca kurulum aşamasında olan İlimiz Merkez Dağınksu Mahallesi açıklarında bulunan 1 adet 950 ton/yıl kapasiteli deniz ağ kafes tesisi bulunmaktadır. Kurulu olan 3 adet tesise de 2024 yılı içerisinde uygunluk belgesi verilmiştir.

B.4.6. Deniz Çöpleri

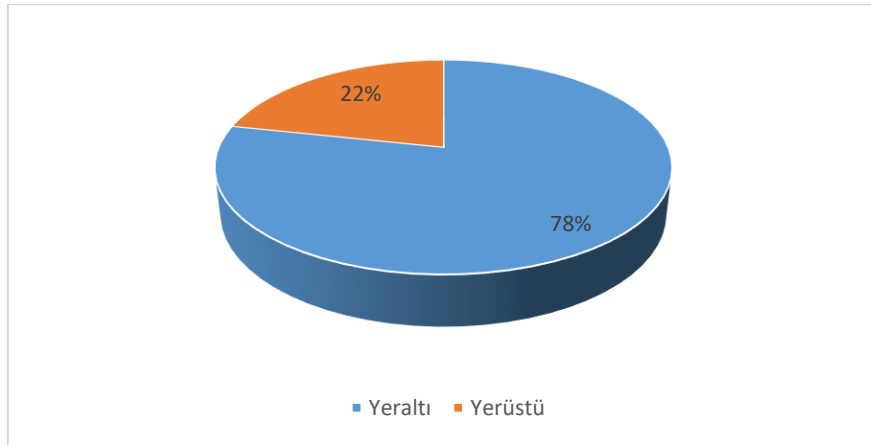
İlimizde deniz çöpleri ile ilgili çalışmalar, 10.06.2020 tarihli ve 2019/09 sayılı “Deniz Çöpleri İl Eylem Planlarının Hazırlanması ve Uygulanması Genelgesi”ne istinaden hazırlanan “2020-2024 Rize İli Deniz Çöpleri Eylem Planı” kapsamında yürütülmekte olup, eylem planında yer alan kurum ve kuruluşlar tarafından dere ve nehir ağzı temizliği, kıyı temizliği, plaj temizliği, deniz dibi temizliği ve eğitim faaliyetleri yapılmakta olup, üçer aylık periyotlar halinde elde edilen veriler Bakanlığımıza sunulmaktadır.

B.5. Sektörel Su Kullanımları ve Yapılan Su Tahsisleri

B.5.1. İçme ve Kullanma Suyu

B.5.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti

2022 yılı TÜİK verilerine göre içme ve kullanma suyu şebekesi için toplam çekilen su miktarı 26.923.000 m³/yıl (yerüstü: 21.104.000 m³/yıl, yeraltı: 5.819.000 m³/yıl) 'dır.

Grafik 15 - 2023 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı
(tuik.gov.tr, 2024)

İlimizde 18 adet belediye (6 adet belde) bulunmakta ve tüm belediyelerde içme suyu şebekesi bulunmaktadır. Toplam 2022 TUİK verilerine göre 236491 kişiye içme ve kullanma suyu şebekesi

ile hizmet verilmekte olup toplam Belediye nüfusunun %94 üne tekabül etmektedir. İçme ve kullanma suyu arıtma tesisi ile hizmet verilen Belediye sayısı 13'tür.

B.5.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içme suyu arıtma tesisi mevcudiyeti

Belediyelerde içme ve kullanma suyu şebekesi için çekilen yeraltı suyu miktarı 2022 yılı için 5.819.000 m³/yıl' dır. Yeraltı ve yüzeysel sular için arıtma tesisi mevcut olup arıtma (gelişmiş, konvansiyonel) yapılmaktadır. Arıtma kapasitesi 35.007.000 m³/yıl olup 2022 yılı içerisinde 23.255.000 m³/yıl su arıtılmıştır.

B.5.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.

Belediyelerden konu ile ilgili yeterli bilgi elde edilememiştir. Ancak DSİ 22. Bölge Müdürlüğü tarafından yapılan tahsislere ilişkin çizelge aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 22 – DSİ 22. Bölge Müdürlüğü Tarafından Tahsis Edilen İçme Suyu Kaynakları
(DSİ, 2024)

İlçesi	Tahsis Sahibi	Su Kaynağının Adı	Tahsis Edilen Su Miktarı (l/s)	Tahsis Amacı
Fındıklı	Fındıklı Belediyesi	Ardanuç Deresi	87	İçme ve Kullanma Suyu
Ardeşen	Mehmet ÖNDER	Durak Deresi	320	Su Ürünleri Suyu
Çayeli	Büyükköy Belediyesi	Delme Deresi	15	İçme ve Kullanma Suyu
Çayeli	Büyükköy Belediyesi	Ortasirt Deresi	5	İçme ve Kullanma Suyu
Çamlıhemşin	İsmail SARI	Kavron (Hala) Deresi	80	Su Ürünleri Suyu
İkizdere	Kalkandere Dernekpazarı Kendirli	Varda Kaynağı 2	100	İçme ve Kullanma Suyu
İkizdere	Kalkandere Dernekpazarı Kendirli	Varda Kaynağı 1	100	İçme ve Kullanma Suyu
Kalkandere	İsmail KAYACI	Çağlayan Deresi	30	Su Ürünleri Suyu
Fındıklı	İbrahim GÜNER	Tatlısu Deresi	30	Su Ürünleri Suyu
Pazar	Fatma MUMCU	Hako Deresi	100	Su Ürünleri Suyu
Fındıklı	Lazona Deniz Ürünleri ve Tur. Tic. San. Şti.	Çağlayan (Yayla) Deresi	1800	Su Ürünleri Suyu
Çamlıhemşin	Çamlıhemşin Belediyesi	Aravani Kaynak Suyu	1,5	İçme ve Kullanma Suyu
Çamlıhemşin	Çamlıhemşin Kadıköy ve Yağmurlu Mah.	Aravani	1,5	İçme ve Kullanma Suyu
Fındıklı	Fındıklı Belediyesi	Dudusku Kaynağı	1,75	İçme ve Kullanma Suyu
Fındıklı	Fındıklı Belediyesi	Paçva Kaynağı	1,15	İçme ve Kullanma Suyu
Ardeşen	Neknari İç ve Dış Tic. Ltd. Şti.	Durak (Tunca)	256	Su Ürünleri Suyu
Çamlıhemşin	Mehmet KAPTAN	Çayırdüzü Deresi	30	Su Ürünleri Suyu

Fındıklı	Sunay ÖZDEMİR	Farbak Deresi	30	Su Ürünleri Suyu
Ardeşen	İsmail DUMANKARA	Fırtına Deresi	113,86	Su Ürünleri Suyu
Güneysu	Ahmet YANIK	Asmalırnak	100	Su Ürünleri Suyu
Çamlıhemşin	Ofis Gıda San. İnş. Tur. Tic. A.Ş.	Hala Deresi	20	Su Ürünleri Suyu
Çamlıhemşin	Ofis Gıda San. İnş. Tur. Tic. A.Ş.	Maçkinin	10	Su Ürünleri Suyu
Çamlıhemşin	Ofis Gıda San. İnş. Tur. Tic. A.Ş.	Hala Deresi	200	Su Ürünleri Suyu
Çamlıhemşin	Çamlıhemşin Belediyesi	Türbün-2 Kaynağı	5	İçme ve Kullanma Suyu
Çamlıhemşin	Çamlıhemşin Belediyesi	Kocaali Kaynağı	1	İçme ve Kullanma Suyu
Çamlıhemşin	Çamlıhemşin Belediyesi	Türbün-1 Kaynağı	6	İçme ve Kullanma Suyu
Çamlıhemşin	Çamlıhemşin Belediyesi	Kaplıca Kaynağı	1,25	İçme ve Kullanma Suyu
Çamlıhemşin	Çamlıhemşin Belediyesi	Çamlıca Kaynağı	0,6	İçme ve Kullanma Suyu
Hemşin	Hemşin Belediyesi	Değirmendere	12	İçme ve Kullanma Suyu
Ardeşen	Muhammed KURU	Durak Deresi	110	Su Ürünleri Suyu
İkizdere	İkizdere Belediyesi	Çağrankaya	7	İçme ve Kullanma Suyu
Fındıklı	Abu Su Ürünleri ve Tur. Tic. San.	Çağlayan Deresi	1000	Su Ürünleri Suyu
Fındıklı	Fındıklı Belediyesi	Selazur 1	4	İçme ve Kullanma Suyu
Fındıklı	Fındıklı Belediyesi	Selazur 2	3,4	İçme ve Kullanma Suyu
Merkez	Madenli Belediyesi	Topkaya Kumdağı 1-2	18	İçme ve Kullanma Suyu
Merkez	Rize Merkez ve 9 Belediye	Karasu 1 ve Karasu 2 Kaynakları	150	İçme ve Kullanma Suyu
Merkez	Rize Merkez ve 9 Belediye	Okta	50	İçme ve Kullanma Suyu
Çayeli	Çayeli Belediyesi	Sesli Deresi	152	İçme ve Kullanma Suyu
Kalkandere	Kalkandere İyidere Dernekpazarı Kendirli	Soğuksu Deresi	70	İçme ve Kullanma Suyu
Merkez	Güneysu Belediyesi	Andon İçmesuyu	20	İçme ve Kullanma Suyu
Merkez	Rize Merkez ve 9 Belediye	Paşaçur Deresi	138,9	İçme ve Kullanma Suyu
Merkez	Rize Belediyesi ve bağlı 9 Adet Belediye	İlıca	250	İçme ve Kullanma Suyu
Merkez	Rize Belediyesi ve bağlı 9 Adet Belediye	Poşut ve Taşlıdere	650	İçme ve Kullanma Suyu
Çamlıhemşin	Ardesom Su Ürünleri Üretim Paz. Ltd. Şti.	Hala Deresi	95	Su Ürünleri Suyu
Fındıklı	Ardeşen Pazar ve Fındıklı Belediyeleri	Çağlayan Deresi	800	İçme ve Kullanma Suyu

Çamlıhemşin	İsina Su Ürünleri Gıda San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Fırtına Deresi	143	Su Ürünleri Suyu
Çamlıhemşin	İsina Su Ürünleri Gıda San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Yolkıyı 1	20	Su Ürünleri Suyu
Hemşin	Muharrem KABOĞLU	Çakırın	90	Su Ürünleri Suyu
Merkez	Merkez ve Bağlı 9 Belediye	Gürgen Köyü Kaynakları	900	İçme ve Kullanma Suyu
Güneysu	Yakup BAŞ	Pilahos	268	Su Ürünleri Suyu
Çamlıhemşin	İsina Su Ürünleri Gıda San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Yolkıyı 2	50	Su Ürünleri Suyu
Çamlıhemşin	Mustafa MEMOĞLU	Bebedos	130	Su Ürünleri Suyu
Ardeşen	İsmail DUMANKARA	Fırtına Deresi	36,14	Su Ürünleri Suyu
Hemşin	Mustafa ÇAMKERTEN	Çakırın Deresi	90	Su Ürünleri Suyu
İkizdere	Anzersu	3 no'lu kaynak	1	Diğer
Fındıklı	Meyvalı Alabalık Su Ürünleri Ltd.	Magesti Deresi	100	Su Ürünleri Suyu
Ardeşen	Mehmet ÖNDER	Tunca Deresi	600	Su Ürünleri Suyu
Güneysu	Güneysu Belediyesi	Pataklık Deresi	114	İçme ve kullanma suyu
Çamlıhemşin	Osman KESİMAL	Avucur Deresi	40	Su ürünleri suyu
Pazar	Sürsan Anonim Şirketi	Hemşin Deresi	25	Endüstri suyu
Fındıklı	Burak OKTAY	Çağlayan Deresi	0,117	Sulama suyu
Merkez	Serfen-Aktay İş Ortaklığı	Taşlı (salarha) Deresi	2,9	Ticaret suyu
Çamlıhemşin	Çamlıhemşin Belediyesi	Değirmen Kaynak Suyu	5	İçme ve kullanma suyu
Fındıklı	Recep ÖZYILDIZ	Zuğu Deresi	120	Su ürünleri suyu
Merkez	Hasan CİVELEK	Selimoğlu Deresi	40	Su ürünleri suyu
Merkez	Rize Belediyesi	Karasu Deresi-2	150	İçme ve kullanma suyu
Çamlıhemşin	Çamlıhemşin Belediyesi	Şelale (didiruba) Deresi	20	İçme ve kullanma suyu
Çamlıhemşin	Çamlıhemşin Belediyesi	Ezgon Kaynağı	6	İçme ve kullanma suyu
Merkez	Türüt İnş.	Askaroz Deresi	90	Su ürünleri suyu
Pazar	Nurettin HACISALİHOĞLU	Kuruyan Dere (Obuz)	3	Su ürünleri suyu
Pazar	Nurettin HACISALİHOĞLU	Hassu Deresi	6	Su ürünleri suyu
Ardeşen	Eyüp ÇUKUR	Yeniyol Deresi	40	Su ürünleri suyu
Fındıklı	Özyıldız İnşaat Müh. Mim. Nak. Ve Paz. Ltd. Şti.	Çağlayan Deresi	1737	Su ürünleri suyu
Fındıklı	Abu Su Ürünleri ve Turizm T.c. San. Ltd.Şti.	Çağlayan Deresi	1810	Su ürünleri suyu
Çayeli	Yasin ASLANBAŞ	Değirmen Deresi	10	Su ürünleri suyu
Çamlıhemşin	Fatih DEMİRKIRAN	Yukarışimşirlik Deresi	150	Su ürünleri suyu

Fındıklı	Kuzuoğlu Su Ürünleri Sa. Ve Tic.A.Ş.	Çağlayan Deresi	1000	Su ürünleri suyu
Ardeşen	Nombane Tur. İnş.Gıda Oto ve Dış Tic. Ltd.Şti.	Akkaya Deresi	17	Su ürünleri suyu
Hemşin	Mustafa MEMOĞLU	Kantarlı Deresi	150	Su ürünleri suyu
Ardeşen	Ardesom Ardeşen Su Ürünleri ve Salmon Balığı Ürt. Paz. Ve Tic A.Ş.	Fırtına (Tunca) Deresi	127,427	Su ürünleri suyu
Fındıklı	Halil GENÇLER	Zuğu Deresi	120	Su ürünleri suyu
Fındıklı	KUZUOĞLU BALIKÇILIK GIDA SAN. VE TİC.LTD.ŞTİ.	Zuğu Deresi	325	Su ürünleri suyu
Pazar	Erdal DOĞAN	Aktaş Deresi	9	Su ürünleri suyu
Çayeli	SENOZ VADİ TURİZM İNŞAAT VE TİCARET LTD. ŞİRKE	Tekinçöl Deresi	47	Su ürünleri suyu
İkizdere	Tevfik BEKTAŞ	Meles Deresi	200	Su ürünleri suyu
Çamlıhemşin	Fatih DEMİRKIRAN	Dimo Deresi	190	Su ürünleri suyu
Çamlıhemşin	Fatih DEMİRKIRAN	Fırtına Deresi	30	Su ürünleri suyu
İkizdere	Rize İl Özel İdaresi	Zafra Kaynağı	2,5	Ticaret suyu
İkizdere	Rize İl Özel İdaresi	Kama Kaynağı	0,7	Ticaret suyu
Çamlıhemşin	Tezcan BİBER	Fırtına Deresi	240	Su ürünleri suyu
Çamlıhemşin	Süleyman KESİMAL	Avucur Deresi	150	Su ürünleri suyu
Çamlıhemşin	Fatih DEMİRKIRAN	Yukarışimşirli (Melivor) Deresi	226	Su ürünleri suyu
İkizdere	KUZUOĞLU SU ÜRÜNLERİ SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Çokcor Deresi	694	Su ürünleri suyu
Fındıklı	ABU SU ÜRÜNLERİ VE TURİZM	Çağlayan Deresi	160	Su ürünleri suyu
Fındıklı	İrfan GÜNDOĞDU	BAĞUPE (Beydere) Deresi	40	Su ürünleri suyu
İyidere	Fatih ÖZDEMİR	Hızır Deresi	10	Su ürünleri suyu
Çamlıhemşin	ARDE-SOM ARDEŞEN SU ÜRÜNLERİ VE SALMON BALIĞI ÜRETİM PAZARLAMA VE TİC.A.Ş.	Çuçuva Deresi	50	Su ürünleri suyu

Çamlıhemşin	ARDE-SOM ARDEŞEN SU ÜRÜNLERİ VE SALMON BALIĞI ÜRETİM PAZARLAMA VE TİC.A.Ş.	Fırtına Deresi	153	Su ürünleri suyu
Çamlıhemşin	ARDE-SOM ARDEŞEN SU ÜRÜNLERİ VE SALMON BALIĞI ÜRETİM PAZARLAMA VE TİC.A.Ş.	İpsuz Deresi	10	Su ürünleri suyu
Çamlıhemşin	Osman OCAKÇI	Avucur Deresi	30	Su ürünleri suyu
Ardeşen	Ahmet Ali ASLIYÜKSEK	Omcere Deresi	60	Su ürünleri suyu
Ardeşen	Turgut KAHYA	Oratalan Dere Yan Kol-1	20	Su ürünleri suyu
Ardeşen	Turgut KAHYA	Oratalan Dere Yan Kol-2	20	Su ürünleri suyu
Ardeşen	Tunca Belediyesi	Tunca Deresi	33,5	İçme ve kullanma suyu
Ardeşen	Ardeşen Belediyesi	Tunca Deresi	178,5	İçme ve kullanma suyu
Ardeşen	Pazar Belediyesi	Tunca Deresi	86,5	İçme ve kullanma suyu
Ardeşen	RİZE İL ÖZEL İDARESİ (ARDEŞEN VE PAZAR KÖYLERİ İÇİN)	Tunca Deresi	85,5	İçme ve kullanma suyu
Çamlıhemşin	AR KARDEŞLER YAPI HARFİYAT İNŞAAT ORMAN ÜRÜNLERİ HAYVANCILIK TEMİZLİK TURİZM GIDA YEMEK SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.	Fırtına Deresi	150	Su ürünleri suyu

B.5.2. Sulama

İlimizde kuru tarım yapılmaktadır.

B.5.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

İlimizde kuru tarım yapılmaktadır.

B.5.2.2. Damla, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

İlimizde kuru tarım yapılmaktadır.

B.5.3. Endüstriyel Su Temini

İlimiz genelinde şebeke suyu kullanılmaktadır. Rize Organize Sanayi Bölgesinde (OSB) %100 oranında şebeke suyunun kullanıldığı, organize sanayi bölgesinde firmaların kullanımını sonrasında Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği'ne göre (Tablo 19: Karışık Endüstriyel Atık Suların Alıcı Ortama Deşarj Standartları (Küçük ve Büyük Organize Sanayi Bölgeleri ve Sektör Belirlemesi Yapılmayan Diğer Sanayiler)) artırılarak İyidere Deresine deşarj edildiği ve artılan suyun yeniden kullanılmadığı bilgisi Rize OSB Müdürlüğünden temin edilmiştir.

B.5.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı

Belirli bir yerde biriktirilen yada kendiliğinden birikmiş olan suların belli bir potansiyel enerjisi vardır. Su biriktiği yada biriktirildiği yerden daha alçak bir yere belirli bir hızda düşürülecek olursa ortaya bir kinetik enerji çıkar. Bu kinetik enerji türbin kanatlarında bir mekanik enerji oluşturur ve alternatörde dönme hareketi meydana getirir. Alternatörün hareket etmesiyle elektrik enerjisi elde edilmiş olur.

Rize ilinde enerji üretmek amacıyla projelendirilen hidroelektrik santrallerin karakteristikleri ve proje aşamaları aşağıda verilmektedir.

Çizelge 23 – Rize İlindeki İşletmedeki Hidroelektrik Santral Projeleri
(DSİ, 2024)

HİDROELEKTRİK SANTRALİN ADI	İLÇE	KURULU GÜÇ (MW)
İşletmede Olan Enerji Projeleri		368,43
Adacami HES	Merkez	29,3
Ambarlık I-II Reg. ve HES	Güneysu	9,00
Ayvastı Reg. ve HES	Güneysu	4,42
Cevizlik HES	Kalkandere	91,40
Çiğdemli Reg. ve HES	Çayeli	6,29
Gürgen Reg. ve HES	Güneysu	2,36
Hamzabey HES	Güneysu	8,82
İkizdere Reg. ve HES	İkizdere	24,94
İncirli Reg. ve HES	İyidere	25,20
Kale HES	Merkez	9,5
Melikom Reg. ve HES	Çayeli	7,6
Saray HES	İyidere	13,5
Uzundere-1 Reg. ve HES	Çayeli	62,15
Uzundere-2 Reg. ve HES	Çayeli	19,69
Yeşilköy HES	Güneysu	3,72
Yokuşlu-Kalkandere	İkizdere	40,24
Alicik Reg. ve HES	Güneysu	9,00
Hemşin 1 Reg. Ve HES	Hemşin	1,3

B.5.5. Rekreatif Su Kullanımı

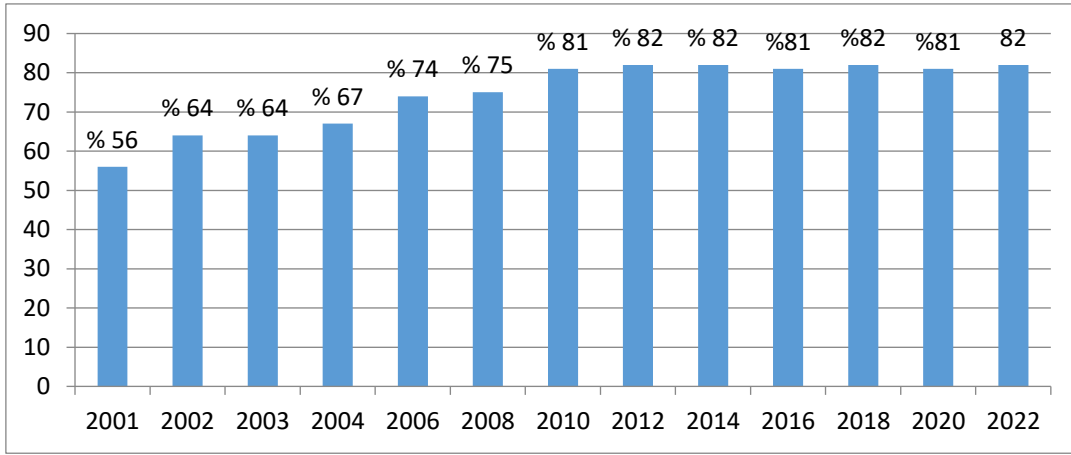
İl genelinde rekreatif amaçlı kullanılan su miktarı ile ilgili verilere ulaşılamamıştır.

B.6. Çevresel Altyapı

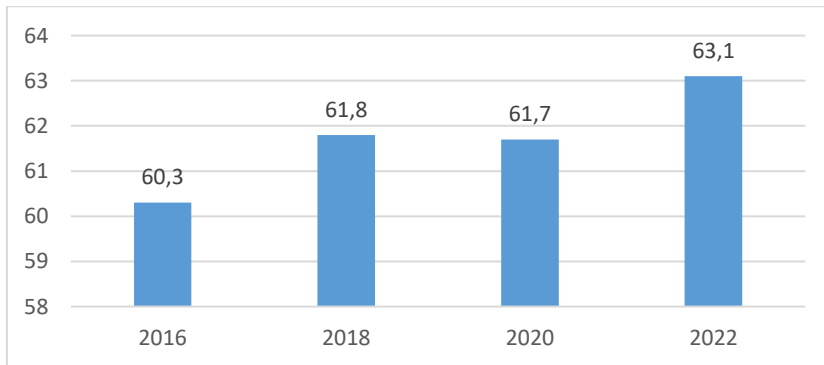
B.6.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisi Hizmetleri

Rize İlinde toplam Belediye sayısı 18 (ilçe ve belde) olup 2022 yılı TÜİK verilerine göre Kentsel kanalizasyon sistemi ile hizmet verilen belediye sayısı 15, Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen Belediye nüfusunun toplam Belediye nüfusuna oranı %82'dir.

Pazar Belediyesine ait 1 adet atıksu arıtma tesisi bulunmakta olup Sürekli Atıksu İzleme Sistemi kurulmuştur.

Grafik 16 – Yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı (tuik.gov.tr, 2024)

Grafik 17 – Yıllar bazında atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı (tuik.gov.tr, 2024)

Belediyelerden atıksu arıtma tesislerinden çıkan atık çamurların analizleri ile ilgili herhangi net bir veri alınamamıştır. 2023 yılı verileri elde edilememiştir.

Çizelge 24 –2023 yılı itibariyle kentsel atıksu arıtma tesislerinin durumu
(RÇŞİDİM, Belediyeler, 2024)

Yerleşim Yerinin Adı	Belediye Atıksu Arıtma Tesisi Olup Olmadığı?			Belediye Atıksu Arıtma Tesisi Türü			Mevcut Kapasitesi (ton/gün)	SAİS Kabini Durumu (var/yok)	Arıtılan /Deşarj Edilen Atıksu Miktarı (m3/gün)	Deşarj Noktası	Deniz Deşarjı (var/yok)	Hizmet Verdiği Nüfus	Oluşan AAT Çamur Miktarı (ton/yıl)
	Var	İnşa/plan aşamasında	Yok	Fiziksel	Biyolojik	İleri							
İl Merkezi	Merkez-İslampaşa	+			+		58000	yok	58000	Karadeniz	var	117321	
	Merkez-Fener	+			+		20000	yok	20000	Karadeniz	var		
İlçeler	Fındıklı	+			+		11400	yok	11.400	Karadeniz Baş.:X:427404,20 Y:4570580,81 Bitiş X:426622,30 Y:4571353,44	var	10977	
	Ardeşen	+			+		20000	yok	6000	Karadeniz	var	21.451	
	Çamlıhemşin		+										
	Pazar	+			+		12400	var	12.261,6	Karadeniz	var	16516	5
	Hemşin	+				+	600	yok	600	Hemşin Deresi	yok	1324	
	Çayeli	+			+		11230	yok	11230	Karadeniz	var	23860	
	Güneysu			+									
	Derepazarı		+										
	İyidere		+										
	Kalkandere	+			+	+	1.000	yok	1000	Kalkandere	yok	7069	6
İkizdere	+			+	+	250	yok	250	İkizdere Deresi	yok	2177	1	
Beldeler	Muradiye			+									
	Tunca			+									
	Kendirli	+			+	+	500	yok	500	dere	yok	2950	0,2
	Madenli			+									
	Büyükköy			+									
Salarha			+										

*22.03.2015 tarih ve 29303 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri (SAİS) Tebliği” kapsamında ülke genelinde kurulu kapasitesi 5.000 m³/gün ve üzerinde olan atıksu arıtma tesisinin çıkış sularında debi, pH, İletkenlik, Çözülmüş Oksijen, Sıcaklık ve KOİ (Kimyasal Oksijen İhtiyacı) ile AKM (Askıda Katı Madde) parametreleri 7/24 online izlenmektedir. Bu sayede tesislerin atıksularını arıtmadan su kaynaklarımıza deşarj etmeleri engellenmektedir.

B.6.2. Organize Sanayi Bölgeleri ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri

Rize OSB atık su arıtma tesisinin tamamlanarak devreye alınmıştır. İlimiz sınırları içerisinde yer alan Küçük Sanayi Sitelerinde ise atık su arıtma tesisi bulunmamaktadır.

Çizelge 25 – 2023 yılı OSB, Serbest Bölgeler ve Sanayi Sitelerinde atıksu arıtma tesislerinin (AAT) durumu
(RÇŞİDİM, Sanayi İl Müd., 2024)

OSB/Serbest Bölge/Sanayi Sitesi Adı	Mevcut Durumu	Kapasitesi (ton/gün)	SAİS Kabini Durumu (var/yok)	AAT Türü	AAT Çamuru Miktarı (ton/gün)	Deşarj Ortamı
RİZE OSB	Faaliyette	400 m ³	Yok	Fiziksel, Kimyasal ve Biyolojik Atık Su Arıtma Tesisi	0,12	İyidere Deresi
Ardeşen KSS	-	-	-	-	-	-
Çayeli KSS	-	-	-	-	-	-
Çayeli Örnek KSS	-	-	-	-	-	-
Rize Modern KSS	-	-	-	-	-	-
Pazar Modern KSS	-	-	-	-	-	-

*22.03.2015 tarih ve 29303 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri (SAİS) Tebliği” kapsamında ülke genelinde kurulu kapasitesi 5.000 m³/gün ve üzerinde olan atıksu arıtma tesisinin çıkış sularında debi, pH, İletkenlik, Çözünmüş Oksijen, Sıcaklık ve KOİ (Kimyasal Oksijen İhtiyacı) ile AKM (Askıda Katı Madde) parametreleri 7/24 online izlenmektedir. Bu sayede tesislerin atıksularını arıtmadan su kaynaklarımıza deşarj etmeleri engellenmektedir.

Çizelge 26 –2023 yılı itibariyle münferit sanayiye ait atıksu arıtma tesisi (AAT) sayısı
(RÇŞİDİM, 2024)

Tesis Statüsü	Toplam Tesis Sayısı	AAT’si Olan Tesis Sayısı
Üretim Sektörü/Sanayi Tesisi	178	85
Turizm Tesisi veya Site Yönetimi	-	2
Diğer	6	3

B.6.3. Düzenli Depolama Tesislerinde Oluşan Sızıntı Sularının Yönetimi

İlimizde mevcut katı atık düzenli depolama tesisi bulunmamaktadır. Ancak İlimiz Trabzonda bulunan TRABRİKAB’a (Trabzon ve Rize İli Yerel Yönetimleri Katı Atık Tesisleri Yapma ve İşletme Birliği) üyedir.

B.6.4. Arıtılmış Atıksuların Yeniden Kullanılması veya Bertarafı

Arıtılmış atıksuların yeniden kullanım alanları, (kentsel yeniden kullanım, tarımsal yeniden kullanım, endüstriyel yeniden kullanım, çevresel/ekolojik yeniden kullanım (yüzeysel ve yeraltı suyu besleme, dinlenme maksatlı kullanılan bölgelerde (göller vb.) yeniden kullanım), başka bir tesise su kaynağı diğer yeniden kullanım (genel temizlik, yangın suyu, gri su(tuvaletlerde yeniden kullanım) maden ve hazır beton endüstrilerinde toz kontrolü/ saha sulama suyu) sayılabilir.

Çizelge 27 –2023 yılı itibariyle yeniden kullanılan veya bertaraf edilen arıtılmış atıksu durumu
(RÇŞİDİM, 2024)

ARITILMIŞ ATIKSULARIN YENİDEN KULLANILMASI VEYA BERTARAFI								
Alıcı Ortama Deşarj Edilen (m ³ /yıl)	Kanalizasyona Deşarj Edilen (m ³ /yıl)	Kentsel Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Tarımsal Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Endüstriyel Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Çevresel/Ekolojik Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Başka Bir Tesise Su Kaynağı (m ³ /yıl)	Diğer Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	TOPLAM (m ³ /yıl)
40.152.713	32.379	0	0	1.628.144	92.430			41.905.666

B.7. Toprak Kirliliği ve Kontrolü

B.7.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar

“Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmelik” ve “Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmelik Yeterlilik Belgesi Tebliği” kapsamında Kirlenmiş Sahalar Bilgi sistemine girilen 154 adet Faaliyet Ön Bilgi formları incelenmiş olup 88 adet denetim gerektiren şüpheli saha belirlenmiştir.

B.7.2. Arıtma Çamurlarının Bertaraf Yöntemi

Bu konuda yeterli veri elde edilememiştir.

B.7.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar

“Madencilik Faaliyetleri ile Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliği” kapsamında ilimizde taş ocakları Doğaya Yeniden Kazandırma Planları hazırlayıp İlimiz Orman İşletme Müdürlüğüne planı sunup bir örneğini de Müdürlüğümüze iletirler. 2023 yılı içerisinde Müdürlüğümüze sunulan Doğaya Yeniden Kazandırma Planı bulunmamaktadır.

B.7.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği

İlde kullanılan gübre (bitki besin maddesi bazında), pestisit miktarları aşağıdaki çizelgelerde verilmektedir.

Çizelge 28 – 2023 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları
(İl Tarım ve Orman Müd., 2024)

Bitki Besin Maddesi	Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar (ton)	İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
Azot	10.963 Ton	50.000
Fosfor	1.561 Ton	
Potas	3.108 Ton	
TOPLAM	15.632 Ton	

Çizelge 29 - 2023 yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeleri (tarımsal ilaçlar vb)
(İl Tarım ve Orman Müd., 2024)

Kimyasal Maddenin Adı	Kullanım Amacı	Miktarı (ton)	İlde Tarımsal İlaç Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
İnsektisitler	Turunçgil Uzun Antenli Böceği, Yaprak biti , Patates Böceği	0,276 Ton	-
Herbisitler	Yabancı Ot İlacı	2 Ton	-
Fungisitler	Fungus ve Fungus benzeri organizmalar	0,014 Ton	-
Rodentisitler	-	-	-
Nematositler	-	-	-
Akarisitler	Akar	0,01 Ton	-
Kışlık ve Yazlık Yağlar	Pas Böcüsü vb	0,015 Ton	-
Diğer	BGD Hormon	0,007 Ton	-
TOPLAM		2,322 Ton	-

Çizelge 30 - 2023 yılında topraktaki pestisit vb tarım ilacı birikimini tespit etmek amacıyla yapılmış analizin sonuçları
(İl Tarım ve Orman Müd., 2024)

Analizi Yapan Kurum/Kuruluş	Analiz Yapılan Yer (İlçe, Köy, Mevkii, Koordinatları)	Analiz Tarihi	Analiz Edilen Madde	Tespit Edilen Birikim Miktarı (µg/kg- fırın kuru toprak)
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-

2023 yılında topraktaki pestisit vb. tarım ilacı birikimini tespit etmek amacıyla analiz yapılmamıştır.

B.8. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizin yer şekillerinden ötürü su akış hızı fazla, bununla beraber enerji potansiyeli de fazladır. Bu sebeple ilimizde birçok HES Projesi bulunmaktadır. İlimizde içme ve kullanma suyu olarak akarsular, kaynak ve kuyu suyu kullanılmaktadır. Düzenli atık depolama sahası mevcut değildir ancak konu ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır.

Kaynaklar

- Rize Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
- DSİ 22. Bölge Müdürlüğü
- İl/İlçe Belediye Başkanlıkları
- Rize Tarım ve Orman İl Müdürlüğü
- tuik.gov.tr
- <https://sim.csb.gov.tr/>

C. ATIK

İlimizde katı atıkların toplanması amacıyla 2 adet birlik kurulmuştur.

TRABRİKAB (Trabzon- Rize İli Yerel Yönetimleri Katı Atık Tesisleri Yapma ve İşletme Birliği): İlimiz Belediyelerinden Merkez, Güneysu, Der pazarı, İyidere, Kalkandere, İkizdere, Salarha , Muradiye, Kendirli, Belediyeleri ve İl Özel İdaresi bu birliğe üye belediyelerdir. Bu Birliğe üye belediyelerin katı atıkları Trabzon İli Araklı İlçesindeki katı atık yakma ve düzenli depolama tesisinde bertaraf edilmektedir.

KAÇKARBİR (KAÇKAR İTFAİYE, MEZBAHANE VE KATI ATIKLAR BİRLİĞİ):

Kapatılan AR-Rİ-KAB (Artvin- Rize İli Yerel Yönetimleri Katı Atık Tesisleri Yapma ve İşletme Birliği) yerine KAÇKARBİR kuruldu ve İlimiz Belediyelerinden Pazar, Ardeşen, Fındıklı, Çamlıhemşin ve Hemşin İlçeleri, Tunca Beldesi ve Rize İl Özel İdaresine bağlı olan yerler bu birliğe üyedirler. Fındıklı İlçesi hariç diğer ilçelerdeki katı atıkların, vahşi depolanmasına son verilerek Trabzon İli, Araklı İlçesindeki katı atık yakma ve düzenli depolama tesisinde bertarafı sağlanmaktadır.

C.1. Belediye Atıkları

2022 TÜİK verilerine göre İlde toplanan toplam katı atık miktarı 71.662 ton/yıl dır. İlde düzenli katı atık depolama tesisi bulunmamaktadır.

Bazı belediyelerden veri elde edilemediği için toplanan atık kompozisyonlarına ilişkin yeterli veri bulunmamaktadır.

Çizelge 31 2023 yılı için il/ilçe belediyelerince toplanan ve yerel yönetimlerce (büyükşehir belediyesi/ belediye/ birliklerce) yönetilen belediye atığı miktarı ve toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri (RÇŞİDİM, 2024)

Büyükşehir/İl/ilçe Belediye veya Birliğin Adı	Büyükşehir Belediyesi / İlçe Belediyeleri/ Birlik ise birliğe üye olan belediyeler	Birlik Üyesi Olmayan İlçe Belediyeleri	Nüfus	Toplanan Atık Miktarı (ton/gün)		Sıfır atık yönetim sistemi çerçevesinde kaynağında ayrı toplanan Atık Miktarı (ton/gün)	Tesis İşletmecisi (*) (Belediye (B), Özel Sektör (OS), Belediye Şirketi (BŞ))*	Mevcut Belediye Atığı Yönetim Tesisi Türü				
				Yaz	Kış			Düzenli Depolama	Düzenli Depolama Öncesi Yapılan Ön İşlem (Mekanik Ayırma/ Biyokurutma/ Kompost/ Biyometanizasyon, ATY vb.)	Atık Yakma	Depo Gazından Enerji Üretimi	Diğer
TRABRİKAB	Merkez		147.996	17.469	17.646	12	OS					
	Ardeşen		42.467	27.607	20		OS					
TRABRİKAB	İkizdere		2.177	7,64	4	0,1						
TRABRİKAB	Kalkandere		7069	4,86	3,88	0,1	-	-	-	-	-	-
TRABRİKAB	İyidere		5.432	5,068	4,046	0,3						
	Pazar		16.516	17,58	15,6	0,6	-	-	-	-	-	-
TRABRİKAB	Muradiye		2.652									
TRABRİKAB	Kendirli		2.950	0,55	0,28	0,2						
	Madenli											
İl Geneli												

*Belediye (B), Özel Sektör (OS), Belediye Şirketi (BŞ) seçeneklerinden uygun olanın sembolünü yazınız.

Not: Tablo Belediyelerden gelen verilere göre oluşturulmuştur.

C.2. Hafriyat Toprağı, İnşaat Ve Yıkıntı Atıkları

“Hafriyat Toprağı İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği” kapsamında İlimizde belediyelerin belirlemiş olduğu düzenli bir hafriyat depolama sahası bulunmamaktadır. Ayrıca Müdürlüğümüzün elinde hafriyat toprağı ve inşaat yıkıntı atıkları ile ilgili veri mevcut değildir.

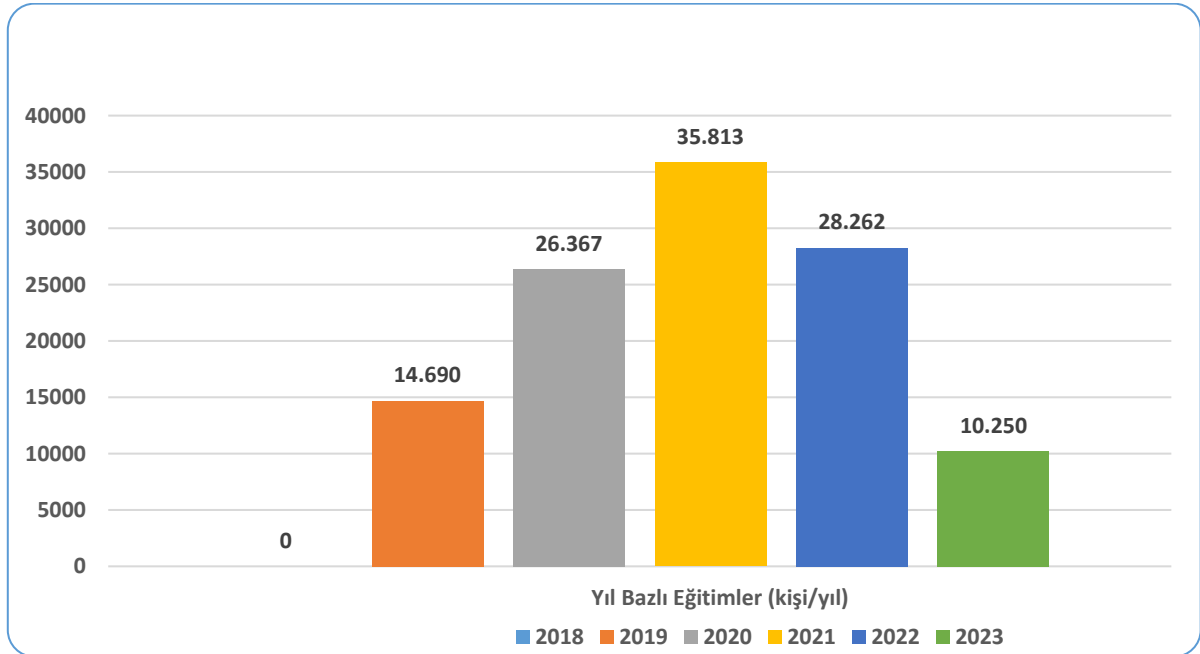
Çizelge 32–2023 yılı itibariyle hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları yönetimi (RÇŞİDİM, 2024)

Belediye Adı	Üretilen İnşaat /Yıkıntı Atığı Miktarı (m ³ /yıl)	Ortaya Çıkan Hafriyat Toprağı Miktarı (m ³ /yıl)	İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Yönetimi				Hafriyat Toprağı Yönetimi	
			Geri Kazanım Tesisi Adı	Geri Kazanım Tesisi Adresi	Düzenli Depolama Tesisi Adı	Düzenli Depolama Tesisi Adresi	Döküm Sahası Adı	Döküm Sahası Adresi
İl Geneli (Toplam)	-	-	-	-	-	-	-	-

C.3. Sıfır Atık Yönetimi

C.3.1. Eğitimler

2023 yılında Sıfır Atık kapsamında İl genelinde 10.250 kişiye eğitim verilmiştir.

Grafik 18 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitilere katılan kişi sayısı

(Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2024)

C.3.2. Atık Getirme Merkezleri

İldeki Atık Getirme Merkezleri ve Mobil Atık Getirme Merkezlerine ilişkin bilgiler aşağıdaki çizelgede yer almaktadır.

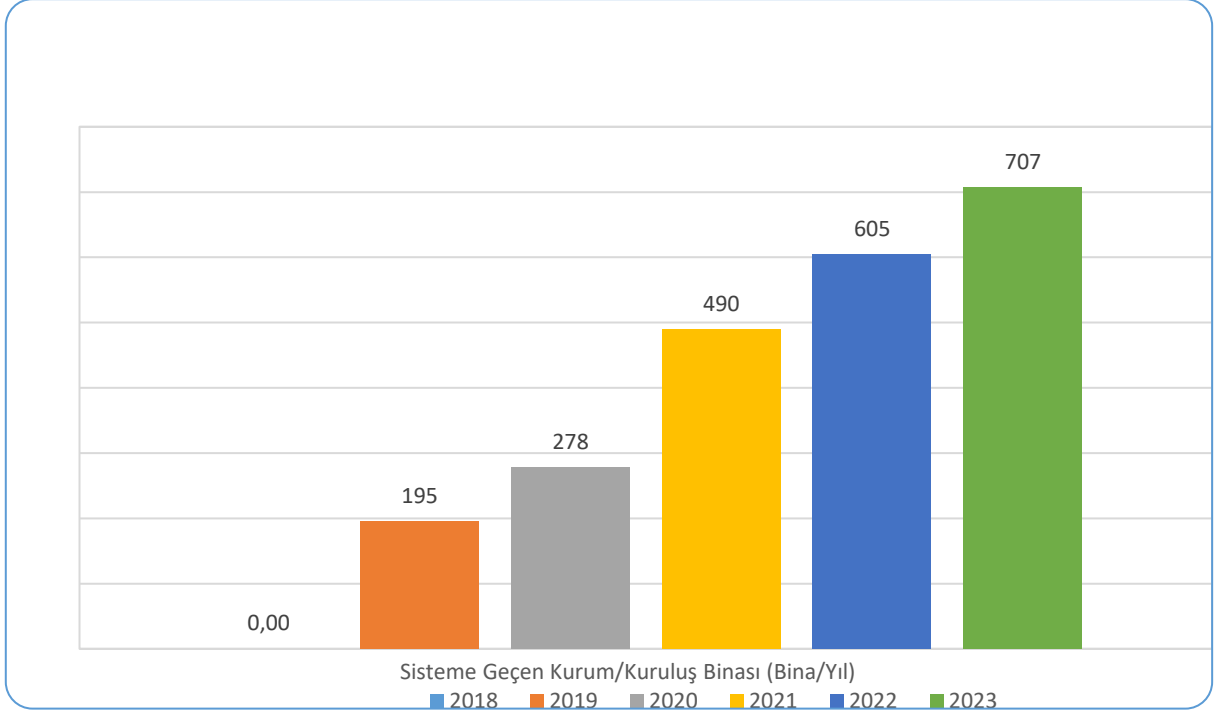
Çizelge 33–2023 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri/ Mobil Atık Getirme Merkezleri
(Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2024)

Atık Getirme Merkezi (AGM) /Mobil AGM	Belediye/AVM	Atık Getirme Merkezi Sayısı	AGM Alan Bilgisi(m ²)	Toplanan Atık Grupları
Atık Getirme Merkezi	Rize Belediyesi	1	1500	<ul style="list-style-type: none"> • Kâğıt Atıkları • Cam Atıkları • Plastik Atıkları • Metal Atıkları • Ahşap Atıkları • Tekstil Atıkları • Karışık Ambalaj Atıkları • Pil Atıkları • Floresan Lamba Atıkları • Pil ve Akümülatörler • Elektrikli ve Elektronik Atıklar • Sitotoksik ve Sitostatik İlaçlar • Atık Yağlar • Hacimli Atıklar • İnşaat Atıkları, • Ömrünü Tamamlamış Lastikler, • Evlerden Kaynaklanan Tehlikeli Atıklar
Atık Getirme Merkezi	Ardeşen Belediyesi	1	600	<ul style="list-style-type: none"> • Kâğıt Atıkları • Cam Atıkları • Plastik Atıkları • Metal Atıkları • Ahşap Atıkları • Tekstil Atıkları • Karışık Ambalaj Atıkları • Pil Atıkları • Floresan Lamba Atıkları • Pil ve Akümülatörler • Elektrikli ve Elektronik Atıklar • Sitotoksik ve Sitostatik İlaçlar • Atık Yağlar • Hacimli Atıklar • İnşaat Atıkları, • Ömrünü Tamamlamış Lastikler, • Evlerden Kaynaklanan Tehlikeli Atıklar
Mobil Atık Getirme Merkezi	Rize Belediyesi	3	5	<ul style="list-style-type: none"> • Kâğıt Atıkları • Cam Atıkları • Plastik-Metal Atıkları • Tekstil Atıkları • Bitkisel Atık Yağlar • Atık Piller • Elektrikli ve Elektronik Atıklar
Mobil Atık Getirme Merkezi	.... AVM	-	-	-

C.3.3. Temel seviye Sıfır Atık Belgesi Alan Bina/Yerleşke Sayısı

Çizelge 34 –2023 yılı itibariyle temel seviye sıfır atık belgesini alan il genelindeki bina/yerleşkelerin sayısı
(Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2024)

Kurum Türü	Sıfır Atık Belgesi Alan Bina/Yerleşke Sayısı
300 Ve Üzeri Konuta Sahip Siteler	0
Akaryakıt istasyonları ve Dinlenme Tesisi	30
Alışveriş Merkezi	1
Belediye	15
ÇED Yönetmeliği Ek-1 Listesinde Yer Alan Sanayi Tesisi	9
ÇED Yönetmeliği Ek-2 Listesinde Yer Alan Sanayi Tesisi	41
Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü	1
Diğer	55
Eğitim Kurumu ve Yurtlar	170
Havalimanı	1
İl Özel İdaresi	0
İş merkezi ve Ticari Plaza	0
Kafeterya ve Restoranlar	0
Kamu Kurum ve Kuruluşu	167
Kargo şirketleri	0
Konaklama İşletmeleri	17
Laboratuvarlar, hukuk büroları, dernek, kooperatif, çevre danışmanlık firmaları ve meslek kuruluşları, tüzel kişiliğe sahip kuruluşlar	8
Liman	1
Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği kapsamında ambalajlı ürün satışı yapan yerler	1
Organize Sanayi Bölgesi	1
Sağlık Kuruluşu	11
Serbest Bölge, Sanayi Siteleri	0
Tren ve Otobüs Terminali	0
Zincir Marketler	178
Toplam Sayı	707

Grafik 19 – Yıllar itibariyle temel seviye sıfır atık belgesini alan bina/yerleşke sayısı
(Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2024)

C.4. Ambalaj Atıkları

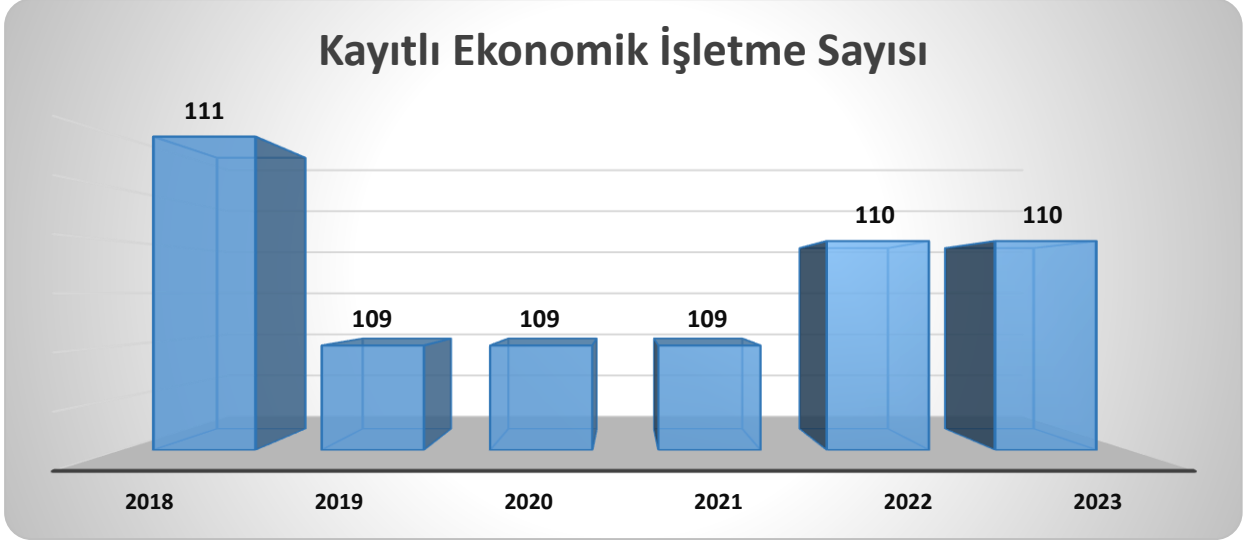
“Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği” kapsamında İlin yıl içerisinde elde ettiği ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları aşağıdaki çizelgede yer almaktadır.

Çizelge 35 – 2023 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları
(Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*, 2024)

Ambalaj Cinsi	Beyan Edilen Ambalaj Atığı Miktarı
Plastik	671.404
Metal	20
Kompozit	60
Kağıt Karton	1.332.093
Cam	95
Ahşap	-
Karışık	966.569
Toplam	2.970.241

Çizelge 36 - 2023 yılında (RİZE) ilinde kayıtlı ekonomik işletme sayısı
(Atık Ambalaj Sistemi, 2024)

Piyasaya Süren İşletme Sayısı	104
Ambalaj Üreticisi Sayısı	5
Tedarikçi Sayısı	1

Grafik 20 – Yıl bazında kayıtlı ekonomik işletme sayısı
(Atık Ambalaj Sistemi, 2024)

Çizelge 37 – 2023 yılında kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı
(e-İzin Uygulaması, 2023)

Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisleri (TAT) Sayısı Toplam	1. Tip TAT Sayısı	2. Tip TAT Sayısı	3. Tip TAT Sayısı
2	0	0	2

Çizelge 38 - 2023 yılında ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı
(e-İzin Uygulaması, 2024)

Ambalaj Atığı Geri Kazanım Tesisleri (GKT) Sayısı Toplam*	Plastik Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kağıt- Karton Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Cam Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Metal Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Ahşap Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kompozit Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Tekstil Ambalaj Atığı GKT Sayısı
1	1	0	0	0	0	0	0

*Bir geri kazanım tesisi birden fazla ambalaj atığı işleyebileceğinden toplam Geri Kazanım Tesis Sayısı farklı olabilir.

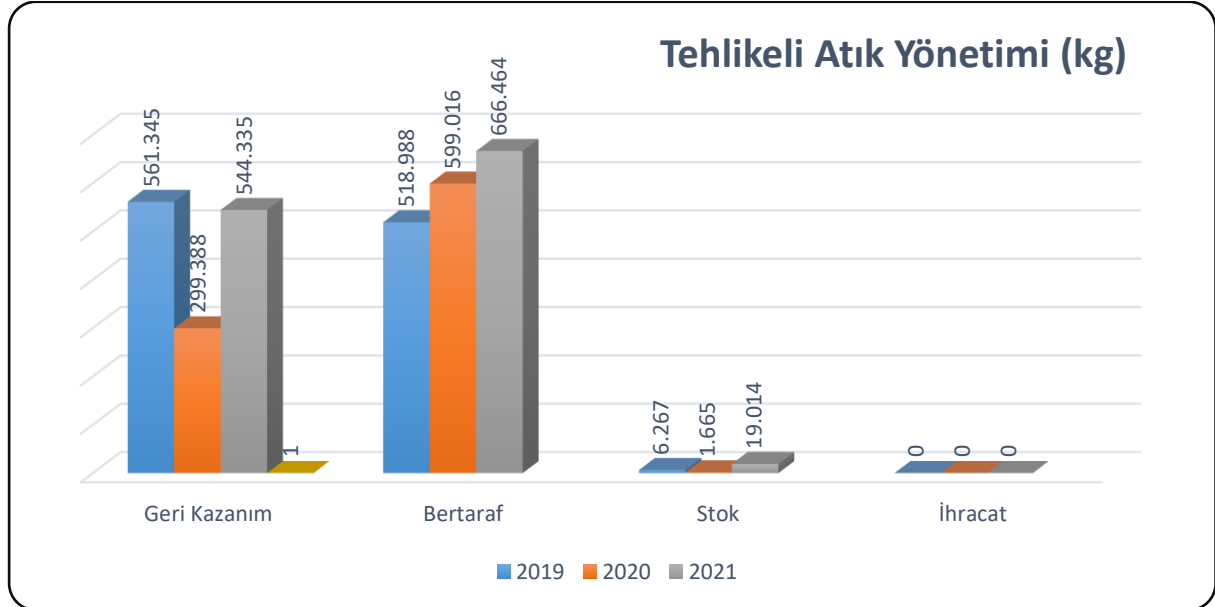

Grafik 21 – Yıl bazında bulunan ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı
(Atık Ambalaj Sistemi,2024)

C.5. Tehlikeli Atıklar

İlimizde tehlikeli atık bertaraf tesisi bulunmamaktadır. Ancak toplanan tehlikeli atıklar lisanslı araçlarla bertaraf tesislerine gönderilmektedir. Tehlikeli atıklar ile ilgili veriler aşağıdaki grafikte verilmektedir.

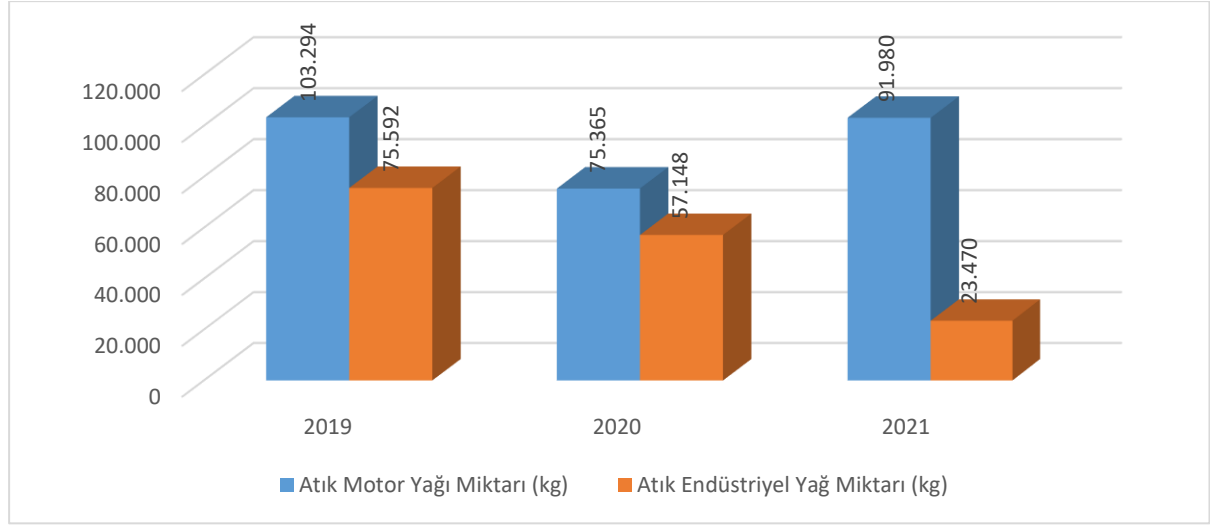
Grafik 22 – Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi*
(Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*, 2024)

Çizelge 39 – 2021 yılında atık işleme yöntemine göre atık miktarları*
(Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*, 2024)

ATIK İŞLEME YÖNTEMİ	ATIK İŞLEME YÖNTEMİ ADI	MİKTAR (kg)
R1	Enerji üretimi amacıyla başlıca yakıt olarak veya başka şekillerde kullanma	30.787
R3	Solvent olarak kullanılmayan organik maddelerin ıslahı/ geri dönüşümü (kompost ve diğer biyolojik dönüşüm süreçleri dahil)	156
R5	Diğer anorganik maddelerin ıslahı/geri dönüşümü	34
R9	Kullanılmış yağların yeniden rafine edilmesi veya diğer tekrar kullanımları	126.032
R12	Atıkların R1 ile R11 arasındaki işlemlerden herhangi birine tabi tutulmak üzere değişimi	357.973
R13	R1 ile R12 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutuluncaya kadar atıkların stoklanması (atığın üretildiği alan içinde geçici depolama, toplama hariç)	29.353
D5	Özel mühendislik gerektiren toprağın altında veya üstünde düzenli depolama (çevreden ve her biri ayrı olarak izole edilmiş ve örtülmüş hücreli depolama ve benzeri)	405
D9	D1 ile D12 arasında verilen işlemlerden herhangi biri ile bertaraf edilen nihai bileşiklere veya karışımlara uygulanan ve bu ekin başka bir yerinde ifade edilmeyen fiziksel-kimyasal işlemler (örn: buharlaştırma, kurutma, kalsinasyon ve benzeri)	612.720
D10	Yakma (karada)	53.339
Stok		19.014

C.6. Atık Yağlar

“Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği” çerçevesinde ildeki atık yağ toplama miktarları ile ilgili bilgiler grafik ve çizelge halinde aşağıda verilmektedir.

Grafik 23 – Yıllar itibariyle (RİZE) ilinde atık madeni yağ miktarları &
(Atık Yönetim Uygulaması, 2024)

Çizelge 40 –2021 yılı için atık madeni yağ geri kazanım ve bertaraf miktarları
(Atık yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*, 2024)

Geri kazanım ^{&} (kg)	Nihai bertaraf (kg)	İhracat (kg)	Stok (kg)
111.430	3.700	-	11.453

NOT: İlimizde 2024 yılı Mayıs ayı sonu itibariyle 66 (altmışaltı) adet MOYDEN izin belgesi verilmiştir.

C.7. Atık Pil ve Akümülatörler

İldeki pil ve akümülatörler hakkında yapılan çalışmalar ile ilgili bilgiler aşağıdaki çizelgede verilmektedir.

Atık üreticileri tarafından Atık Beyan Sistemine gerçekleştirilen beyanlardan elde edilen atık pil ve akümülatörlerin toplam miktarını gösterir.

Çizelge 41 – Yıllar itibariyle atık akü ve pil miktarı (kg)*
(Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*, 2024)

2019	2020	2021
66.401	30.637	10.495

*Atık kodları:

160601 Kurşunlu piller ve akümülatörler

160602 Nikel kadmiyum piller

160603 Cıva içeren piller

160604 Alkali piller (16 06 03 hariç)

160605 Diğer piller ve akümülatörler

160606 Piller ve akümülatörlerden ayrı toplanmış elektrolitler

200133 16 06 01, 16 06 02 veya 16 06 03'un altında geçen pil ve akümülatörler ve bu pilleri içeren sınıflandırılmamış karışık pil ve akümülatörler

200134 20 01 33 dışındaki pil ve akümülatörler

C.8. Bitkisel Atık Yağlar

02/4/2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Atık Yönetimi Yönetmeliğinin ek-4 Atık Listesinde yer alan; “20 01 25 - Yenilebilir sıvı ve katı yağlar” kodu kapsamında değerlendirilen bitkisel atık yağlar ve “20 01 26* - 20 01 25 dışındaki sıvı ve katı yağlar (A)” kodu kapsamında değerlendirilen kullanılmış kızartmalık yağların atık üreticileri tarafından Atık Beyan Sistemine gerçekleştirilen beyanlardan elde edilen miktarı ifade etmektedir. “Bitkisel Atık Yağların Kontrolü Yönetmelik” kapsamında İlimizde geri kazanım tesisi veya lisanslı araç bulunmamaktadır.

Çizelge 42 –2023 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler

(E-İzin, Yıl, Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*, 2024)

Bitkisel Atık Yağ Ara Depolama Lisansı Verilen Tesisi Sayısı ¹	Bitkisel Atık Yağ Miktarı (kg)		Lisans Alan Geri Kazanım Tesisi Sayısı
	Kullanılmış Kızartmalık Yağ (20 01 26*)	Kullanım Ömrü Dolmuş Yağlar (20 01 25)	
-	36.611	100	-

C.9. Ömrünü Tamamlamış Lastikler

İlimizde ÖTL geçici depolama alanı, geri kazanım tesisi ve bertaraf tesisi bulunmamaktadır.

Çizelge 43 –2023 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler

(RÇŞİDİM, 2024)

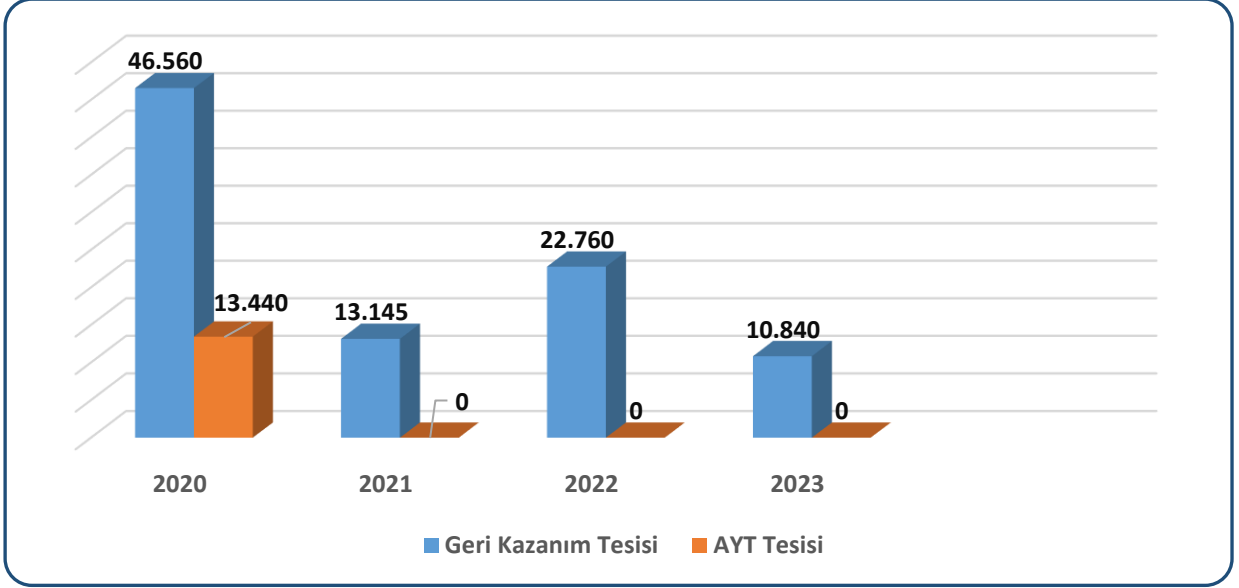
ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER (ÖTL)					
ÖTL Geçici Depolama Alanı Sayısı	Geçici Depolama Alanlarındaki ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Geri Kazanım Tesisi Sayısı	Geri Kazanılan ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Bertaraf Tesisi Sayısı	Bertaraf Edilen ÖTL Miktarı (ton)
-	-	-	-	-	-

Çizelge 44 – Yıllar itibariyle beyan edilen ÖTL miktarları (ton/yıl)

(Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*, 2024)

	2019	2020	2021
Geri Kazanım Miktarı	70,630	46,560	13,145
AYT Miktarı	-	13,440	-

Atık üreticileri tarafından Atık Beyan Sistemine gerçekleştirilen beyanlardan elde edilen atık pil ve akümülatörlerin toplam miktarını gösterir.

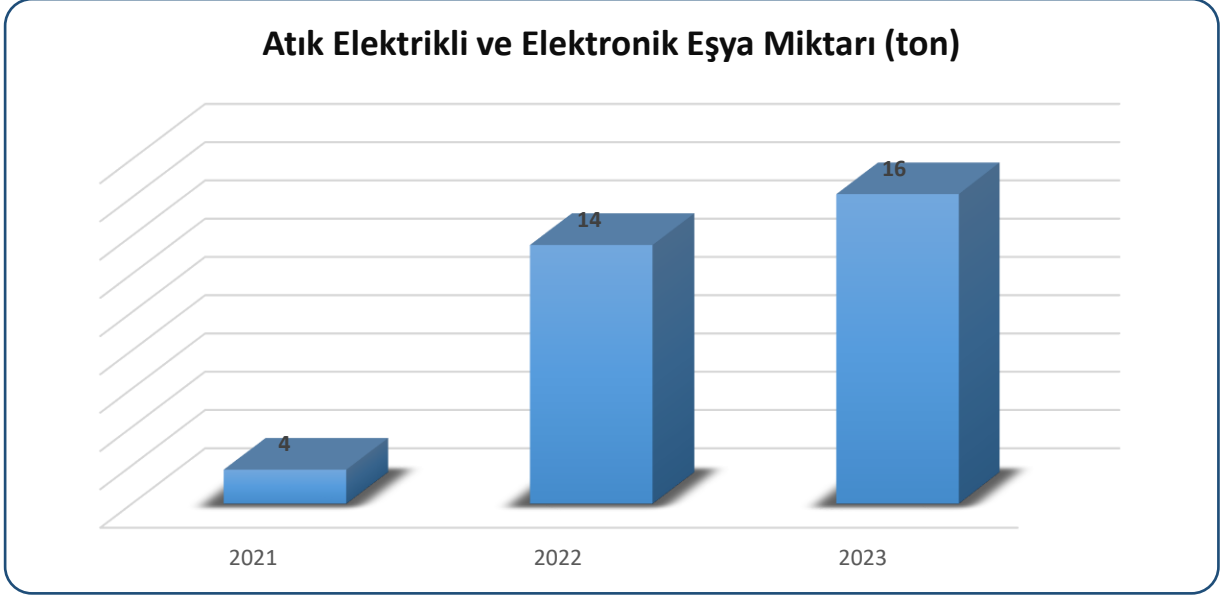
Grafik 24 – Yıllar itibariyle beyan edilen ÖTL miktarları (ton/yıl)
(Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*, 2024)

C.10. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar

Ulusal strateji ve politikalarımızda göz önünde bulundurularak ülkemiz mevzuatının Avrupa Birliği mevzuatları olan 2012/19/EU,WEEE Direktifine uyumu çerçevesinde “Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Yönetimi Hakkında Yönetmelik”, 2011/65/EU,RoHS II Direktifine uyumu çerçevesinde “Elektrikli ve Elektronik Eşyalarda Bazı Zararlı Maddelerin Kullanımının Kısıtlanmasına İlişkin Yönetmelik” olmak üzere iki ayrı yönetmelik düzenlenmiştir. Bahse konu yönetmelikler 26/12/2022 tarihli ve 32055 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olup 1/2/2023 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir.

Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Yönetimi Hakkında Yönetmelikte yapılan düzenleme ile;

- 1/1/2024 tarihine kadar bu yönetmeliğin Ek-1/A’sında yer alan kategorilere dahil olan (büyük ev eşyaları, küçük ev aletleri, bilişim ve telekomünikasyon ekipmanları, tüketici ekipmanları, aydınlatma ekipmanları, elektrikli ve elektronik aletler (büyük ve sabit sanayi aletleri hariç olmak üzere), oyuncaklar, eğlence ve spor ekipmanları, tıbbi cihazlar, izleme ve kontrol aletleri ve otomatlar) elektrikli ve elektronik eşyaları
- 1/1/2024 tarihinden sonra Ek-2/A’sında yer alan kategorilerde sınıflandırılan (sıcaklık değişim ekipmanları, ekranlar, monitörler ve 100 cm²’den büyük yüzeyi olan ekrana sahip ekipmanlar, lambalar, büyük ekipmanlar (en az bir dış boyutu 50 cm’den büyük ekipmanlar), küçük ekipmanlar (50 cm’den büyük dış boyutu olmayan ekipmanlar), bilişim ve telekomünikasyon ekipmanları (50 cm’den küçük dış boyutu olan ekipmanlar)) tüm elektrikli ve elektronik eşyaları, kapsar.

Grafik 25 - Yıllar itibariyle beyan edilen atık elektrikli ve elektronik eşya miktarları (ton)
(Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*, 2024)

Çizelge 45– 2023 yılı AEEE toplanan ve işlenen miktarlar
(RÇŞİDİM, 2024)

AEEE'nin Biriktirildiği Atık Getirme Merkezleri ve Mobil Atık Getirme Merkezleri Sayısı	AEEE'lerin Biriktirildiği Transfer Noktası Sayısı	AEEE İşleme Tesisi Sayısı	Atık Getirme Merkezlerinde, Mobil Atık Getirme Merkezlerinde ve Transfer Noktalarında Biriktirilen AEEE Miktarı (ton)	İşlenen AEEE Miktarı (ton)
-	-	-	-	-

C.11. Ömrünü Tamamlamış Araçlar

“Ömrünü Tamamlamış Araçların Kontrolü Hakkında Yönetmelik” kapsamında ilde gerçekleştirilen bir çalışma yoktur.

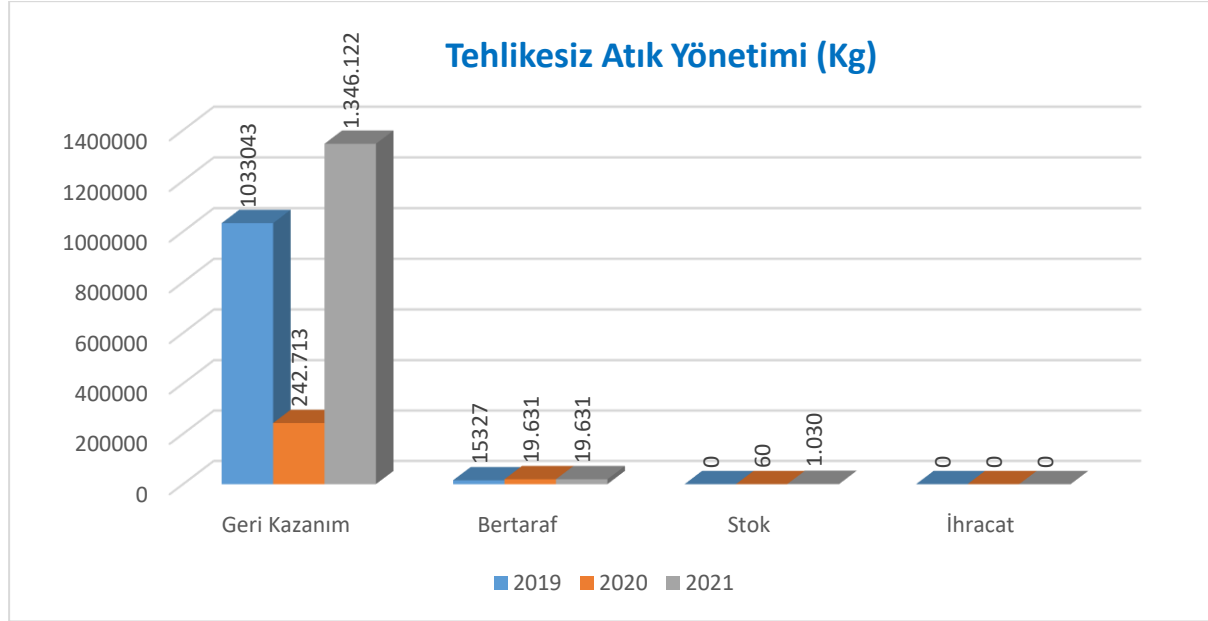
Çizelge 46 –2023 İlde yer alan ÖTA Tesis sayısı (Adet)
(RÇŞİDİM, 2024)

ÖTA Teslim Yerleri Sayısı	ÖTA Geçici Depolama Alanı Sayısı	ÖTA İşleme Tesisi Sayısı
-	-	-

Çizelge 47– Yıllar itibariyle teslim alınan ÖTA miktarı (adet)
(Ömrünü Tamamlamış Araçlar Bertaraf Takip Sistemi, 2024)

2018	2019	2019	2020	2021	2022	2023
-	-	-	-	-	-	-

C.12. Tehlikesiz Atıklar

Grafik 26 – Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikesiz atık yönetimi (Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*, 2024)

Çizelge 48 –2021 yılı tehlikesiz atıkların miktarı ve bertaraf edilmesi ile ilgili verileri (Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*, 2023)

ATIK İŞLEME YÖNTEMİ	ATIK İŞLEME YÖNTEMİ ADI	MİKTAR (Kg.)
R1	Enerji üretimi amacıyla başlıca yakıt olarak veya başka şekillerde kullanma	2.115
R4	Metallerin ve metal bileşiklerinin ıslahı/geri dönüşümü	95.536
R9	Kullanılmış yağların yeniden rafine edilmesi veya diğer tekrar kullanımları	100
R12	Atıkların R1 ile R11 arasındaki işlemlerden herhangi birine tabi tutulmak üzere değişimi	1.237.338
R13	R1 ile R12 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutuluncaya kadar atıkların stoklanması (atığın üretildiği alan içinde geçici depolama, toplama hariç)	11.033
D10	Yakma (karada)	13.198
D15	D1 ile D14 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutuluncaya kadar depolama (atığın üretildiği alan içinde geçici depolama, toplama hariç)	700
Stok		1.030

C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları

Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar, 05 Temmuz 2008 tarih ve 26927 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik”in Atık Listesinde; 10 02 koduyla, “**Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar**” olarak belirtilen başlık altında yer almaktadır.

İlimizde demir çelik sektörü bulunmamaktadır.

Çizelge 49 –2023 yılı için ildeki demir ve çelik üreticileri, cüruf ve bertaraf yöntemi
(RÇŞİDİM, 2024)

Toplam Tesis sayısı	Kullanılan Hammadde Miktarı (ton/yıl)	Cüruf Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf Yöntemi
-	-	-	-

C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül

İlde kömürle çalışan termik santral mevcut değildir.

Çizelge 50- 2023 yılı termik santrallerde kullanılan kömür, oluşan cüruf ve uçucu kül miktarı

(RÇŞİDİM, 2024)

Toplam Tesis sayısı	Kullanılan Kömür Miktarı (ton/yıl)	Oluşan Uçucu Kül Miktarı (ton/yıl)	Oluşan Cüruf (ton/yıl)
-	-	-	-

C.12.3 Atıksu Arıtma Çamurları

İlimizde yer alan sanayi tesislerinde evsel nitelikli atıksular için biyolojik paket arıtma kurulmakta olup arıtma çamuru fazla oluşmamaktadır. Arıtma çamuru oluşması durumunda ilgili belediyeden vidanjör hizmeti alınmaktadır. Endüstriyel atıksular için kurulan arıtma tesislerinde oluşan arıtma çamurları; tesis için ham madde olarak kullanım, dolgu malzemesi için kullanım gibi yöntemlerle bertaraf edilmektedir.

C.13. Tıbbi Atıklar

İlde “Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmelik” kapsamında tıbbi atık üreten sağlık kuruluşları tarafından üretilen tıbbi atıklar lisanslı araçlarla toplanarak Trabzon ilinde bulunan sterilizasyon ünitesinde sterilize edildikten sonra düzenli depo sahasında bertaraf edilmektedir.

Çizelge 51 –2023 yılında il sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı

(RÇŞİDİM, 2024)

İl/ilçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atık Taşıma araç sayısı		Toplanan tıbbi atık miktarı ton/yıl	Bertaraf Yöntemi		Bertaraf Tesisi Sterilizasyon/ Yakma		
	Var	Yok	Özel	Kamu		Yakma	Sterilizasyon	Belediyenin	Yetkili Firmannın	Tesisin Bulunduğu İl
Ardeşen Belediyesi		X	-	-	0,701		X			Trabzon
Çamlıhemşin Belediyesi		X	-	-	1,047		X			Trabzon
Çayeli Belediyesi		X	-	-	11,682		X			Trabzon

Derepazarı Belediyesi	X	-	-	0,092	X		Trabzon
Fındıklı Belediyesi	X	-	-	7,906	X		Trabzon
Güneysu Belediyesi	X	-	-	2,967	X		Trabzon
Hemşin Belediyesi	X	-	-	0,111	X		Trabzon
İkizdere Belediyesi	X	-	-	0,874	X		Trabzon
İyidere Belediyesi	X	-	-	1,132	X		Trabzon
Kalkandere Belediyesi	X	-	-	0,883	X		Trabzon
Pazar Belediyesi	X	-	-	57,864	X		Trabzon
Rize Belediyesi	X	-	-	430,692	X		Trabzon

NOT: İlimizde oluşan tıbbi atıklar, Trabzon Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğünden lisans almış araçlarla yine aynı ilde bulunan sterilizasyon tesisine gönderilmektedir.

Çizelge 52 - Yıllara göre tıbbi atık miktarı

(Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*, 2024)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Tıbbi Atık Miktarı (ton)	363,844	423,981	474,223	549,836	611,340	505,595	515,951

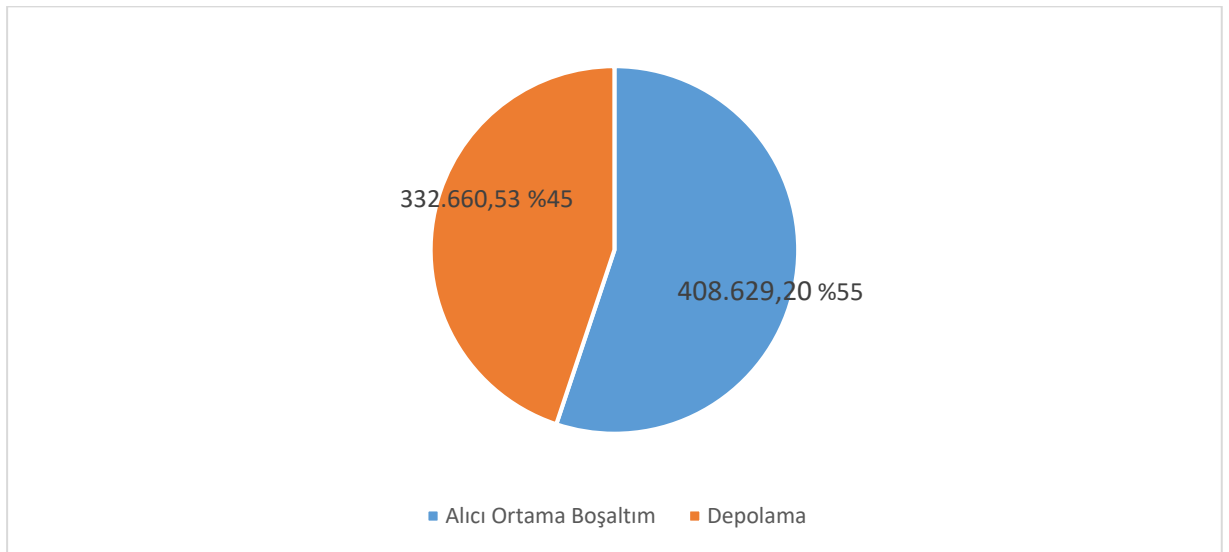
C.14. Maden Atıkları

İlimizde madencilik sektöründe faaliyet gösteren Çayeli Bakır İşletmeleri dışında maden atığı oluşturan herhangi bir tesis bulunmamaktadır. Bu tesis atıklarını derin deniz deşarj yöntemi ve yer altı dolgusunda kullanım yoluyla bertaraf etmektedir.

Çizelge 53 2023 yılında maden zenginleştirme tesislerinden kaynaklanan atık miktarı

(Çayeli Bakır İşletmeleri A.Ş., 2024)

İşlenen Cevherin Adı	Toplam Tesis Sayısı	Zenginleştirme Atığı Miktarı (ton/yıl)	Kategori A Tesis Sayısı	Kategori B Tesis Sayısı
Bakır-Çinko	1	332.660,53 ton/yıl (D7) 408.629,20 ton/yıl (D3)	1	0

Grafik 27 – 2023 yılında madencilikte proses atıklarının bertarafı

(Çayeli Bakır İşletmeleri A.Ş., 2024)

	Maden Atık Depolama Tesisleri (Atık Barajı, Yığın Liçi, Asit Üreten Pasa Depolama Alanı) Sayısı	İnert Maden Atık Depolama Tesisleri Sayısı	Kapatılmış ve Rehabilitasyon Edilmiş Maden Atık Depolama Tesisleri Sayısı (Atık Barajı, Yığın Liçi (Özütlemesi), Pasa Depolama Alanı)	Terkedilmiş Maden Atık Depolama Sahaları Sayısı (Atık Barajı, Pasa Depolama Alanı)
2022	0	0	2	0

C.15. Sonuç ve Değerlendirme

İlimiz sınırları içerisinde katı atık bertaraf tesisi bulunmamaktadır. Oluşan katı atıklar Trabzon İli sınırları içerisinde yer alan bertaraf tesisine gönderilmektedir. Ayrıca ilimizde bulunan 1 (bir) tesis, faaliyetini Ambalaj Atığı toplama Ayırma ve Geri Kazanım Tesisi olarak yürütmektedir

Çizelge 54 –2023 yılı itibariyle bulunan atık işleme tesisi sayısı* (RÇŞİDİM, 2024)

Düzenli Depolama Tesisi Sayısı (1. Sınıf)	-
Düzenli Depolama Tesisi Sayısı (2. Sınıf)	-
Düzenli Depolama Tesisi Sayısı (3. Sınıf)	-
Atık Yakma ve Beraber Yakma	-
Biyobozunur Atık İşleme-Mekanik Ayırma	-
Biyobozunur Atık İşleme-Biyokurutma	-
Biyobozunur Atık İşleme-Biyometanizasyon	-
Biyobozunur Atık İşleme-Kompost	-
Lisanslı Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisi ve Geri Kazanım Tesisi Sayısı	3
Tehlikeli Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Bitkisel Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Atık Pil ve Akümülatör Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Ömrünü Tamamlamış Lastik Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Ömrünü Tamamlamış Araç Geçici Depolama Alanı Sayısı	-
Ömrünü Tamamlamış Araç İşleme Tesisi Sayısı	-
Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi Sayısı	-
Tehlikesiz Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya İşleme Tesisi Sayısı	-
Maden Atığı Bertaraf Tesisi Sayısı	-
Atık Yağ Rafinasyon Tesisi Sayısı	-

Kaynaklar

Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi
Ambalaj Bilgi Sistemi
Rize İli Belde ve Belediye Başkanlıkları
Çayeli Bakır İşletmeleri A.Ş.
Rize Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü

Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI

Ç.1. Büyük Endüstriyel Kazalar

“Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik” kapsamında tehlikeli maddeleri bulunduran ya da bulundurması muhtemel kuruluşlar Yönetmeliğin bildirim maddesi uyarınca Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Entegre Çevre Bilgi Sistemi altında çalışan BEKRA Bildirim Sistemine bildirimlerini yapmakla ve üst seviyeli kuruluşun işletmecisi Yönetmeliğin 13 üncü maddesi uyarınca Bakanlığımız tarafından yayımlanan Büyük Endüstriyel Kazalarda Uygulanacak Dâhili Acil Durum Planları Hakkında Tebliğde belirtilen hususları dikkate alarak bir dâhili acil durum planı hazırlamak, kuruluşta bulundurmak ve BEKRA Bildirim Sistemine yüklemekle yükümlüdür.

2023 yılında, BEKRA bildirimlerine göre kuruluş sayıları ve kategorileri aşağıdaki çizelgede yer almaktadır.

Çizelge 55 –2023 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı
(RÇŞİDİM, 2024)

KURULUŞ	SAYISI
Alt Seviye	1
Üst Seviye	0
TOPLAM	1

2023 yılında yapılan çevre denetimlerinde BEKRA denetimi yapılan kuruluş sayıları aşağıdaki çizelgede yer almaktadır.

Çizelge 56 –2023 yılında BEKRA denetimi yapılan kuruluş sayısı
(RÇŞİDİM, 2024)

KURULUŞ	DENETİM SAYISI
Alt Seviye	1
Üst Seviye	0
Kapsam Dışı	0
TOPLAM	1

Ç.2. Sonuç ve Değerlendirme

“Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik” kapsamında ilimizde yer alan bir alt seviyeli kuruluşa denetim gerçekleştirilmiş olup yönetmelik hükümlerine uygunluğu değerlendirilmiştir.

Kaynaklar

BEKRA Bildirim Sistemi ve E-Denetim Uygulaması

D. PİYASA GÖZETİMİ VE DENETİMİ ÇALIŞMALARI

D.1. PİYASA GÖZETİMİ VE DENETİMİ (PGD)

97/9196 Sayılı Türk Ürünlerinin İhracatının Artırılmasına Yönelik Teknik Mevzuatı Hazırlayacak Kurumların Belirlenmesine İlişkin Karar ile Ticaret Bakanlığı koordinatörlüğünde yayınlanan Ulusal PGD Strateji Belgesi uyarınca, Bakanlığımızın sorumlu olduğu ürün grupları hazır beton, yapı malzemeleri ve katı yakıtlardır. Bu ürün gruplarından katı yakıtlara ait piyasa gözetimi ve denetimleri 2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu Kanuna dayanılarak yayımlanan ikincil mevzuat kapsamında gerçekleştirilmektedir. Yürütülen piyasa gözetimi ve denetimi çalışmalarına dair tüm veriler üçer aylık dönemlerle değerlendirilmekte ve Ticaret Bakanlığı koordinasyonunda yıllık olarak yayınlanan Ulusal PGD Raporuna kaynak teşkil etmektedir.

İl Müdürlüğümüz tarafından gerçekleştirilen katı yakıtlara ait piyasa gözetimi ve denetimi faaliyetlerine ilişkin veriler aşağıdaki çizelgede verilmektedir.

Çizelge 57–2023 yılında Katı Yakıtlara Ait Piyasa Gözetimi ve Denetimi (RÇŞİDİM, 2024)

	PGD Sayısı (Adet)	PGD Miktarı (Ton)	İdari Yaptırım Miktarı (TL)
İl Müdürlüğü	21	85.969	-
Yetki Devri Yapılan Kurum	-	-	-

D.2. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

İl Müdürlüğümüz tarafından herhangi bir kurum/kuruluşa yetki devri yapılmamıştır.

Kaynaklar

(Rize) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü

E. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK

E.1. Flora

“Rize İlinin Karasal ve İç Su Ekosistemleri Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzleme İşi” Mülga T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Rize İli Şube Müdürlüğünün koordinasyonunda gerçekleştirilmiştir. Proje Ağustos 2013’te başlamış olup, Kasım 2014 tarihinde tamamlanmıştır.

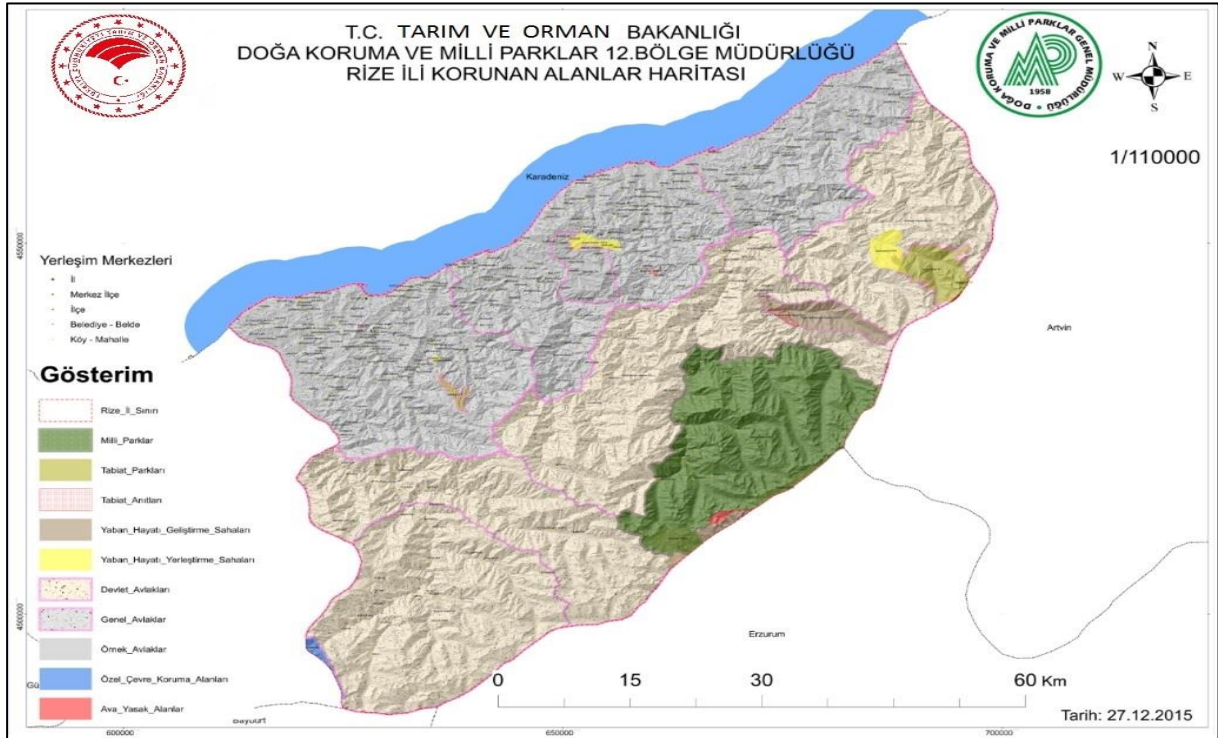
Gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda, 88 tanesi endemik olmak üzere 1552 tohumlu bitki türü, 600 tohumuz bitki türü tespit edilmiştir.

E.2. Fauna

“Rize İlinin Karasal ve İç Su Ekosistemleri Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzleme İşi” Mülga T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Rize İli Şube Müdürlüğünün koordinasyonunda gerçekleştirilmiştir. Proje Ağustos 2013’te başlamış olup, Kasım 2014 tarihinde tamamlanmıştır.

Gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda, 61 memeli türü, 239 kuş türü, 18 balık taksonu, 23 sürüngen türü, 9 çift yaşar türü ve 669 omurgasız hayvan türü tespit edilmiştir.

E.3. Ormanlar, Milli Parklar ve Tabiat Parkları

Harita 5 - 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu ve 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanununa göre Rize İlinin Korunan Alanlar Haritası

E.3.1. Ormanlar

Rize ormanları yayılış olarak sahil bandından başlayarak, Alpin zonu olan Üst orman zonuna kadar yapraklı, Yapraklı+İbrelî, İbrelî ağaç türlerinden oluşmaktadır. Sahil bandındaki Kestane zonu olan ormanlar Kızılağaç+Kestane gibi ana türlerden oluşmakta, bu ağaç türlerinden Kızılağaca Kayın, Gürgen Ladin karışmaktadır. Üst zonlarda saf İbrelî ormanlar oluşmaktadır. Bu ağaç türünü Ladin ağacı, Alpin zonunda Ladine Gökmar ağacı eşlik etmektedir. Bu aslı ağaç türlerine yer yer sarıçam da karışmaktadır.

E.3.2. Milli Parklar

KAÇKAR DAĞLARI MİLLİ PARKI:

İlimiz sınırları içerisinde 1994 yılında, Bakanlar Kurulu Kararı ile ilan edilen Kaçkar Dağları Milli Parkı mevcuttur. Milli Parkın toplam alanı 52.970 ha'dır. Rize iline 68 km Çamlıhemşin ilçe merkezine 18 km uzaklıktadır. Genel alanın %35'i (18.539 Ha) Ormanlık alandır.

Milli Parkın içerisinde; doğal sit alanı, arkeolojik sit alanı, turizm merkezi, belediye mücavir alanı gibi farklı statülere sahip alanlar bulunmaktadır.

Kaçkar Dağlarını; batıdan Fırtına Deresi, kuzeyden ve doğudan Hemşin Deresi çevreler ve bu vadilerin zengin bir flora ve fauna yapısına sahip olduğu aşikardır. Bitkilerde 54'ü endemik olmak üzere 756 takson, Omurgasız hayvanlarda 6'sı endemik olmak üzere 149 takson, Omurgalı hayvanlarda ise 178 taksonu içerdiği belirlenmiştir. Türkiye'de Rhodendronların (3000 metreye ulaştığı tek yer burasıdır.

Alanda alüvyal ormanlar, Şimşir ormanları ve doğal yaşlı ormanlar olmak üzere üç çeşit formasyon tespit edilmiştir. Milli park alanı içerisinde özellikle Fırtına Vadisi ve Palovit Vadisi, içerdikleri 4603 ha. doğal yaşlı ormanla, hem bölgenin, hem de ülkenin bozulmamış birkaç orman ekosistemi arasında değerlendirilmektedir.

Yaban Hayvanları açısından da zengin olan Kaçkar Dağlarında çengel boynuzlu dağ keçisi, kurt, ayı, domuz, tilki, yaban keçisi, geyik, sansar, çakal, yaban tavuğu vb. bulunmaktadır.

Milli Park alanında; buzullarla birlikte buzul gölleri, buzul vadileri, sirkler ve morenler bulunmaktadır.

Kaçkar Dağları güney tırmanış rotası üzerinde olan güzergâhta Kaçkar Tepesi 3932 m ile ülkemizin önemli zirvelerden birisidir.

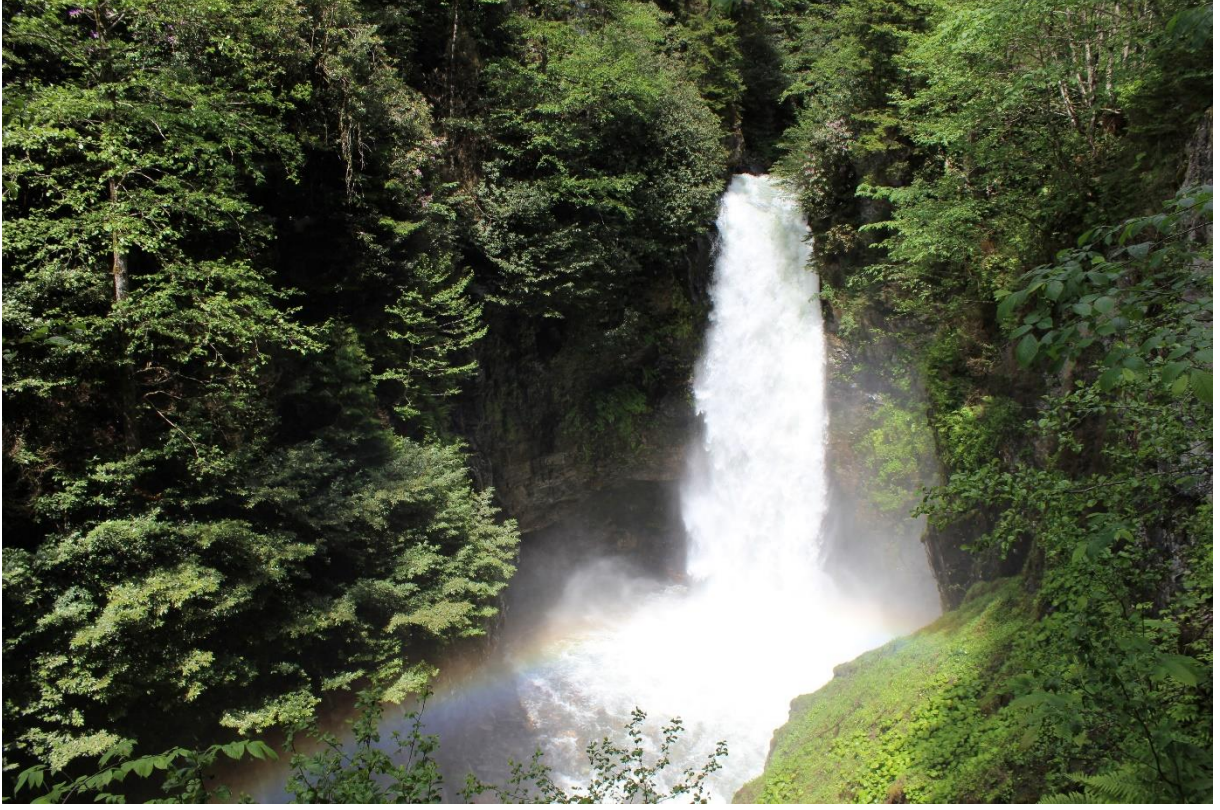
Hemşin Deresi Vadisinde yer alan Zilkale, Kale-i Bala ve Fırtına Deresi köprüleri kültürel açıdan önemli zenginliklerdir. Aynı zamanda, yörenin sosyal-kültürel ve ekonomik mekânsal görüntüsünü sergileyen yayla yerleşimleri, hem doğaya uyumu hem de mimari değerleri ile önem taşımaktadır.

Resim 1- Çat (Çılanç) Köprüsü

Resim 2- Zil Kale (Kale-i Zir)

Resim 3- Palovit Şelalesi

Resim 4- Kaçkar Dağları Milli Parkı alanından bir kesit

E.3.3. Tabiat Parkları

TUNCA VADİSİ TABİAT PARKI:

Ardeşen ilçesi sınırları içerisinde kalan toplam 4082 ha büyüklüğe sahip saha, Mülga T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Bakanlık Makamının 11.07.2013 tarih ve 1516 sayılı Olur'ları ile "Tunca Vadisi Tabiat Parkı" ilan edilmiştir.

Resim 5- Tunca Vadisi Tabiat Parkı alanından bir kesit

Resim 6- Tunca Vadisi Tabiat Parkı

Resim 7- Tunca Vadisi Tabiat Parkı alanından bir kesit

Resim 8- Tunca Vadisi Tabiat Parkı alanından bir kesit

Resim 9- Tunca Vadisi Tabiat Parkı alanından bir kesit

**Resim 10- Tunca Vadisi Tabiat Parkı alanından bir kesit
HANDÜZÜ TABİAT PARKI :**

Toplam alanı 445 ha olan Tabiat Parkı, Mülga T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından 02.12.2014 tarihinde Handüzü Tabiat Parkı olarak ilan edilmiştir.

Resim 11- Handüzü Tabiat Parkı

Resim 12- Handüzü Tabiat Parkı

ISIRLIK TABİAT PARKI:

Toplam alanı 12 ha olan Tabiat Parkı, Mülga T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlık Makamı'nın 02.04.2015 tarih ve 18031414-401- 476 sayılı Olur'ları ile Isırlık Tabiat Parkı olarak ilan edilmiştir.

Resim 13- Isırlık Tabiat Parkı

GENÇLİK TABİAT PARKI :

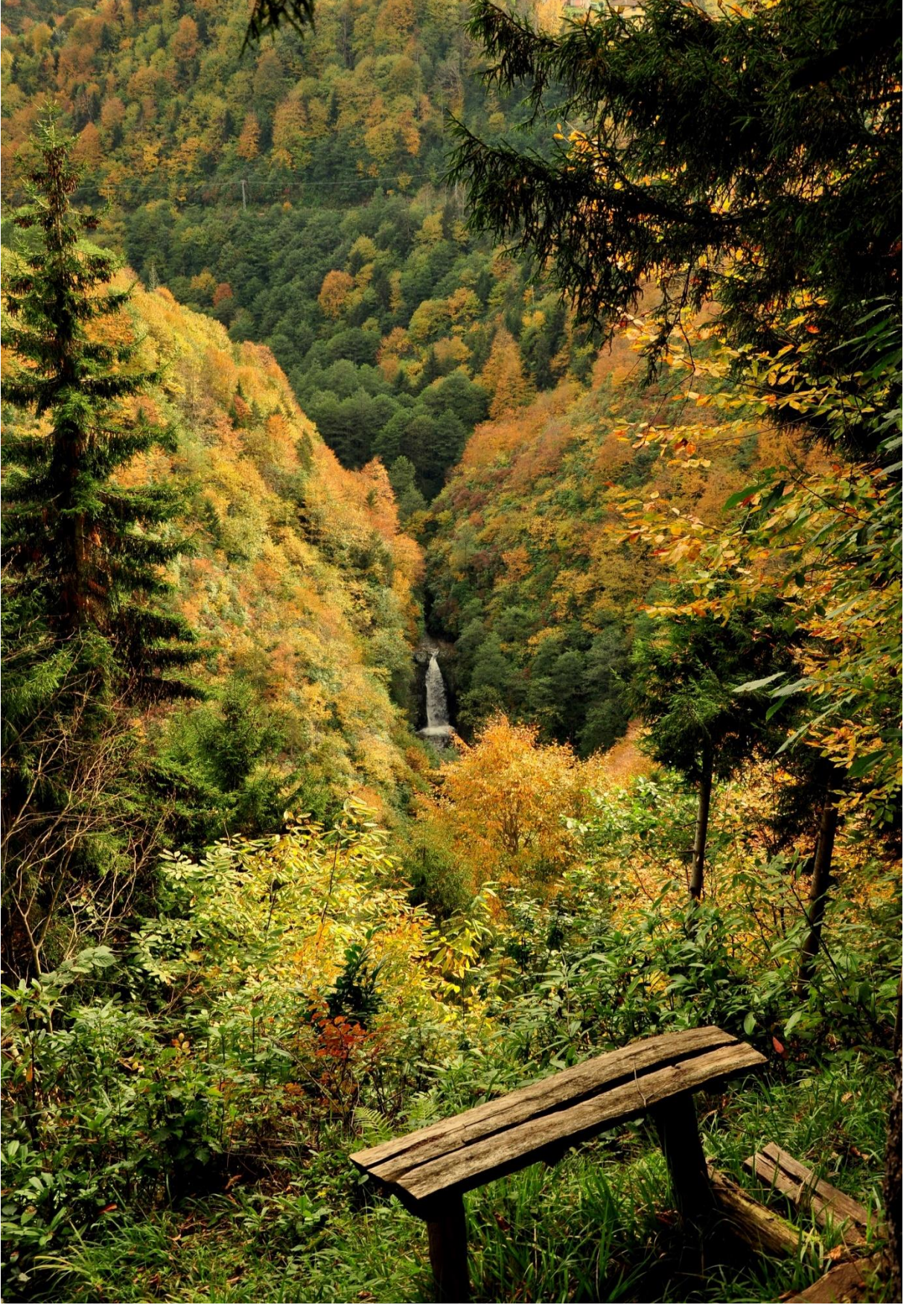
Toplam alanı 5,09 ha olan Tabiat Parkı, Tarım ve Orman Bakanlık Makamı'nın 07.06.2022 tarih ve 78601403-271-5500317 sayılı Olur'ları ile Gençlik Tabiat Parkı olarak ilan edilmiştir.

HEMŞİN ŞELELELERİ TABİAT PARKI :

Toplam Alanı 50 ha olan Tabiat Parkı, Mülga T.C. Orman ve İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından 25.08.2014 tarihinde Hemşin Akyamaç Şelalesi Tabiat Parkı olarak ilan edilmiştir. 2018 yılında alınan kararla ismi Hemşin Şelaleleri Tabiat Parkı olarak değiştirilmiştir.

Resim 14- Hemşin Şelaleleri Tabiat Parkı alanından bir kesit

Resim 15- Hemşin Şelaleleri Tabiat Parkı alanından bir kesit

E.4. Çayır ve Mera

Rize İli genelinde 103.806 Hektar yaylak alanı bulunmaktadır. İlçe bazlı dağılım aşağıdaki tabloda bulunmaktadır.

İlçelerde Mera Varlığı (*:Kadastrusu Olmayan)	Alan (Ha)
Merkez	218
Çayeli	7220
Fındıklı	4012
İkizdere	47629
Kalkandere	5
Pazar	103
Güneysu	139
Hemşin	140
Çamlıhemşin	32330
Ardeşen	12000
İyidere	0
Derepazarı	0
TOPLAM	103806

İlimiz genelinde yaylak alanlarının isimler ve alanları aşağıda gösterilmektedir.

SIRA NO	YAYLA ADI	KÖYÜ	VASFI	ALAN (m2)	İLÇESİ
1	ZUĞU YAYLASI	IHLAMURLU	YAYLA	989482.88	FINDIKLI
2	ÇAMLIK YAYLASI	ARSLANDERE	YAYLA	23042174.57	
3	SAKURA YAYLASI	ARSLANDERE	YAYLA	23042174.57	
4	ÇATAK - ÇORAK YAYLASI	YAYLACILAR	YAYLA	989482.88	
5	BALIKLI YAYLASI				ARDEŞEN
6	SİPRONA YAYLASI				
7	DEREMEZRA YAYLASI				
8	DERE YAYLA YAYLASI				
9	İNTOR YAYLASI				
10	SIRT YAYLASI				
11	TOBAMZGA YAYLASI				
12	GOLEZANA YAYLASI				
13	KOMATİ YAYLASI				ÇAMLİHEMŞİN
14	EĞRİSU YAYLASI				
15	KOÇDÜZÜ /GUANT) YAYLASI				
16	DİDİNGOLA (TOPLUCA) YAYLASI				
17	KAÇKAR (OMBOLE) YAYLASI				
18	KAVRON YAYLASI	KAPLICA	YAYLA	30733605.96	
19	ÇAYMAKÇUR YAYLASI	KAPLICA	YAYLA	11344014.86	
20	PALAKÇUR YAYLASI	KAPLICA	YAYLA	6503285.65	
21	AVUSÖR YAYLASI	KAPLICA	YAYLA	3746991.27	

22	HUSER YAYLASI	KAPLICA	YAYLA	5242232.32	
23	SAL YAYLASI	ŞENYUVA	YAYLA	97370.25	
24	POKUT YAYLASI	ORTAN	YAYLA	685933.86	
25	HAZİNDAK YAYLASI	KAPLICA	YAYLA	5392808.86	
26	HACIVANAK YAYLASI	YAYLAKÖY	YAYLA	64513391.93	
27	TİROVİT YAYLASI	YAYLAKÖY	YAYLA	64513391.93	
28	KARMİK YAYLASI	YAYLAKÖY	YAYLA	64513391.93	
29	PALOVİT YAYLASI	KAPLICA	YAYLA	18233275.31	
30	APİVANAK YAYLASI	KAPLICA	YAYLA	18233275.31	
31	SAMİSTAL YAYLASI	KAPLICA	YAYLA	5392808.86	
32	AMLAKİT YAYLASI	KAPLICA	YAYLA	22186752.15	
33	ÇİÇEKLİ YAYLASI	KALE	YAYLA	16393610.72	
34	BAŞYAYLA YAYLASI	YAZLIK	YAYLA	25658281.72	
35	ORTA YAYLA (ORTAKÖY)	ORTAYAYLA	YAYLA	24893869.84	
36	BAŞKÖY (ORTAKLAR) YAYLASI	ORTAKLAR	YAYLA	32406938.98	
37	VERÇENİK YAYLASI	ORTAYAYLA	YAYLA	24893869.84	
38	TAHPUR YAYLASI	ORTAKLAR	YAYLA	32406938.98	
39	AMBARLI YAYLASI	MEYDAN	YAYLA	7605718.8	
40	COCOĞ YAYLASI	MEYDAN	YAYLA	1300097.99	
41	KARAP YAYLASI	MEYDAN	YAYLA	1383326.61	
42	GÜNDİHAN YAYLASI	MEYDAN	YAYLA	753736.32	
43	GİTO YAYLASI	KANTARLI	MERA	581192.33	
44	ZARGİSTAL YAYLASI	UZUNDERE	YAYLA	2350602.99	ÇAYELİ
45	İNCESU (MARBUDAM) YAYLASI	İNCESU	YAYLA	9458856.47	
46	ŞEMKEVUT YAYLASI	İNCESU	YAYLA	2238485.11	
47	KUMHALI YAYLASI	İNCESU	YAYLA	2279434.69	
48	LAZLAKAR YAYLASI	UZUNDERE	YAYLA	7274490.86	
49	EĞNAÇOR YAYLASI	İNCESU	YAYLA	2614327.11	
50	ÇİRMANİMAN YAYLASI	İNCESU	YAYLA	2147597.82	
51	KAROS YAYLASI	ÇATALDERE	YAYLA	3258413.74	
52	KANBOZ YAYLASI	BAŞKÖY	YAYLA	153886.14	GÜNEYSU
53	KANDEMİR YAYLASI	BAŞKÖY	YAYLA	186151.76	
54	HANDÜZÜ YAYLASI	BAŞKÖY	YAYLA	895931.88	
55	ANDON YAYLASI	KÜÇÜKÇAYIR	YAYLA	140583.83	MERKEZ
56	ÇAĞIRANKAYA YAYLASI	ILICA	YAYLA	1617436.81	İKİZDERE
57	BÜYÜK YAYLA	ILICA	YAYLA	1242203.98	
58	YEDİÇUKUR YAYLASI	ILICA	YAYLA	4370380.02	
59	CİMİL BAŞKÖY (TİRON) YAYLASI	ILICA	YAYLA	8120666.9	
60	HOMEZE YAYLASI	DEMİRKAPI	YAYLA	229277.43	
61	GENCEBAY (CANCAVA) YAYLASI	GÜVENKÖY	YAYLA	5464825.29	

62	VAŞA YAYLASI	ÇAMLIK	MERA	5428.05
63	SIVRİKAYA YAYLASI	SIVRİKAYA	YAYLA	4211663.97
64	OVİT YAYLASI	SIVRİKAYA	YAYLA	427826.87
65	GÖLYAYLA (KABAHOR) YAYLASI	GÖLYAYLA	MERA	489501.77
66	KABAN YAYLASI	MEŞEKÖY	YAYLA	876243.56
67	GARZAVAN YAYLASI	MEŞEKÖY	YAYLA	2359793.96
68	ARÇEVİT YAYLASI	ÇİFTEKÖPRÜ	YAYLA	8009012.17
69	ANZER YAYLASI	BALLIKÖY	YAYLA	26556163.47
70	KOŞMER YAYLASI	BALLIKÖY	YAYLA	221084.44
71	KÜRDÜN YURDU YAYLASI	BALLIKÖY	YAYLA	26556163.47
72	İKSENİT YAYLASI	DİKTAŞ	YAYLA	4189022.95
73	MAHURA YAYLASI	TOZKÖY	YAYLA	7962178.95
74	MANLE YAYLASI	KİRAZLI	YAYLA	264115.3
75	VARDA YAYLASI	GÜNEYCE		

E.5. Sulak Alanlar

Rize il sınırları içinde tescillenmiş sulak alan bulunmamaktadır. Ancak İkizdere İlçesi Ballıköy sınırlarında bulunan Akçaağıl Gölleri Mahalli Öneme Haiz Sulak Alan olarak tescil edilmek üzere Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'ne teklif edilmiştir.

E.6. Tabiat Varlıklarını Koruma Çalışmaları

E.6.1. Tabiat Anıtları

TAR DERESİ BULUT ŞELALESİ TABİAT ANITI :

Toplam Alanı 309,74 Ha olan Tabiat Anıtı, Mülga T.C. Orman ve İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından 02.11.2015 tarihinde Tar Deresi Bulut Şelalesi Tabiat Anıtı olarak ilan edilmiştir.

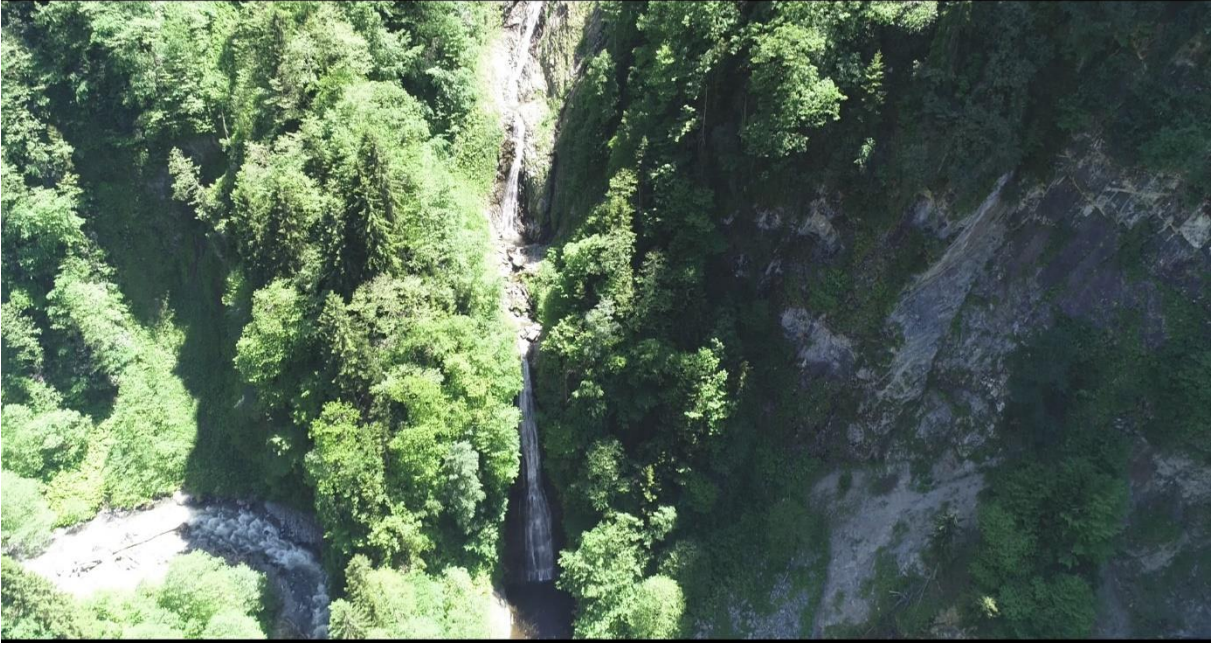

Resim 16- Tar Deresi Şelalesi (Bulut Şelalesi)'ne uzaktan bakış

Resim 17- Tar Deresi Şelalesi (Bulut Şelalesi)'ne yakın bakış

Resim 18- Tar Deresi Şelalesi (Bulut Şelalesi)'ne uzaktan bakış

İKİZDERE MANLE ŞELALESİ TABİAT ANITI :

Rize ili İkizdere ilçesinde bulunan İkizdere Manle Şelalesi Tabiat Anıtı 24.09.2020 tarihinde 4,2 ha alanı kapsayacak şekilde T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından ilan edilmiştir.

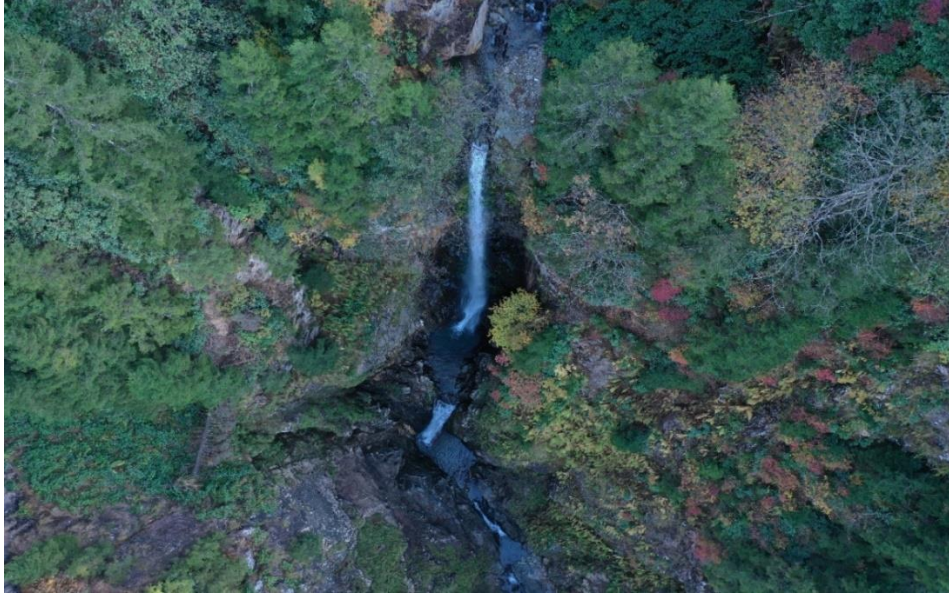
Resim 19- İkizdere Manle Şelalesi Tabiat Anıtı

Resim 20- İkizdere Manle Şelalesi Tabiat Anıtı

GİNDEŞ ŞELELESİ TABİAT ANITI :

Rize ili Hemşin ilçesinde bulunan Gindeş Şelalesi Tabiat Anıtı 28.10.2021 tarihinde 32 ha alanı kapsayacak şekilde T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından ilan edilmiştir.

Resim 21- Gindeş Şelalesi Tabiat Anıtı

E.6.2. Tabiatı Koruma Alanları

Rize İlinde Tabiatı koruma alanı bulunmamaktadır.

E.6.3. Anıt Ağaçlar

TESCİLLİ ANIT AĞAÇ ENVANTER FORMU					
No	İli	İLÇESİ	MEVKİİ	AĞAÇ TÜRÜ	ANIT AĞAÇ TESCİLİNE İLİŞKİN KARAR TARİHİ VE No (Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nca)
1-	RİZE	MERKEZ	YUKARI	KAYIN	21.10.2010 3011
2-	RİZE	MERKEZ	TARIM SOKAK	DEFNE	30.06.2005 /337
3-	RİZE	MERKEZ	TARIM SOKAK	FİXMANOLYA	30.06.2005 /337
4-	RİZE	MERKEZ	TARIM SOKAK	KAMELYA	30.06.2005 /337
5-	RİZE	MERKEZ	TARIM SOKAK	KRİPTOMERYA (Cryptomeria)	30.06.2005
					30.06.2005
6-	RİZE	MERKEZ	TARIM SOKAK	KAMELYA	30.06.2005 /337
7-	RİZE	MERKEZ	TARIM SOKAK	MANOLYA	30.06.2005 /337
8-	RİZE	MERKEZ	İSLAMPAŞA	ÇINAR	-
9-	RİZE	MERKEZ	PORTAKALLIK	ÇINAR	-
10-	RİZE	MERKEZ	YALI CIVARI	IHLAMUR	07.10.1999 /3546
11-	RİZE	MERKEZ	YALI CIVARI	ÇINAR	07.10.1999 /3546
12-	RİZE	MERKEZ	EMİNETTİN	MANOLYA	27.04.2011 /3332
13-	RİZE	MERKEZ	EMİNETTİN	MANOLYA	27.04.2011 /3332
14-	RİZE	MERKEZ	EMİNETTİN	ÇINAR	27.04.2011 /3332
15-	RİZE	MERKEZ	EMİNETTİN	ÇINAR	27.04.2011 /3332

E.6.4. Özel Çevre Koruma Bilgileri

İl sınırları içerisinde bulunan özel çevre koruma bölgesi bulunmamaktadır.

E.6.5. Doğal Sit Alanları

A. Doğal Sit Alanları

1. İkizdere Vadisi

Rize İli, İkizdere İlçesi, İkizdere Vadisi Doğal Sit Alanı, Bakanlık Makamınının 13.08.2020 tarihli ve 170536 sayılı OLUR' u ile Rize İli, İkizdere İlçesi İkizdere Vadisi 1.Derece, 2. Derece ve 3. Derece Doğal Sit Alanınının koruma statüsünün yeniden değerlendirilmesi sonucunda **“Doğal Sit-Nitelikli Doğal Koruma Alanı”** ve **“Doğal Sit-Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı”** olarak tescil edilmiştir.

Resim 22- İkizdere Vadisinden Kesitler

2. Çamlıhemşin İlçesi Fırtına ve Hala Derelerinin Bulunduğu Alan

Trabzon Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 19/05/1998 gün ve 3148 sayılı kararıyla doğal sit ilan edilmiştir. 1/25000 ölçekli haritada sınırları belirlenen bölümlerin **I.Derece, II. Derece ve III. Derece doğal sit, Zilkale ve Kale-i Bala çevresinin I. derece arkeolojik sit** ilan edilmesine karar verilmiştir. Kurulun 18/02/2010 tarih ve 2529 sayılı kararı ile düzenleme yapılarak sayısal koordinat değerleri onaylanan sit sınırları yeniden belirlenmiştir.

Resim 23- Fırtına ve Hala Derelerinden Kesitler

3. Çamlıhemşin İlçesi Kaplıca Köyü Ayder Mevkii

Rize İli, Çamlıhemşin İlçesi, Ayder Yaylası Doğal Sit Alanının koruma statüsünün "Kesin Korunacak Hassas Alan" ve "Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı" olarak tescil edilmesini içeren, Trabzon Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonununun 07.10.2022 tarihli ve 2364 sayılı kararı onaylanmak üzere Bakanlığımıza (Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü)sunulmuştur.

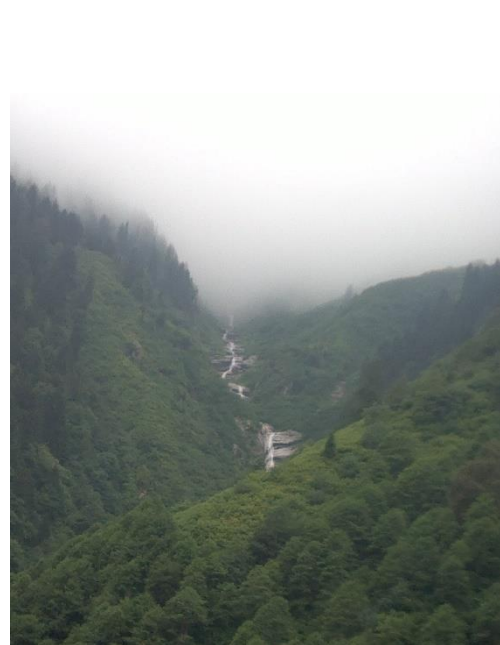
1 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 109/2'inci maddesine göre, söz konusu tescil kararının kısmı Bakanlık Makamının "Doğal Sit-Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü

Kullanım Alanı"04.11.2022 tarihli ve 4941976 sayılı Olur'u ile onaylanarak, 11.11.2022 tarihli ve 32010 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

11.11.2022 tarihli ve 32010 sayılı Resmi Gazete'de Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'nden "Rize İli, Çamlıhemşin İlçesi, Ayder Yaylası Doğal Sit Alanı aşağıdaki haritada gösterildiği şekliyle Bakanlık Makamının 04.11.2022 tarihli ve 4941976 sayılı Olur'u ile "Doğal Sit-Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı" olarak tescil edilmiştir" belirtilerek ilan edilmiştir.

1 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 109/2'inci maddesi gereğince; Rize ili, Çamlıhemşin ilçesi, Ayder Yaylası Doğal Sit Alanının koruma statüsünün yeniden değerlendirilmesine ilişkin yürütülen Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Projesi kapsamında, "Kesin Korunacak Hassas Alan" kısmına dair yürütülen tescil işlemi 16.12.2022 tarihli ve 6566 Cumhurbaşkanı Kararı ile onaylanarak, 17.12.2022 tarihli ve 32046 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Ayrıca Trabzon Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu'nun 27.08.2019 tarih ve 1241 nolu kararı ile onaylanan (Ayder 146 ada 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 65, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 97, 98, 99, 100, 101, 103 nolu parsellerin içerisinde yer aldığı) ve 11.09.2019 tarih ve 30885 sayılı Resmi Gazete'nin 1517 sayılı kararı ile "*Rize İli, Çamlıhemşin İlçesi sınırları içerisinde bulunan Ayder Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi Doğal Sit Alanının Koruma Statüsünün yeniden değerlendirilmesi sonucunda, ekli kroki ile listede sınır ve koordinatları gösterilen alanın Kesin Korunacak Hassas Alan olarak tescil ve ilan edilmesine*" 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 109 uncu maddesi gereğince karar verilmiştir.

Resim 24- Kaplıca Köyü Ayder Mevkiinden Kesitler

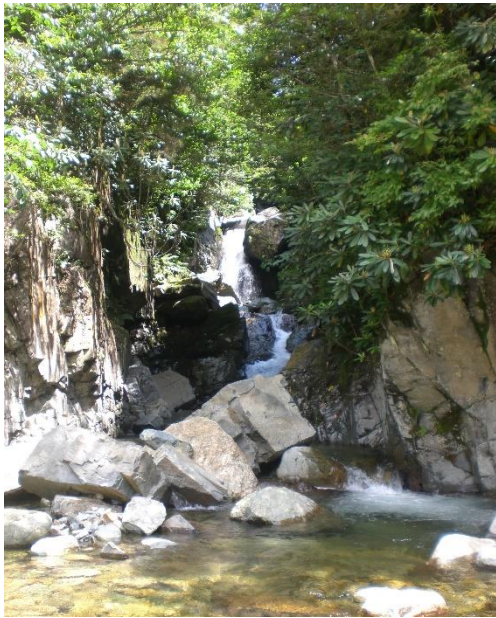
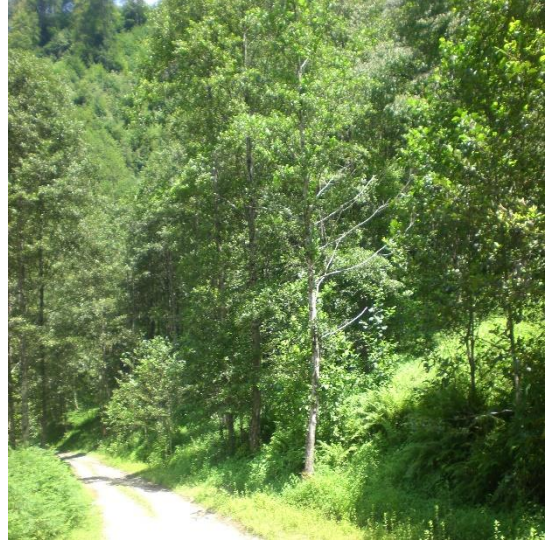
4. Fındıklı İlçesi Aksu Mahallesi

Rize İli, Fındıklı İlçesi sınırları içerisinde yer alan Fındıklı Sahil ve Aksu Mahallesi Bakanlık Makamının 13.11.2020 tarih ve 242234 sayılı Bakanlık Makamı Olur'u ile " Rize ili, Fındıklı İlçesi sınırları içerisinde yer alan Fındıklı Sahil ve Aksu Mahallesi 3. Derece Doğal Sit Alanının koruma statüsünün *yeniden değerlendirilmesi sonucunda* "**Doğal Sit-Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı** " olarak *tescil ve ilan edilmesine* karar verilmiştir.

5. Fındıklı İlçesi Çağlayan Köyü Abuçağlayan Vadisi

Dere yataklarının doğal yapısı, bitki örtüsü çeşitliliği ve ilginç peyzaj bütünlüğünün çıkardığı doğal yapının korunabilmesi için Trabzon Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 15/11/2008 gün ve 1852 sayılı kararı ile **1.derece doğal sit alanı** ilan edilmiştir.

Resim 25- Abuçaylayan Vadisinden Kesitler

6. Fındıklı İlçesi Arılı Vadisi

Bitki örtüsü çeşitliliği ve ilginç peyzaj bütünlüğünün çıkardığı doğal yapı ve özgün ahşap ağırlıklı yayla evlerinin ortaya çıkardığı doğal ve kültürel değerlerin korunabilmesi için, Trabzon Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 18/02/2010 gün ve 2536 sayılı kararı ile **1. derece ve 3. derece doğal sit alanı** ilan edilmiştir.

7. Merkez İlçe Kırklartepe Köyü Ayane Tepesi

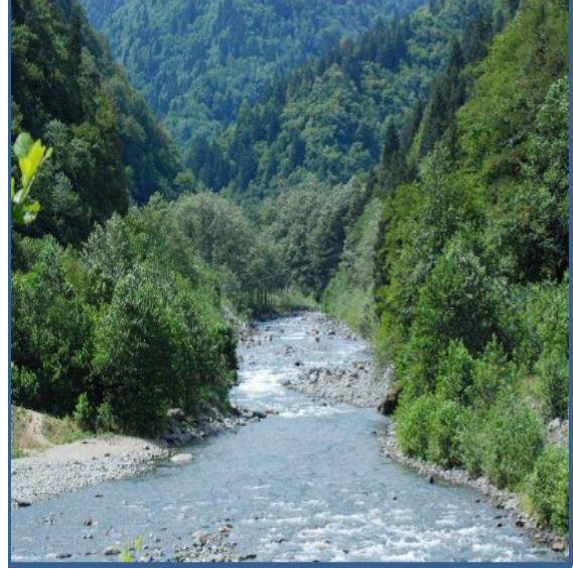
Rize İli, Merkez İlçesi Kırklartepe Köyü, Ayane Tepesi derecesi ve sınırları belirsiz Doğal Sit Alanının Bakanlık Makamının 13.11.2020 tarih ve 170560 sayılı Bakanlık Makamı Olur'u ile "*Rize İli, Merkez İlçesi sınırları içerisinde bulunan yer alan Kırklartepe Köyü, Ayane Tepesi derecesi ve sınırları belirsiz Doğal Sit Alanının yeniden değerlendirilmesi sonucunda "Doğal Sit-Nitelikli Doğal Koruma Alanı" tescil ve ilan edilmesine karar verilmiştir.*

Resim 26- Ayane Tepesi

8. Rize İli, Çamlıhemşin İlçesi, Fırtına Deresi 1. Etap Doğal Sit Alanı

Rize İli, Çamlıhemşin İlçesi, Fırtına Deresi 1. Etap Doğal Sit Alanının koruma statüsü 1 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 109/2 inci maddesine göre Bakanlık Makamının 08.01.2024 tarihli ve 8446033 sayılı Olur'u ile onaylanarak alanın statüsü "Nitelikli Doğal Koruma Alanı" ve "Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı" olarak tescil edilmiş, Rize İli, Çamlıhemşin İlçesi, Fırtına Deresi 1. Etap Doğal Sit Alanının koruma statüsü 1 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 109/2 inci maddesine göre "Kesin Korunacak Hassas Alan" kısmı 12.02.2024 tarihli ve 8182 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile tescil edilerek, 13.02.2024 tarihli ve 32459 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Resim 27- Fırtına Deresi 1. Etap Doğal Sit Alanı

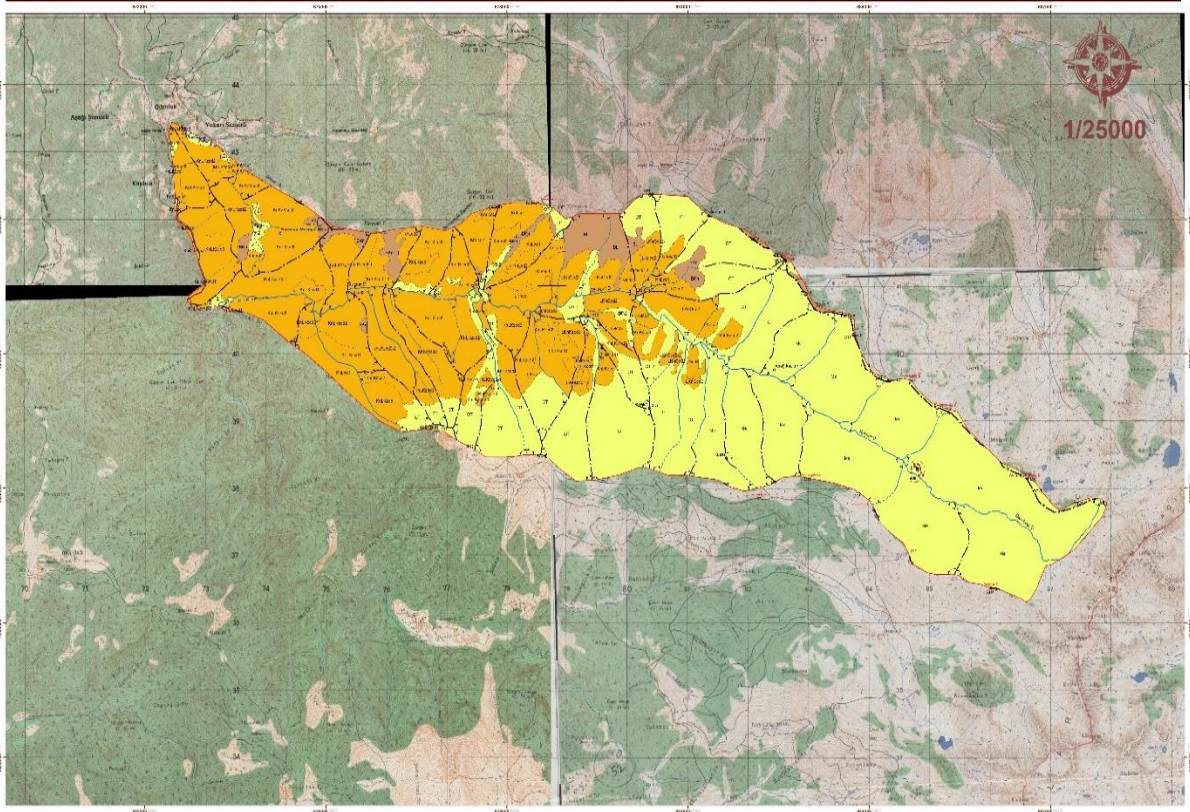
RİZE DOĞAL SİT ALANLARI ENVANTER TABLOSU		
DOĞAL SİTİN ALANININ ADI	İLİ/İLÇESİ	KORUMA ALANI (HEKTAR)
Çamlıhemşin İlçesi Fırtına ve Hala Derelerinin Bulunduğu Alan (Trabzon Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 19/05/1998 gün ve 3148 sayılı kararıyla doğal sit ilan edilmiştir. 1/25000 ölçekli haritada sınırları belirlenen bölümlerin I. II, III . Derece doğal sit, Zilkale ve Kale-i Bala çevresinin I. derece arkeolojik sit ilan edilmesine karar verilmiştir. Kurulun 18/02/2010 tarih ve 2529 sayılı kararı ile düzenleme yapılarak sayısal koordinat değerleri onaylanan sit sınırları yeniden belirlenmiştir.)	RİZE/ÇAMLIHEMŞİN-ARDEŞEN	60.500,8
Rize İli, Çamlıhemşin İlçesi, Ayder Yaylası Doğal Sit Alanının koruma statüsünün "Kesin Korunacak Hassas Alan" ve "Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı" olarak tescil edilmesini içeren, Trabzon Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonunun 07.10.2022 tarihli ve 2364 sayılı kararı onaylanmak üzere Bakanlığımıza (Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü) sunulmuştur. 1 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 109/2'inci maddesine göre, söz konusu tescil kararının kısmı Bakanlık Makamının "Doğal Sit-Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı" 04.11.2022 tarihli ve 4941976 sayılı Olur'u ile onaylanarak, 11.11.2022 tarihli ve 32010 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. 11.11.2022 tarihli ve 32010 sayılı Resmi Gazete'de Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'nden "Rize İli, Çamlıhemşin İlçesi, Ayder Yaylası Doğal Sit Alanı aşağıdaki haritada gösterildiği şekliyle Bakanlık Makamının 04.11.2022 tarihli ve 4941976 sayılı Olur'u ile "Doğal Sit-Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı" olarak tescil edilmiştir" belirtilerek ilan edilmiştir. 1 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 109/2'inci maddesi gereğince; Rize ili, Çamlıhemşin ilçesi, Ayder Yaylası Doğal Sit Alanının koruma statüsünün yeniden değerlendirilmesine ilişkin yürütülen Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Projesi kapsamında, "Kesin Korunacak Hassas Alan" kısmına dair yürütülen tescil işlemi 16.12.2022 tarihli ve 6566 Cumhurbaşkanı Kararı ile onaylanarak, 17.12.2022 tarihli ve 32046 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Ayrıca Trabzon Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu'nun 27.08.2019 tarih ve 1241 nolu kararı ile onaylanan (Ayder 146 ada 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 65, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 97, 98, 99, 100, 101, 103 nolu parsellerin içerisinde yer aldığı) ve 11.09.2019 tarih ve 30885 sayılı Resmi Gazete'nin 1517 sayılı kararı ile "Rize İli, Çamlıhemşin İlçesi sınırları içerisinde bulunan Ayder Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi Doğal Sit Alanının Koruma Statüsünün yeniden değerlendirilmesi sonucunda, ekli kroki ile listede sınır ve koordinatları gösterilen alanın Kesin Korunacak Hassas Alan olarak tescil ve ilan edilmesine" 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 109 uncu maddesi gereğince karar verilmiştir.)	RİZE/ÇAMLIHEMŞİN(AYDER)	1590,6

Rize İli, İkizdere İlçesi, İkizdere Vadisi Doğal Sit Alanı, Bakanlık Makamının 13.08.2020 tarihli ve 170536 sayılı OLUR' u ile Rize İli, İkizdere İlçesi İkizdere Vadisi 1.Derece, 2. Derece ve 3. Derece Doğal Sit Alanının koruma statüsünün yeniden değerlendirilmesi sonucunda "Doğal Sit-Nitelikli Doğal Koruma Alanı" ve "Doğal Sit-Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı" olarak tescil edilmiştir.)	RİZE/İKİZDERE	32868.53
Fındıklı İlçesi Arılı Vadisi (Bitki örtüsü çeşitliliği ve ilginç peyzaj bütünlüğünün çıkardığı doğal yapı ve özgün ahşap ağırlıklı yayla evlerinin ortaya çıkardığı doğal ve kültürel değerlerin korunabilmesi için, Trabzon Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 18/02/2010 gün ve 2536 sayılı kararı ile 1. ve 3. derece doğal sit alanı ilan edilmiştir.)	RİZE/FINDIKLI(ARILI VADİSİ)	6.792,3
Fındıklı İlçesi Çağlayan Köyü Abuçağlayan Vadisi (Dere yataklarının doğal yapısı, bitki örtüsü çeşitliliği ve ilginç peyzaj bütünlüğünün çıkardığı doğal yapının korunabilmesi için Trabzon Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 15/11/2008 gün ve 1852 sayılı kararı ile 1.derece doğal sit alanı ilan edilmiştir.)	RİZE/FINDIKLI (ABUÇAĞLAYAN)	3.722,5
Rize İli, Fındıklı İlçesi sınırları içerisinde yer alan Fındıklı Sahil ve Aksu Mahallesi Bakanlık Makamının 13.11.2020 tarih ve 242234 sayılı Bakanlık Makamı Olur'u ile " Rize ili, Fındıklı İlçesi sınırları içerisinde yer alan Fındıklı Sahil ve Aksu Mahallesi 3. Derece Doğal Sit Alanının koruma statüsünün yeniden değerlendirilmesi sonucunda " Doğal Sit-Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı " olarak tescil ve ilan edilmesine karar verilmiştir.	RİZE/FINDIKLI (AKSU MAHALLESİ)	18.5
Rize İli, Merkez İlçesi Kırklartepe Köyü, Ayane Tepesi derecesi ve sınırları belirsiz Doğal Sit Alanının Bakanlık Makamının 13.11.2020 tarih ve 170560 sayılı Bakanlık Makamı Olur'u ile "Rize İli, Merkez İlçesi sınırları içerisinde bulunan yer alan Kırklartepe Köyü, Ayane Tepesi derecesi ve sınırları belirsiz Doğal Sit Alanının yeniden değerlendirilmesi sonucunda " Doğal Sit-Nitelikli Doğal Koruma Alanı" tescil ve ilan edilmesine karar verilmiştir.	RİZE/KIRKLARTEPE KÖYÜ (AYANE TEPESİ)	18.18
Rize İli, Çamlıhemşin İlçesi, Fırtına Deresi 1. Etap Doğal Sit Alanının koruma statüsü 1 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 109/2 inci maddesine göre Bakanlık Makamının 08.01.2024 tarihli ve8446033 sayılı Olur'u ile onaylanarak alanın statüsü "Nitelikli Doğal Koruma Alanı" ve "Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı" olarak tescil edilmiş, Rize İli, Çamlıhemşin İlçesi, Fırtına Deresi 1. Etap Doğal Sit Alanının koruma statüsü 1 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 109/2 inci maddesine göre "Kesin Korunacak Hassas Alan" kısmı 12.02.2024 tarihli ve 8182 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile tescil edilerek, 13.02.2024 tarihli ve 32459 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.	RİZE/ÇAMLIHEMŞİN İLÇESİ	17.781

E.6.6. Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları

RİZE ÇAMLIHEMŞİN KAÇKAR YABAN HAYATI GELİŞTİRME SAHASI:

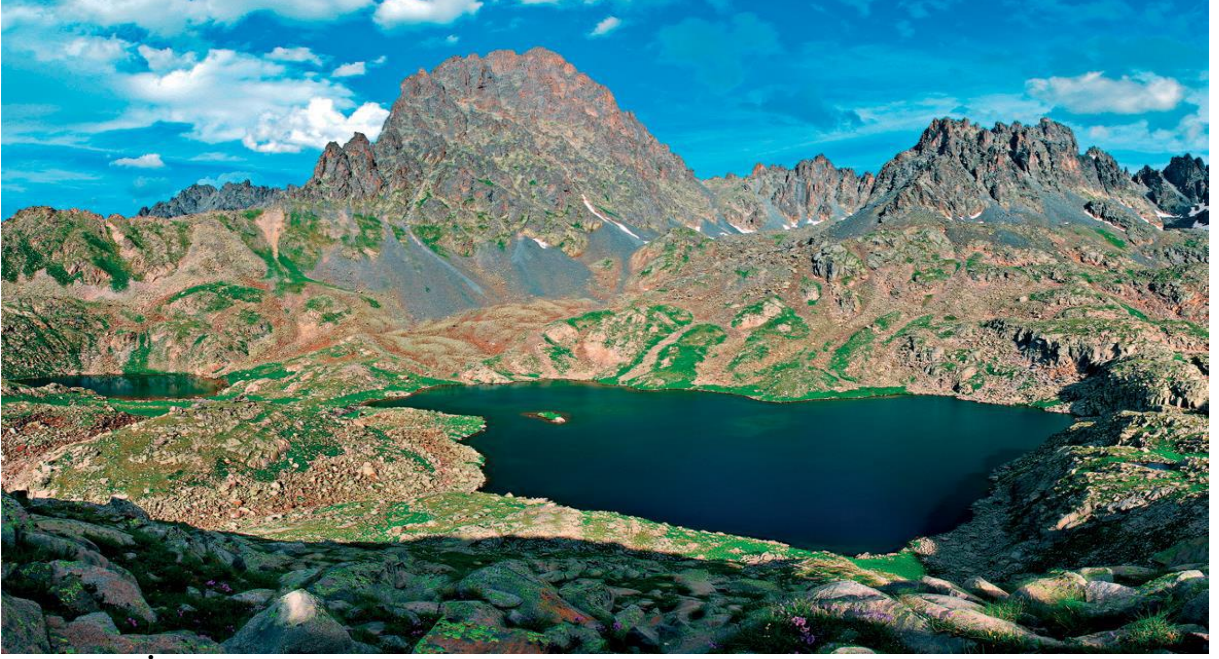
İlimiz Çamlıhemşin ilçesi sınırları içerisinde bulunan toplam 4273 ha'lık saha, 07.09.2005 tarih ve 2005/9453 sayılı kararı ile "Rize Çamlıhemşin Kaçkar Yaban Hayatı Geliştirme Sahası" olarak tescil edilmiş; 16.10.2005 tarih ve 25968 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Alanın yönetiminden Tarım ve Orman Bakanlığı Rize Şube Müdürlüğü sorumludur.

Harita 6 - Rize Çamlıhemşin Kaçkar Yaban Hayatı Geliştirme Sahası Meşcere Haritası

İSPİR VERÇENİK DAĞI YABAN HAYATI GELİŞTİRME SAHASI:

Toplam alanı 63130 ha olan İspir Verçenik Dağı Yaban Hayatı Geliştirme Sahası 07.09.2005 tarih ve 2005/9453 sayılı kararı ile tescil edilmiş ve karar 16.10.2005 tarih ve 25968 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Alanın yönetiminden Tarım ve Orman Bakanlığı Erzurum Şube Müdürlüğü sorumludur. Bu sahanın 1222,9 ha'lık kısmı Rize il sınırları içerisinde kalmaktadır.

Resim 28- İspir Verçenik Dağı Yaban Hayatı Geliştirme Sahası

E.7. Sonuç ve Değerlendirme

Rize İli Doğu Karadeniz kıyı şeridinde yer alan subtropikal iklim özelliklerine sahip bitki örtüsü ile ülkemizde müstesna bir konumdadır. Bu konumu itibariyle gerek yağış, gerekse bitki çeşitliliği açısından çok değişik şartları ihtiva eder.

Kaynaklar

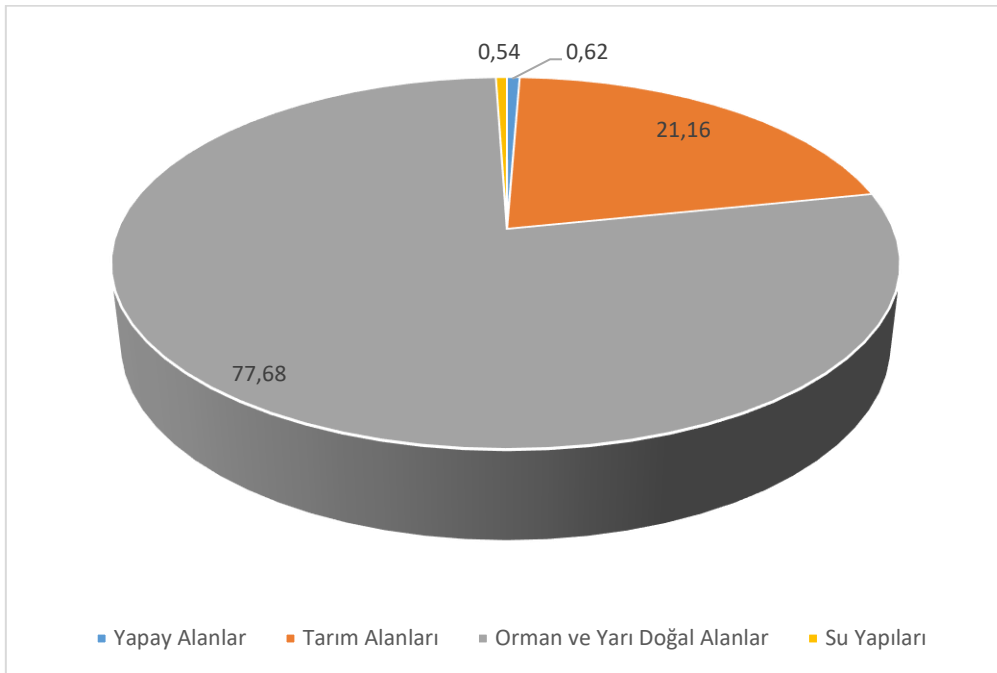
Tarım ve Orman Bakanlığı 12. Bölge Müdürlüğü
Rize İl Tarım ve Orman Müdürlüğü
Rize Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü

F. ARAZİ KULLANIMI

F.1. Arazi Kullanım Verileri

Rize İli Doğu Karadeniz kıyı şeridinde yer alan subtropikal iklim özelliklerine sahip bitki örtüsü ile ülkemizde müstesna bir konumdadır. Bu konumu itibariyle gerek yağış, gerekse bitki çeşitliliği açısından çok değişik şartları ihtiva eder.

İlimizde monokültür tarım uygulanmaktadır. Rize ili çay tarımına tümüyle hakim olması nedeniyle ülkemiz ekonomisinde önemli bir ticaret ve ihracat merkezi halindedir. Artan nüfus yanında çay ekim alanlarının artırılmasının artık mümkün olmadığı bir duruma gelinmesi, ilimizin tarımsal yapısına daha da önemli bir konuma getirmektedir.

Grafik 28 – Arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması
(<https://corinecbs.tarimorman.gov.tr>, 2023)

Çizelge 58 – Arazi kullanım sınıflandırması

(https://corinecbs.tarimorman.gov.tr, 2024)

	ALAN BÜYÜKLÜĞÜ									
	1990		2000		2006		2012		2018	
Arazi Sınıfı	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1) Yapay Alanlar	1.185,19	0,31	1.980,79	0,52	1.735,07	0,58	2.275,12	0,59	2.374,97	0,62
2) Tarımsal Alanlar	75.378,01	19,68	75.055,85	19,59	79.409,23	20,71	80.640,14	21,05	81.050,03	21,16
3) Orman ve Yarı Doğal Alanlar	303.481,03	79,22	303.264,43	79,16	300.060,14	78,13	298.099,86	77,81	297.590,13	77,68
4) Sulak Alanlar		-	-	-	-	-	-	-	-	-
5) Su Yapıları	3.049,37	0,8	2.792,53	0,73	2.075,17	0,58	2.078,47	0,54	2.078,47	0,54
TOPLAM	383.093,6	100	383.093,6	100	383.093,6	100	383.093,59	100	383.093,60	100

E.2. Mekânsal Planlama

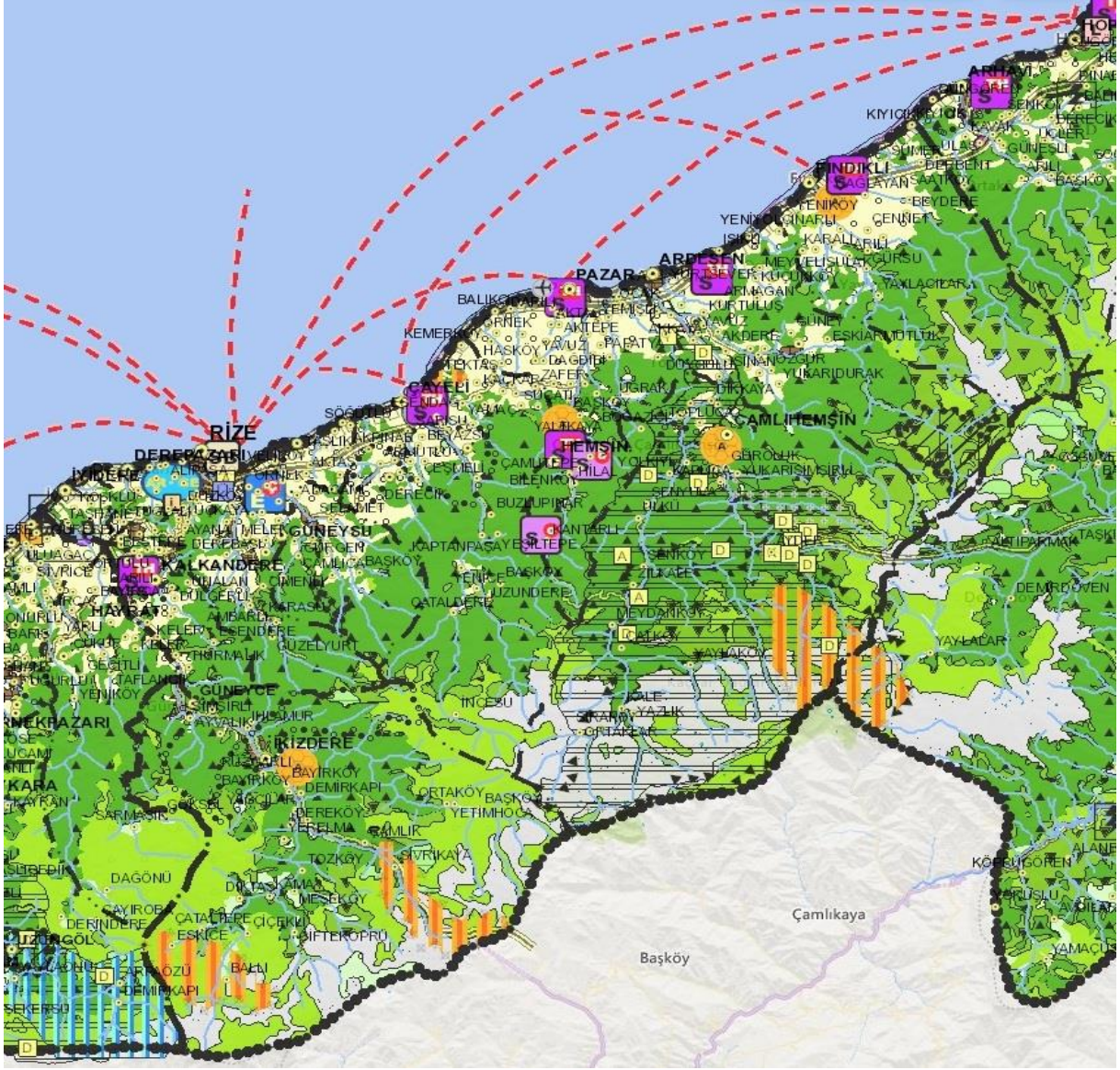
E.2.1. Çevre Düzeni Planı

Ordu-Trabzon-Rize-Giresun-Gümüşhane-Artvin Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı, Mülga Çevre ve Orman Bakanlığı'nın 24/06/2011 tarih ve 1141 sayılı Olur'u ile onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

Ordu-Trabzon-Rize-Giresun-Gümüşhane-Artvin Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planında (ÇDP) temel amaç; Planlama Bölgesinin ulusal ve uluslararası önemini arttıracak, çevre korumayı öncelik olarak seçmiş, bölgesel dengesizlikleri gidermeye yönelik, bilgi toplumunun gereklerine uygun ve toplumsal meşruiyeti olan bir iktisadi kalkınma modeli çerçevesinde yerel kaynakların optimum ve sürdürülebilir gelişimini/kullanımını sağlayacak, geleceğe yönelik arazi kullanım kararlarını uygulama politikaları ile birlikte geliştirmektir.

Ordu- Trabzon-Rize-Giresun-Gümüşhane-Artvin Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı'nda Rize İli sınırlarını kapsayan değişiklik tablosu aşağıda belirtilmiştir.

	ONAY TARİHİ	OLUR SAYISI	ASKIYA ÇIKIŞ TARİHİ	ASKIDAN İNİŞ TARİHİ
1	24/06/2011	1141	11/07/2011	12/08/2011
2	28/05/2012	8259	27/06/2012	27/07/2012
3	03/01/2013	7/175	20/05/2013	19/06/2013
4	04/07/2013	10207	22/07/2013	21/08/2013
5	13/12/2013	19532	10/03/2014	09/04/2014
6	16/11/2015	18479	24/11/2015	24/12/2015
7	17/08/2016	14077	09/09/2016	10/10/2016
8	12/12/2016	20194	26/12/2016	25/01/2017
9	03/04/2017	5960	17/04/2017	17/05/2017
10	05/10/2018	176895	15/10/2018	14/11/2018
11	06/11/2020	238176	20/11/2020	21/12/2020
12	16/12/2020	276576	20/01/2021	19/02/2021
13	07/05/2021	939976	10/06/2021	10/07/2021
14	07/09/2021	1693810	23/09/2021	23/10/2021
15	06/05/2022	3606876	18/05/2022	17/06/2022
16	10/06/2022	3889731	27/06/2022	27/07/2022
17	19/12/2022	5325443	29/12/2022	28/01/2023

Harita 7 - (Rize) ilinin Çevre Düzeni Planı
(www.atlas.gov.tr, 2024)

E.3. Sonuç ve Değerlendirme

Rize İli Doğu Karadeniz kıyı şeridinde yer alan subtropikal iklim özelliklerine sahip bitki örtüsü ile ülkemizde müstesna bir konumdadır. Bu konumu itibariyle gerek yağış, gerekse bitki çeşitliliği açısından çok değişik şartları ihtiva eder.

Kaynaklar

Tarım ve Orman Bakanlığı (<https://corinecbs.tarimorman.gov.tr/>)
(Rize) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü

G. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ

G.1. Çevresel Etki Değerlendirmesi İşlemleri

Yıl içerisinde “Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliği” kapsamında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü (ÇŞİM) tarafından verilen Ek-2 Listesi ÇED Gereklidir ya da Gerekli Değildir Kararları, sayıları ve bunların sektörel dağılımlarına ait Çizelge ve Grafikler aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 59 – Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2023 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımı*

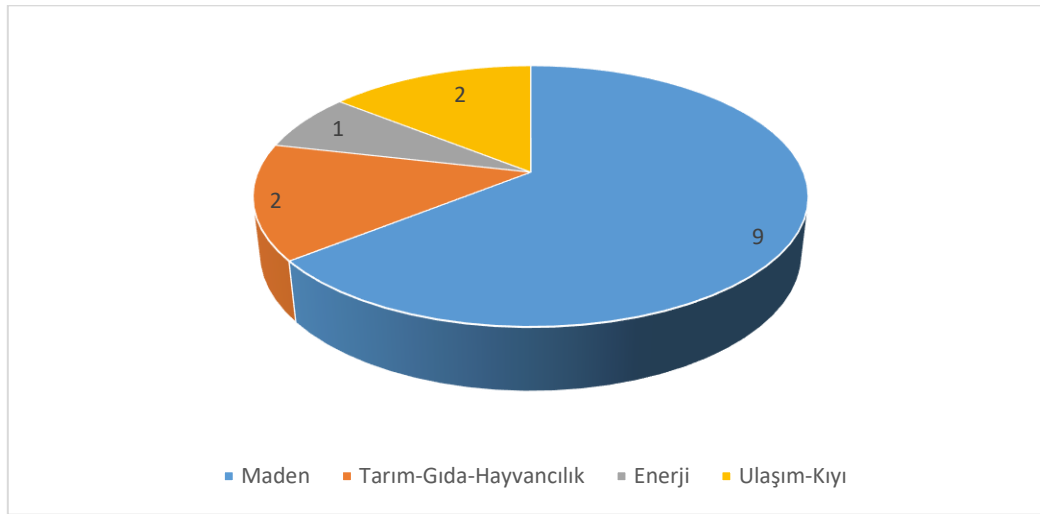
(e-ÇED Yazılımı, <https://ced.csb.gov.tr/>, 2024)

Karar	Maden	Enerji	Sanayi	Tarım- Gıda- Hayvancılık	Atık- Kimya	Ulaşım- Kıyı	Turizm- Konut	TOPLAM
ÇED Gerekli Değildir	9	1**	-	2	-	2	-	14
ÇED Gereklidir	-	-	-	-	-	-	-	-
ÇED Olumlu Kararı	-	-	-	-	-	-	-	0
ÇED Olumsuz Kararı	-	-	-	-	-	-	-	-
İade/İptal	2	-	-	-	-	-	-	2

* ÇED Yönetmeliğine tabi faaliyetlerin bir kısmı birden fazla ili kapsadığı durumlarda her il ayrı ayrı bildirimde bulunduğu için ÇED karar sayılarında mükerrerlikler oluşmaktadır. Bilindiği üzere ÇED Yönetmeliğine tabi faaliyetlerin ÇED sürecinin yürütülmesinde Bakanlığımızca ÇED sürecini yürütecek koordinatör il e-ÇED sisteminden ilgili Daire Başkanlığınca belirlendiğinden koordinatör il olarak belirlenen ilin ÇED kararını tabloya işlemesi gerekmektedir.

** Bakanlığımızca verilen ÇED Gerekli Değildir kararı.

2023 yılında Bakanlığımızca verilen ÇED Olumlu kararı bulunmadığından sektörel dağılıma ilişkin grafik hazırlanmamıştır.

Grafik 29–2023 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı
(e-ÇED Yazılımı, <https://ced.csb.gov.tr/>, 2024)

Çizelge 60 – Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2014-2024 yılları arasında verilen muafiyet kararlarının sektörel dağılımı

(e-ÇED Yazılımı; <https://ced.csb.gov.tr/>, 06/2024)

Maden	Enerji	Sanayi	Tarım- Gıda- Hayvancılık	Atık- Kimya	Ulaşım- Kıyı	Turizm- Konut	Su	Eğitim	TOPLAM
31	12	167	237	53	60	146	23	1	730

Çizelge 61 – 2014-2023 yılları arasında verilen iade/iptal kararlarının sektörel dağılımı

(e-ÇED Yazılımı; <https://ced.csb.gov.tr/>, 06/ 2024)

Maden	Enerji	Sanayi	Hayvancılık	Atık-Kimya	Ulaşım- Kıyı	Turizm- Konut	TOPLAM
15	11	1	17	-	1	-	45

Not: e-çed sisteminde bulunmayan (2014 yılı ve sonrası) iade kararları da dahil edilmiştir. Mahkemece iptal edilen/geçersiz sayılan kararlar dahil edilmemiştir.

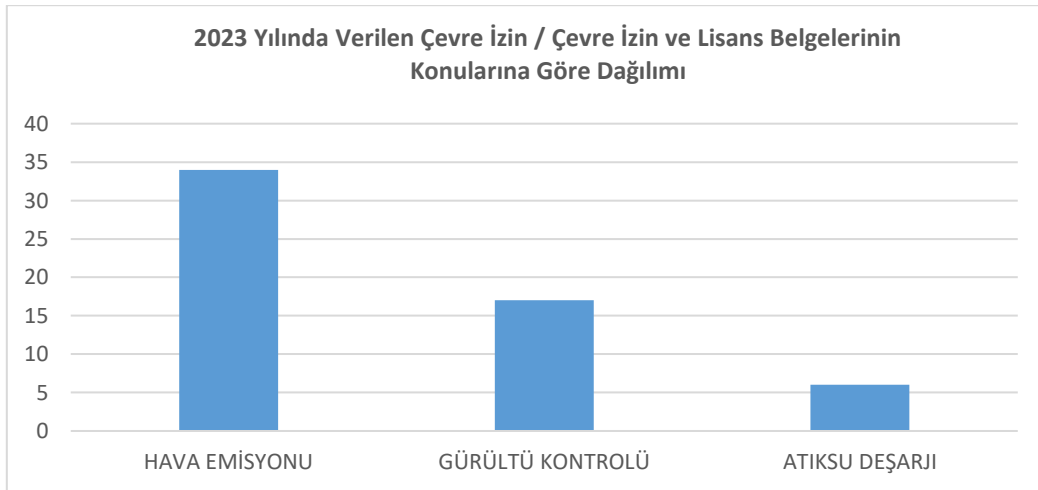
G.2. Çevre İzin ve Lisans İşlemleri

Yönetmelik kapsamında verilen geçici faaliyet belgeleri, çevre izni ve çevre izni ve lisansı belgeleri sayıları doğrultusunda ve Çizelge ve Grafikler oluşturulmuştur.

Çizelge 62–2023 yılında Bakanlık Merkez teşkilatı ve ÇŞİDİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzin/Çevre İzin ve Lisansı Belgesi sayıları

(e-İzin Yazılımı, 2024)

	EK-1	EK-2	TOPLAM
Geçici Faaliyet Belgesi	-	15	15
Çevre İzin/Çevre İzin ve Lisans Belgesi	-	36	36
TOPLAM	-	51	51

Grafik 30 –2023 yılında verilen Çevre İzin/ Çevre İzin ve Lisans Belgelerinin konularına göre dağılımı

(e-izin yazılımı, 2024)

Not: 2022 yılı içerisinde lisans verilen tesis bulunmamaktadır. Toplam 36 tesise çevre izni verilmiş olmakla birlikte bazı tesislere birden fazla konuda çevre izni verildiğinden çizelge ve grafikte verilen değerler birbirleriyle uyumlu görünmemektedir.

G.3. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde ÇED ve evre izin işlemleri ÇED ve evre İzinleri Şubesince yürütölmektedir. İlimizde taş ocakları, kırma eleme tesisleri, hazır beton santralleri ve ay Fabrikalarının fazla olmasıyla birlikte en çok Hava Emisyon konu evre izin süreçleri yürütölmektedir.

Kaynaklar

(Rize) evre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü

e-ÇED Yazılımı

e-İzin Yazılımı

H. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI

H.1. Çevre Denetimleri

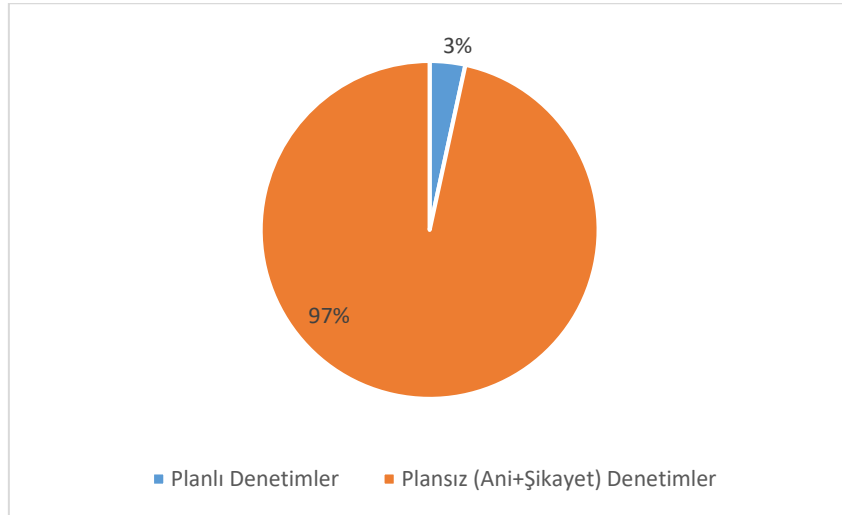
Bu rapor kapsamında denetim faaliyetleri değerlendirilirken, gerçekleştirilen denetimler planlı (rutin) ve ani (plansız-rutin olmayan) denetimler olarak ikiye ayrılmıştır. Planlı denetimler, bir ya da çok yıllık bir program çerçevesinde İl Müdürlüğü tarafından haberli veya habersiz olarak gerçekleştirilen denetimlerdir. Plansız denetimler ise;

- izin yenileme prosedürünün bir parçası olarak,
- yeni izin alma prosedürünün bir parçası olarak,
- kaza ve olaylar sonrasında (yangın ve aniden ortaya çıkan kirlilikler gibi),
- mevzuata uygunsuzluğun fark edildiği durumlarda,
- Bakanlık ya da ÇŞİDİM tarafından gerek görülen durumlarda,
- ihbar veya şikâyet sonrasında

ani olarak gerçekleşen ve herhangi bir programa bağlı kalınmaksızın ÇŞİDİM tarafından yapılan denetimlerdir.

Çizelge 63 - 2023 yılında ÇŞİDİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı
(e-denetim yazılımı, 2024)

Denetimler	Toplam
Planlı denetimler	12
Plansız (ani+şikâyet) denetimler	341
Genel toplam	353

Grafik 31 – ÇŞİDİM tarafından 2023 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı
(e-denetim yazılımı, 2024)

H.2. Şikâyetlerin Değerlendirilmesi

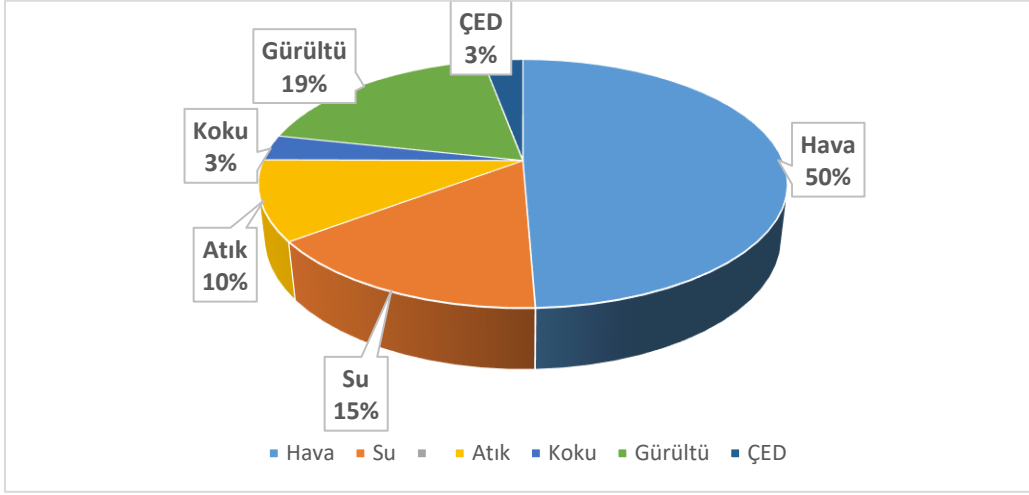
İl Müdürlüğünde bulunan bilgiler kapsamında şikâyetlere ilişkin hazırlanan çizelge aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 64 –2023 yılında ÇŞİDİM’e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları

(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2024)

Şikâyetler	Hava	Su	Toprak	Atık	Koku	Gürültü	ÇED	TOPLAM
Şikâyet sayısı	119	37	0	25	8	45	7	241
Denetimle sonuçlanan şikâyet sayısı	61	26	0	20	3	25	7	142
Şikâyetleri denetimle sonuçlanma (%)	100	70	0	80	0	55	100	59

*Şikâyet sayılarının fazla olması denetim yapılmasına gerek olmadan sonuçlandırılmasından kaynaklanmaktadır.

Grafik 32 –2023 yılında ÇŞİDİM gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2024)

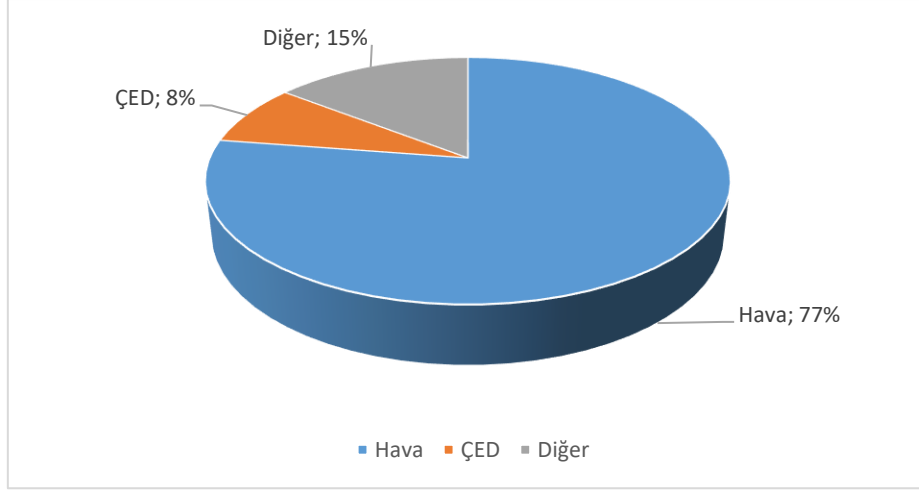
H.3. İdari Yaptırımlar

2023 yılı içerisinde verilen idari yaptırım kararlarına ilişkin olarak aşağıdaki çizelge ve grafik hazırlanmıştır.

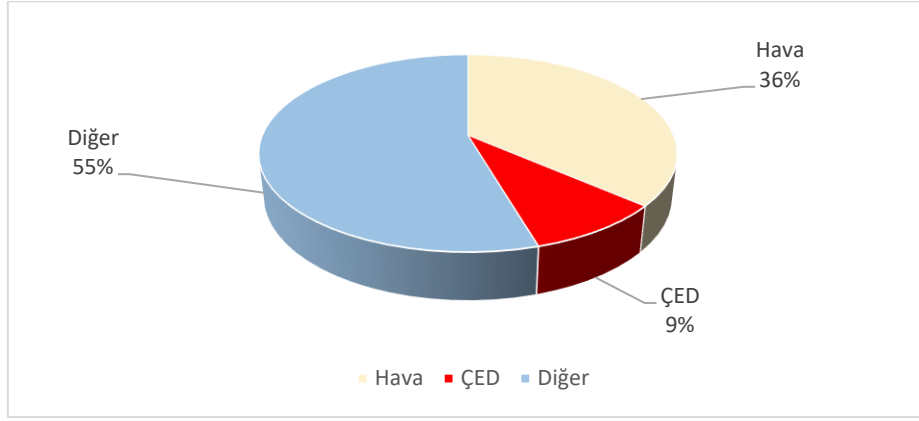
Çizelge 65 –2023 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı (e-denetim yazılımı, 2024)

	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	Diğer	TOPLAM
Ceza Miktarı (TL)	1.172.752	0	0	0	0	0	122.127	219.602	1.514.481,00
Uygulanan Ceza Sayısı	4	0	0	0	0	0	1	6	11

Grafik 33 –2023 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları miktarının konulara göre dağılımı
(e-denetim yazılımı, 2024)

Grafik 34 - 2023 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları sayısının konulara göre dağılımı
(e-denetim yazılımı, 2024)

H.4. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları

2023 yılı içerisinde İlde tesislere verilen faaliyeti durdurma/kapatma kararı bulunmamaktadır.

H.5. Sonuç ve Değerlendirme

İl Müdürlüğümüzce 2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu kanuna bağlı olarak çıkarılan diğer yönetmelikler kapsamında belirli aralıklarla planlı veya plansız (ani) denetimler gerçekleştirilerek gerekli iş ve işlemler yürütülmektedir. Ayrıca gelen şikayetlere istinaden gerekli denetim ve kontroller yapılmakta ve 2872 sayılı kanun çerçevesinde gerekli işlemler yürütülmektedir.

Kaynaklar

(Rize) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
e-Denetim Yazılımı

I. ÇEVRE EĞİTİMLERİ

Çevre bilincinin topluma yansımaları, yarınlarımızın geleceği olan çocuklarımıza, çevre ve doğasıyla daha temiz bir Rize bırakabilmek amacıyla Sıfır Atık Projesi ilimizde uygulamaya devam etmektedir.

Rize Belediyesi'nin organizasyonunda, İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Müdürlüğümüzün ortaklaşa yürüttüğü 'Rize Senin' projesiyle 2023 eğitim-öğretim yılında ilkököl, ortaokul, lise ve anaokullarında toplamda 46 okulda, 23000 öğrenci ve personele çevre ve sıfır atık eğitimi verilmiştir.

'Rize Senin' kampanyası kapsamında okullarda yıl boyunca atık kağıt, atık cam, atık plastik, atık metal, atık pil, atık giysi, bitkisel atık yağ ve elektronik atıklar toplanmaktadır. Kampanya sonucunda; elektronik atık kampanyasında en çok atık toplayan iki okuldan 1.ye laptop, 2. ye yazıcı, 3. ye yazıcı, ambalaj atıkları (kağıt, cam, plastik, metal) kampanyasında, en çok atık toplayan üç okuldan 1.ye laptop, 2. ye yazıcı, 3. ye yazıcı verilmiştir. 50 kg atık pil toplayan her okula top seti, atık yağ bisiklet kampanyasında 43 öğrenciye bisiklet, atık giysi bisiklet kampanyasında 43 öğrenciye bisiklet verilmiştir.

5 HAZİRAN DÜNYA ÇEVRE GÜNÜ ETKİNLİKLERİ

Her yıl kutlanmakta olan 05 Haziran Dünya Çevre Günü, ülkemizde ve Dünyada çevre korumacılığının yaygınlaştırılması, kamuoyunun çevre sorunlarına dikkatinin çekilmesi ve çevre değerlerine karşı duyarlılığın artırılması amacıyla ilimizdeki kamu kurum ve kuruluşlarının katılımıyla gerçekleştirilmektedir. 5 Haziran Dünya Çevre gününün bulunduğu haftanın Ülkemizde Çevre Haftası olarak kutlanmasına ilişkin olarak 2022/3 sayılı "Türkiye Çevre Haftası" konulu Cumhurbaşkanlığı Genelgesi yayımlanmıştır. Söz konusu genelge kapsamında her yıl farklı bir temayla kutlanan Türkiye Çevre Haftası, 2023 yılında "Hepimizin Bir Dünyası Var" temasıyla kutlanmıştır. İlimizde çevre bilincini artırmak adına söz konusu genelge kapsamında "Hepimizin Bir Dünyası Var" temasıyla çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir.

İlimizde Türkiye Çevre Haftası etkinlikleri olarak; ilimizde bulunan alışveriş merkezinde çevre konulu resim sergisi, ilkökulda çevre konulu tiyatro gösterisi, iklim değişikliği ile mücadele kapsamında yutak alanların artırılmasına katkıda bulunmak amacıyla fidan dikme etkinliği, "Dönüştür Giy" isimli kostüm gösterisi, çevre konulu şarkıların seslendirilmesi, taş boyama, yaprak baskı ve ebru etkinliği gerçekleştirilmiştir.

Kaynaklar

(Rize) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü